

ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ
THE OPINION OF STUDENTS TOWARD THE MORAL TEACHING MONKS
SAMUTPRAKAN SCHOOL MUANG DISTRICT
SAMUTPRAKAN PROVINCE

พระมหานันต์ อมโร (สุฤทธิ)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๔
(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

พระมหาอนันต์ อมโร (สุฤทธิ)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๔

ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

พระมหานันต์ อมโร (สุฤทธิ)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๔

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**THE OPINION OF STUDENTS TOWARD THE MORAL TEACHING MONKS
SAMUTPRAKAN SCHOOL MUANG DISTRICT
SAMUTPRAKAN PROVINCE**

PHRAMAHA ANAN AMARO (SURIT)

A Thesis Submitted in partial Fulfillment of
The Requirement for The Degree of
Master of Arts
(Educational Adminstraion)
Graduate School
Mahachulalogkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand.
C.E 2011

(Copyright by Mahachulalogkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับ
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

.....

(พระสุธีธรรมมานูวัตร, ผศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

.....

ประธานกรรมการ

(พระครูปลัดปริยัติวรวัฒน์, ดร.)

.....

กรรมการ

(ดร.ศุภิพร เสวตพงษ์)

.....

กรรมการ

(ผศ.ดร. สมศักดิ์ บุญปุ่น)

.....

กรรมการ

(ผศ.ดร.อินตา ศิริวรรณ)

.....

กรรมการ

(ผศ.ดร.สิน งามประโคน)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปุ่น

ประธานกรรมการ

ผศ.ดร.อินตา ศิริวรรณ

กรรมการ

ผศ.ดร.สิน งามประโคน

กรรมการ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จลงด้วยดีเพราะได้รับความอนุเคราะห์จากคณาจารย์และผู้มีพระคุณหลายท่าน จึงขอกล่าวรายชื่อเพื่อเป็นเกียรติ ดังนี้

ขออนุโมทนาขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ บุญปุ่ ซึ่งเป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่คอยแนะนำและให้ความช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์แก่ผู้วิจัย ขออนุโมทนาขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิน งามประโคน กรรมการที่ปรึกษาควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อินดา ศิริวรรณ ที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษา และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอพระคุณและอนุโมทนาคณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และห้องสมุดบัณฑิตวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กราบขอบพระคุณพระครูสมุทรเจติยาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดพระสมุทรเจดีย์ อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้เดินทางมาศึกษาต่อในระดับมหาบัณฑิต ขออนุโมทนาขอขอบคุณ นายสุรรัต อัตนวนิช ผู้อำนวยการโรงเรียนสมุทรปราการ ที่ได้ให้โรงเรียนสมุทรปราการ เป็นสถานที่ในการทำการวิจัยในครั้งนี้

ขออนุโมทนาขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีสมุทรปราการ ที่ให้ความร่วมมือในการแจกแบบสอบถามทดลองในการทำวิจัย เพื่อใช้ในการศึกษาเล่าเรียนและเปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้ทบทวนศึกษาอย่างเต็มที่ ขออนุโมทนาผู้อำนวยการโรงเรียนวัดแค พร้อมทั้งขออนุโมทนาขอขอบคุณ อาจารย์นิรมล ตูจินดาที่ให้คำปรึกษา และอาจารย์สบัน สาขามุขะที่ช่วยดำเนินการในการแจกแบบสอบถามนักเรียน และอนุโมทนาขอขอบคุณเจ้าหน้าที่โรงเรียนสมุทรปราการ ที่อำนวยความสะดวกเกี่ยวกับขั้นตอนต่าง ๆ ในการจัดทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้

คุณความดีและประโยชน์จากการทำวิทยานิพนธ์นี้ ขอบูชาแด่คุณพ่อเกษ และคุณแม่แม่ฟอง สุฤทธิ ผู้ให้ชีวิต คุณครู อุปัชฌาย์ อาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้มาแต่ครั้งเยาว์วัย จนถึงปัจจุบัน ตลอดจนกัลยาณมิตรและญาติพี่น้องทุกคนที่คอยให้กำลังใจมาตั้งแต่ต้นจนบัดนี้ ขอคุณงามความดีทั้งหลายที่กล่าวมาแล้ว จงถึงซึ่งเจ้ากรรมนายเวรตั้งแต่อดีตชาติจนถึงปัจจุบัน ให้มีความสุขทุกท่าน ทุกคน ทุกคน เทอญ ๆ

พระมหานันต์ อมโร (สุฤทธิ)

๑๕ มีนาคม ๒๕๕๕

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ผู้วิจัย : พระมหานันต์ อมโร (สุฤทธิ)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: ผศ.ดร. สมศักดิ์ บุญปุ่ พธ.บ., M.A., Ph.D

: ผศ.ดร.อินตา ศิริวรรณ พธ.บ., M.Ed., Ph.D

: ผศ.ดร.สิน งามประโคน พธ.บ., M.Ed., Ph.D

วันสำเร็จการศึกษา : ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๕

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ข้อ คือ ๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ โดยจำแนกตามเพศ อายุ และระดับชั้นเรียน ๓) เพื่อศึกษาแนวทางการสอน ของพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนโรงเรียนสมุทรปราการ จำนวน ๒๑๕ คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, t-test, F-test และ ANOVA

ผลการศึกษาพบว่า

๑. ด้านเนื้อหาการสอน พระผู้สอนได้มีการกำหนดเนื้อหาสาระที่จะทำการสอนให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี เก่งและมีความสุข และเนื้อหาสาระมีความเหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละระดับชั้น นอกจากนี้เนื้อหาสาระมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง

๒. ด้านวิธีการสอน พระผู้สอนมีการแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบก่อนทำการสอนเสมอ มีการจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาที่สอนได้ง่ายขึ้น และมีการกำหนดเนื้อหาสาระในการสอนแต่ละครั้งให้เหมาะสมกับเวลาเรียน

๓. ด้านการใช้สื่อ พระผู้สอนมีการจัดหา/จัดทำสื่อการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง และยังสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

๔. ด้านการจัดเรียนการสอน พระผู้สอนมีการจัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึก และค่านิยมที่ดีงามให้แก่ นักเรียน มีการสอดแทรกกิจกรรมที่หลากหลายให้นักเรียน ได้มีส่วนร่วมเพื่อที่จะสามารถเข้าใจเนื้อหาสาระที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น

๕. ด้านการประเมินผลการสอน พระผู้สอนมีการแจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบทุกครั้ง และการวัดผล/ประเมินผลมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้

เมื่อทำการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน

แนวทางส่งเสริมการสอนของพระสอนศีลธรรม คือ

๑. ด้านเนื้อหาการสอน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนควรมีการวางแผนการสอนให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของเนื้อหาในวิชาพระพุทธศาสนา

๒. ด้านวิธีการสอน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีกิจกรรมร่วมในการเรียนการสอนให้มากขึ้น

๓. ด้านการใช้สื่อ ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนควรใช้สื่อที่หลากหลายทั้งแบบธรรมชาติ และสื่อสมัยใหม่

๔. ด้านการจัดการเรียนการสอน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ควรสอนจากง่ายไปหายาก และสอนให้เด็กคิดวิเคราะห์ได้ด้วยตนเองเรียกว่า สอนให้คิดเป็นทำเป็น

๕. ด้านการวัดและประเมินผล ควรวัดผลและการประเมินผลตามสภาพความเป็นจริงในการเรียนการสอนตามหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา นี้ จะผสมผสานไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนในสถานการณ์ที่ผู้เรียนปฏิบัติจริงโดยเน้นให้ครอบคลุมพฤติกรรมการแสดงออก

Thesis Title : The opinion of students to ward the moral teaching monks Samutprakan school Muang district Samutprakan province

Researcher : Phramaha Anan Amaro (Surit)

Degree : Master of Arts (Educational Administration)

Thesis Supervisory Committee

: Asst. Prof. Dr. Somsak Boonpoo B.A., M.A., Ph.D.

: Asst. Prof. Dr. Intha Siriwan B.A., M.Ed., Ph.D.

: Asst. Prof.Dr.Sin Ngamprakhon B.A., M.Ed., Ph.D.

Date of Graduation : 19 March 2012

ABSTRACT

The objectives of this research are: 1) To studies the opinion of students toward the moral teaching monks Samutprakan School Muang district Samutprakan province 2) To compare the opinion of students toward the moral teaching monks Samutprakan School. By sex, age and class 3) to study teaching. The opinion of students toward the moral teaching monks Samutprakan School.

This research is a quantitative research. Equipment used in the study sample consisted of 275 students in the world of data analysis software packages. The statistics used in data analysis were percent, mean, standard deviation (t-test) and (One-way ANOVA) with statistical significance at the 0.05 level.

The results were as follows:

1. The content of teaching. The instructor has determined the material to be taught to be consistent with the purpose of developing students as well. Good and happy. The content is appropriate for students in each class. This material is intended to develop students to think and solve problems on their own.

2. The methods of teaching. The purpose of the teaching and learning to the students before teaching it. An atmosphere conducive to learning in the classroom to make students understand the course content more easily and the content of teaching to suit each time.

3. The media. The teacher has to supply / provide education that enables students to think critically for themselves. The knowledge gained can be applied in real life.

4. The course of the students has organized awareness and good values to students. The insertion of a variety of activities for students to participate in order to understand the course material better.

5. The evaluation of teaching. The teachers have been notified of the student's time and measurement evaluations are consistent with the purpose of learning.

When comparing the students' opinions on the morality taught in the world. The results showed that Students are no different.

The suggestion of the moral teaching monks:

1. The content of teaching. The teaching of moral education in schools should be planned to meet the objectives of the content of Buddhism.

2. The methods of teaching. The moral teaching in schools should encourage students to participate in learning more.

3. The media. The teaching of morality in a wide variety of natural materials should be used and media.

4. The curriculum teaching of morality in schools. Students should be easy to find. Teach children to think critically and are self-referred. Teaching is done.

5. The measurement and evaluation. They should be measured and evaluated based on the realities of teaching the curriculum in this life. Be integrated with the learning activities to students in a situation where the students practice by focusing on the behavioral expression.

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

๑. คำย่อภาษาไทย

คำย่อเกี่ยวกับพระไตรปิฎก

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๕ การอ้างอิงใช้ระบบระบุ เล่ม ชื่อ หน้า หลังคำย่อชื่อคัมภีร์ ดังตัวอย่าง เช่น ที.ม. (ไทย) ๑๐/๒๐๘/๑๕๕. หมายถึง ทีฆนิกาย มหาวรรค พระไตรปิฎก เล่มที่ ๑๐ ข้อที่ ๒๐๘ หน้า ๑๕๕

พระวินัยปิฎก

วิ.มหา.	(ไทย)	=	วินัยปิฎก	มหาวิภังค์	(ภาษาไทย)
วิ.ม.	(ไทย)	=	วินัยปิฎก	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
วิ.จู.	(ไทย)	=	วินัยปิฎก	จูฬวรรค	(ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

ที.สี.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	สีลขันธวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎีกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.มู.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปัณณาสก์	(ภาษาไทย)
ม.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมปัณณาสก์	(ภาษาไทย)
ม.อุ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	อุปริปัณณาสก์	(ภาษาไทย)
สั.ส.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค	(ภาษาไทย)
อง.ทุก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ทุกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ติก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ติกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ปญจก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ปัญจกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.สตุตก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	สตุตกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.อฏฐก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	อฏฐกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.นวก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	นวกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ทสก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ทสกนิบาต	(ภาษาไทย)

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภูมิ	ญ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฎ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ขอบเขตการวิจัย	๓
๑.๔ สมมติฐานการวิจัย	๔
๑.๕ คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับ	๕
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม	๖
๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรม	๑๔
๒.๓ ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรม	๑๕
๒.๔ หลักการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน	๑๗
๒.๔.๑ เนื้อหาการสอน	๑๗
๒.๔.๒ วิธีการสอน	๒๓
๒.๔.๓ การใช้สื่อ	๓๑
๒.๔.๔ การจัดการเรียนการสอน	๓๗
๒.๔.๕ การวัดและประเมินผล	๔๑

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๒.๕ แนวคิดและประวัติความเป็นมาของ โครงการพระสอนศีลธรรม	๔๕
๒.๖. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๖
๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๖๕
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	
๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๗๐
๓.๒ การสร้างเครื่องมือในการวิจัย	๗๑
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๗๑
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๗๒
๓.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๗๒
บทที่ ๔ ผลการการศึกษา	
๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	๗๔
๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ	๗๖
๔.๓ ข้อเสนอแนะแนวทางการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน	๘๖
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๘๕
๕.๒ อภิปรายผล	๘๒
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๘๓
บรรณานุกรม	๘๖
ภาคผนวก	๑๐๒
ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๐๓
ข หนังสือขอเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย	๑๐๘
ค หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อพัฒนาเครื่องมือวิจัย	๑๑๕
ประวัติผู้วิจัย	๑๑๘

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๔.๑	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	๓๕
๔.๒	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ	๓๕
๔.๓	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับชั้นเรียน	๓๕
๔.๔	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	๓๖
๔.๕	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ด้านเนื้อหาการสอน โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	๓๗
๔.๖	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการด้านวิธีการสอนโดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	๓๘
๔.๗	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ด้านใช้สื่อ โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	๓๙
๔.๘	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการด้านการจัดการเรียนการสอน โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	๔๐
๔.๙	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการวัดและประเมินผล โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	๔๒
๔.๑๐	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามเพศโดยการทดสอบค่าที (t-test)	๔๓
๔.๑๑	แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามอายุ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance: ANOVA)	๔๓

ตารางที่		หน้า
๔.๑๒	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม ตามวิธี LSD (Lease significance difference)	๘๕
๔.๑๓	แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม พบว่า แต่ละคู่ไม่แตกต่างกัน วิธี LSD (Lease significance difference)	๘๕
๔.๑๔	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามเพศ โดยการทดสอบค่าที	๘๖
๔.๑๕	แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ที่มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ	๘๘
๔.๑๖	แสดงข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค ที่นักเรียนต้องการให้พระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนปรับปรุงผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์จากแบบสอบถามที่นักเรียนเสนอแนะมาใน ๕ ด้าน	๘๙

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่

หน้า

๒.๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

๗๐

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พุทธศักราช ๒๕๓๕ โดยระบุ เล่ม/ชื่อ/หน้า หลังคำย่อชื่อคัมภีร์ ดังตัวอย่างเช่น ที.ม.(ไทย) ๑๐/๖๘/๘๖ หมายถึง เล่มที่ ๑๐ ชื่อที่ ๖๘ หน้าที่ ๘๖

พระสุตตันตปิฎก

ขุ.จ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	จูฬนิตเทส ชาดก	(ภาษาไทย)
ที.ป.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎิกวรรค	(ภาษาไทย)
ขุ.ธ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ธรรมบท	(ภาษาไทย)
ที.ป.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎิกวรรค	(ภาษาไทย)
อง, ทก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ทุกนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.ชา.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ชาดก	(ภาษาไทย)
ขุ.สุ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	สุตตนิบาต	(ภาษาไทย)
ที.ปา.,	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎิกวรรค	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยได้รับวัฒนธรรมจากนานาประเทศ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปหลาย ๆ ด้าน เช่น ประเพณี วัฒนธรรม การแต่งตัว การดำรงชีวิตอยู่ในปัจจุบัน ตลอดจนด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นต้น ความเจริญก้าวหน้าด้านวัตถุได้พัฒนาแต่ในขณะเดียวกัน วิถีชีวิตประจำวันของคนไทยมีการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ขาดระเบียบวินัย ไม่ประพฤติตามศีลธรรม ไม่เคารพกฎหมาย ทำให้อาชญากรรมเกิดขึ้นมากมาย มีการลักขโมย ทูจริตคอร์รัปชั่น ปัญหายาเสพติด แหล่งอบายมุข มีการใช้แรงงานเด็ก แหล่งเร่ร่อน มีแหล่งโสเภณี เป็นจำนวนมาก ขาดระเบียบวินัย ก่อเหตุทะเลาะวิวาท การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ประพฤติตนไม่เหมาะสมกับความเป็นนักเรียน นักศึกษา ขาดคุณธรรมจริยธรรมทั้งที่ประเทศไทยเป็นเมืองพุทธ รากเหง้าแห่งปัญหาคือ นักเรียน นักศึกษา ขาดการขัดเกลาทางจิตใจที่เพียงพอ ถูกกล่บเลบในการปลูกฝังเรื่องคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรม เป็นสาเหตุให้เกิดความรู้สึกลึกซึ้งผิดชอบชั่วดี ขาดการใช้สติยั้งคิด และแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมออกมา สภาพแวดล้อมของนักเรียน นักศึกษา ที่มีการพัฒนาในด้านวัตถุ ทำให้ยากต่อการควบคุม ป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน นักศึกษาให้สัมฤทธิ์ได้^๑

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ ๓ ปี ๒๕๕๓ บัญญัติความหมายของการจัดการศึกษาว่า คือ กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสารวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุน ให้บุคคลเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมีความมุ่งหมายและหลักการว่า การจัดการศึกษาควรเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รัฐบาลให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาของสังคมไทย จึงจัดให้มีโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๔๖ โดยข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่างกระทรวงวัฒนธรรมกับกระทรวงศึกษาธิการ ในการสนับสนุนให้พระภิกษุเข้าไปสอนศีลธรรมในโรงเรียนทุกระดับ

^๑พระมหาบุญเลิศ อินุทปญฺโญ และคณะ, พระสอนศีลธรรม, (กรุงเทพมหานคร : หจก.เซน ปรีณิตัง, ๒๕๕๒), หน้า ๒.

ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา ซึ่งรัฐบาลได้ถวายความอุปถัมภ์ตลอดถึงมีการอบรมพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั่วไป จะเห็นได้ว่าทุกหน่วยงานให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน โดยมุ่งให้นักเรียนได้ใกล้ชิดกับพระสงฆ์และเข้าใจหลักธรรมตลอดจนถึงสามารถนำหลักธรรมไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตให้มีความสุข

ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเป็นพระสงฆ์กลุ่มหนึ่งที่ทำหน้าที่ในการเป็นครูผู้สอนเป็นวิทยากรเพื่อให้ความรู้ให้การศึกษาทางด้านศีลธรรม โดยพระกลุ่มนี้ได้รับอุปถัมภ์จากกรมการศาสนากระทรวงวัฒนธรรมซึ่งทำหน้าที่ทางด้านการสอนศีลธรรมนั้น ได้มีการกระทำการเรียนการสอนกันมาเป็นเวลานานแล้ว แต่อาจยังขาดระบบการจัดการที่ดี หรือ ไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาสนับสนุนหรือรับรองอุปถัมภ์ค้ำชูจึงได้ทำกันไปตามความสามารถที่จะกระทำการเรียนการสอนให้ได้ประสิทธิภาพและประสิทธิผล นอกจากนี้ในอดีตที่ผ่านมา จำนวนครูพระที่มีความสามารถในวิชาการศึกษาไม่น้อยไม่เพียงพอที่จะสอนศีลธรรมหรือวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนได้ทุกแห่ง กรมการศาสนาจึงริเริ่มโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๒ เป็นต้นมา^๒

แผนการศึกษาแห่งชาติมีเจตนารมณ์เพื่อมุ่ง (๑) พัฒนาชีวิตให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และ (๒) พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพใน ๓ ด้าน คือ เป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ซึ่งมีแนวนโยบาย เป้าหมาย และกรอบการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทั้งสามประการดังกล่าว ประกอบกับการคำนึงถึงทิศทางการพัฒนาประเทศในอนาคตที่เน้นการใช้ความรู้เป็นฐานของการพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประชากร สิ่งแวดล้อมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี^๓

^๒ สุมน อมรวิวัฒน์, การพัฒนาการเรียนรู้อตามแนวพุทธศาสตร์ ทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์, (พิมพ์ที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๓๐), หน้า ๑๘๗.

^๓ แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง, (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๕๕), ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ, (นายกรัฐมนตรี), วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๓.

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีต่อกระบวนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง จึงได้ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง อันประกอบไปด้วย เจตคติแนวความคิดเกี่ยวกับสภาพและปัญหาอุปสรรคการสอนจริยธรรม เพื่อเป็นการหาทางออกในการแก้ไขปัญหาในด้านการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพดีขึ้นและนักเรียนสามารถนำเอาหลักธรรมคำสอน ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นทั้งคนดีคนเก่ง และมีสุข เหมาะสมกับวัยต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีเพศ อายุ ชั้นเรียนต่างกัน

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาแนวทางการสอน ของพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยออกเป็น ๓ ด้านด้วยกัน ซึ่งเป็นเขตการปกครองของคณะสงฆ์ จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งรับผิดชอบดูแลพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา ความเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๕ ด้าน คือ ในเรื่อง

๑. เนื้อหาการสอน
๒. วิธีการสอน
๓. การใช้สื่อ
๔. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
๕. การวัด และประเมินผล

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่ : พื้นที่สำหรับการศึกษา โรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๕๕๐ คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๔๕๐ คน รวม ๑,๐๐๐ คน

๑.๔ สมมติฐานการวิจัย

๑.๔.๑ นักเรียนมีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการแตกต่างกัน

๑.๔.๒ นักเรียนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการแตกต่างกัน

๑.๔.๓ นักเรียนที่มีชั้นเรียนต่างกันมีความคิดเห็นต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการแตกต่างกัน

๑.๕ คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ เนื้อหาการสอน หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่จะสอนตามหลักสูตรของโรงเรียนที่ทำการสอน เช่น หลักการ จุดมุ่งหมาย และโครงสร้างวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

๑.๕.๒ วิธีการสอน หมายถึง การนำเนื้อหาบทเรียนวิชาพระพุทธศาสนา เขียนแผนการสอนและการดำเนินการสอนให้เชื่อมโยงกับสภาพทางสังคม และวัฒนธรรม และการปฏิบัติในชีวิตประจำวันของนักเรียน

๑.๕.๓ การใช้สื่อ หมายถึง การเลือก การปรับปรุงตัดแปลงสื่อที่มีอยู่ให้สัมพันธ์จุดมุ่งหมายของเรื่องที่สอน

๑.๕.๔ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การบรรยาย การสาธิต การเล่นเกม การแสดงบทบาทสมมติ

๑.๕.๕ การวัดและประเมินผล หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการวัด และประเมินผลการเรียนการสอนตามสภาพจริง เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การจดบันทึกผลการปฏิบัติงานการร่วมกิจกรรมของผู้เรียน

๑.๕.๖ พระสอนศีลธรรม หมายถึง พระภิกษุที่ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ให้ปฏิบัติหน้าที่สอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

๑.๕.๗ นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

๑.๕.๘ โรงเรียนสมุทรปราการ หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาประจำจังหวัดสมุทรปราการ

๑.๕.๙ ความพึงพอใจของนักเรียน หมายถึง เจตคติในด้านต่างๆ โดยแบ่งเป็นด้านต่างๆ คือ ด้านลักษณะทั่วไปของพระสอนศีลธรรม ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน ด้านวิธีการสอน ด้านสื่อการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล

๑.๕.๑๐ เพศ หมายถึง เพศชาย และเพศหญิง ของนักเรียน

๑.๕.๑๑ อายุ หมายถึง อายุของนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม มีอายุ ๑๔-๑๕ ปี ๑๖-๑๗ ปี และอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป

๑.๕.๑๒ ชั้นเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๖.๑ ทำให้ทราบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

๑.๖.๒ ทำให้ทราบปัญหา และอุปสรรคของพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

๑.๖.๓ ทำให้ทราบแนวทางการสอนศีลธรรมในโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

๑.๖.๔ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการสอนคุณธรรมและจริยธรรม ทฤษฎีพุทธวิธีการสอน ตลอดจนศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- ๒.๑ หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม
- ๒.๒ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก
- ๒.๓ ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม
- ๒.๔. หลักการเรียนรู้การสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
 - ๒.๔.๑ เนื้อหาการสอน
 - ๒.๔.๒ วิธีการสอน
 - ๒.๔.๓ สื่อการสอน
 - ๒.๔.๔ กิจกรรมการเรียนการสอน
 - ๒.๔.๕ การวัดผลประเมินผล
- ๒.๕ แนวคิด และประวัติความเป็นมาของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
- ๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม

๒.๑.๑. ความหมายของจริยธรรม

จริยธรรมเป็นคำที่มีผู้สนใจศึกษา และให้ความหมายไว้หลายประการ ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของจริยธรรม (Morality) หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม จริยะ หมายถึงความประพฤติหรือกิจการที่ควรกระทำ ส่วนคำว่า ธรรม หมายถึงกฎหรือระเบียบเอาเข้ามาสมาสกันแล้ว ก็เป็นจริยธรรม^๑

^๑ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์, ๒๕๔๖), หน้า ๒๘๑.

ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจันปัจฉิม กล่าวว่าจริยธรรม (Morality) หมายถึง ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคม ประเภทต่าง ๆ ด้วยลักษณะพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมจะมีคุณสมบัติประเภทใด ประเภทหนึ่ง ในสองประเภท คือ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคมนั้น ได้แก่ พฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ สนับสนุน และผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่า การกระทำนั้น เป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนอีกประการหนึ่งคือ ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษ หรือพยายามกำจัด และผู้ที่กระทำพฤติกรรมนั้น ส่วนมากรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่สมควร ฉะนั้น ผู้มีจริยธรรมสูง คือผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมาก และประเภทหลังน้อย^๒

แสง จันทร์งาม ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม หมายถึง คุณภาพจิตที่มีอิทธิพลต่อความประพฤติของมนุษย์ ที่แสดงออกทางกาย วาจา ใจ เป็นการทำ พูด คิด ที่ประเมินค่าเป็นคนดีเป็นคนชั่วได้ ถ้าชั่วก็ควรละเว้น ถ้าดีก็ควรกระทำโดยแยกศัพท์จริยธรรมออกเป็น ๒ คำ คือ “จริย” แปลว่า ความประพฤติ และ “ธรรม” หมายถึงคุณค่าทางจิตใจของแต่ละคน โดยสรุป คือ ความประพฤติที่ดี^๓

สาโรช บัวศรี ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม หมายถึง แนวทางในการประพฤติตน เพื่ออยู่ร่วมกันได้อย่างร่มเย็นในสังคม จริยธรรมมีโครงสร้างสำคัญอย่างน้อย ๒ ข้อ คือ ศีลธรรม (Moral Value) สิ่งไม่ควรงดเว้น สิ่งไม่ควรปฏิบัติ และคุณธรรม (Ethical Value) สิ่งที่ควรปฏิบัติซึ่งทั้งสองข้อรวมกันเรียกว่า จริยธรรม^๔

สิวลี ศิริไธ ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม หมายถึง พันธะหรือหน้าที่ที่เราต้องปฏิบัติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ในพระพุทธศาสนา จริยธรรม หมายถึง การนำเอาความรู้ในความจริงหรือกฎธรรมชาตินำมาปฏิบัติให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตที่ดั่งงาม ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม เป็นความคิดที่ตายตัวไม่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลาและสภาพแวดล้อม^๕

^๒ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจันปัจฉิม, **จริยธรรมของเยาวชนไทย**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๒๐), หน้า ๓.

^๓แสง จันทร์งาม, **ศาสนศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๑), หน้า ๒๐ .

^๔สาโรช บัวศรี, **จริยศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๖), หน้า ๑๒.

^๕สิวลี ศิริไธ, **จริยศาสตร์สำหรับพยาบาล**, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๕), หน้า ๑๔.

วิทฺย วิศทเวทฺย^๖ ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม (Ethic Rules) หมายถึง กฎเกณฑ์ของ ความประพฤติที่มนุษย์ควรประพฤติให้สมกับที่ได้ชื่อว่าเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นผู้มีเหตุผล มีความคิดและ ลิตปัญญา ได้แก่ สัตว์ประเสริฐผู้มีปรีชาญาณ (Wisdom) คือ บ่อเกิดของสำนึกทางจริยธรรม^๖

ภาดา กุสกุล ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม มีความหมายกว้าง และครอบคลุมถึง ระเบียบของสังคมค่านิยมของกลุ่มชนต่าง ๆ ในสังคม จริยธรรม เป็นคำที่ใช้อธิบายความประพฤติ ของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคม ว่าสิ่งใดควรทำสิ่งใดไม่ควรทำ โดยมีสิ่งเกี่ยวข้องกันอยู่ ๓ ประการ คือ ตัวเราเอง ผู้อื่น และความสัมพันธ์ระหว่างตัวเราเองกับผู้อื่น^๗

พระราชวรมุณี (ประยูรช ปรยุตโต) ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม มาจากคำว่า พรหมจรรย์ ซึ่งในพระพุทธศาสนาหมายถึงมรรค คือ วิธีการปฏิบัติสายกลาง ซึ่งประกอบด้วย องค์ ประอบ ๘ ประการ บางครั้งก็เรียกว่า ไตรสิกขา คือ การศึกษา ๓ ประการ อันได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา ดังนั้น จริยธรรม พรหมจรรย์ มรรค และไตรสิกขา ทั้งหมดนี้เป็นทางปฏิบัติเพื่อนำมนุษย์ ไปสู่จุดหมายของชีวิต^๘

บุญมี แทนแก้ว ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม หมายถึง ธรรมชาติหรือหลักธรรมที่ บุคคลควรประพฤติ จัดว่าเป็นคุณธรรมที่แสดงออกทางร่างกาย ในลักษณะที่ดั่งามถูกต้อง อันเป็น สิ่งที่พึงประสงค์ของสังคม จริยธรรมจะมีจำได้ต้องอาศัยหลักคำสอนทางศาสนาอัน ได้แก่ศีล (Precept) อันหมายถึงหลัก หรือกฎเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติ เพื่อคัดหรือฝึกหัดกายและวาจาให้ เรียบร้อย ให้เป็นปกติ ให้เป็นธรรม เมื่อพูดหรือกระทำถูกต้องเป็นธรรมแล้วย่อมมีความสุข ไม่ เดือดร้อน สิ่งดังกล่าวนี้ เป็นผลของการมีศีลหรือเป็นผลแห่งการมีคุณธรรมในจิตใจ เมื่อมี คุณธรรมในจิตใจแล้ว ก็เป็นเหตุให้ประพฤติจริยธรรมได้ถูกต้อง^๙

จากความหมายต่าง ๆ ดังที่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่า จริยธรรม เป็นคำที่ใช้กำหนด ขอบเขตหรือกรอบการประพฤติปฏิบัติของมนุษย์ เพื่อใช้วัดหรือประเมินพฤติกรรม ตลอดจนตัว บุคคลที่แสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ออกมาว่าเหมาะสมหรือสมควรเพียงใด อย่างไรก็ตาม โดย ธรรมชาติของมนุษย์และสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมมนุษย์ที่มีอยู่ตลอดเวลา จึงอาจทำให้

^๖วิทฺย วิศทเวทฺย, จริยศาสตร์เบื้องต้นมนุษย์กับปัญหาจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญ ทิศน์, ๒๕๓๒), หน้า ๕-๑๓.

^๗ภาดา กุสกุล, จริยศึกษา, (นนทบุรี : สุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๖), หน้า ๖.

^๘พระราชวรมุณี (ประยูรช ปรยุตโต), คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๑๒.

^๙บุญมี แทนแก้ว, จริยธรรมกับชีวิต, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : ธนะการพิมพ์, ๒๕๓๗), หน้า ๑.

ความหมายของจริยธรรมเปลี่ยนแปลงไปด้วย ตามสภาพของสังคม แต่ยังคงมีความหมายด้วยความประพฤติที่ดีงาม เพิ่มคุณค่าให้กับชีวิตอยู่เช่น

๒.๑.๒. แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรม

พระธรรมปิฎก, (ประยูรค์ ปยุตฺโต) กล่าวว่า พระพุทธศาสนานั้นเป็นศาสนาที่เกิดขึ้นจากการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า พระองค์ทรงได้ศึกษาวิธีการปฏิบัติของโยคี และนักบวชสมัยนั้น แล้วพบทางแก้ปัญหของพระองค์ได้จึงทรงคิดค้นด้วยพระองค์เอง ธรรมที่ทรงค้นพบนี้เมื่อนำไปแสดงให้ผู้อื่นฟัง ทรงเรียกว่า มัชฌิมนธรรม หรือหลักธรรม สายกลาง และทรงเรียกข้อปฏิบัติอันเป็นระบบที่ทรงบัญญัติขึ้นว่า มัชฌิมนธรรมหรือทางสายกลาง^{๑๑}

หลักธรรมที่ทรงนำมาสั่งสอนเพื่อประโยชน์ของมนุษย์ทุกคนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ของมนุษย์ทุกคนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ให้ตนเอง และคนอื่นมีความสุขได้ ดังมีพุทธคำรัสที่ตรัสถึงประโยชน์ ๓ ประการ คือ^{๑๒}

ประโยชน์เพื่อตน (อัตตัตถะ)

ประโยชน์เพื่อผู้อื่น (ปรัตถะ)

ประโยชน์เพื่อตนและผู้อื่น (อุภยัตถะ)

การนำหลักพุทธธรรมไปใช้ให้ได้ประโยชน์นั้นจำเป็นที่ผู้ปฏิบัติ ต้องเข้าใจหลักพุทธธรรมซึ่งประกอบด้วย สัจธรรม และจริยธรรม การแบ่งออกเป็นเช่นนี้เพื่อสะดวกแก่การศึกษา

สัจธรรม คือ ความจริงแท้ที่ไม่เปลี่ยนแปลง เป็นธรรมพ้นจากโลก ได้แก่ พระนิพพาน

สัจธรรมนี้ ไม่ว่าพระพุทธเจ้าจะอุบัติขึ้นหรือไม่ก็ตาม ความจริงก็ดำรงอยู่ตามธรรมชาติของมันอย่างเป็นกลาง ไม่มีตัวตน ความจริงนี้ คือ การเป็นไปตามธรรมดาแห่งเหตุปัจจัย ผู้ที่มองสิ่งทั้งหลายตามที่มันเป็น ไม่ใช่มองตามที่ตนอยากหรือไม่อยากให้มันเป็น ไม่ยึดติดผูกพัน จิตหลุดพ้นเป็นอิสระอย่างแท้จริง จากสิ่งบีบคั้นครอบงำ ที่เรียกว่ากิเลสและความทุกข์ พัฒนาเป็นจิตที่สะอาด ปลอดโปร่ง เบิกบาน สงบเย็น เป็นสุข

พระสิริมังคลาจารย์ กล่าวว่า จริยธรรม คือ ธรรมอันเป็นหลักปฏิบัติพื้นฐานอยู่กับโลก จริยธรรมในพระพุทธศาสนาได้ให้ความหมายไว้ว่า ธรรมสุส จริยา ธรรมมา วา อนเปตา จริยา ธรรม จริยา แปลว่า ความประพฤติธรรม หรือความประพฤติที่ไม่ปราศจากธรรม เรียกว่า ธรรมจริยา

^{๑๑} พระธรรมปิฎก, (ประยูรค์ ปยุตฺโต), การพัฒนาจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๕), หน้า ๔.

^{๑๒} พ.จ. (ไทย) ๓๐/๕๑/๓๒๕.

หรือจริยธรรม ซึ่งหมายถึงแนวทางในการประพฤติปฏิบัติที่ดั่งามสอดคล้องกับชีวิต ทั้งนี้ เพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างเป็นปกติสุข สงบเย็น^{๑๒}

ความปกติสุขในครอบครัวจะเกิดขึ้นได้นั้น ทุกคนในครอบครัวต้องปฏิบัติธรรมดำเนินชีวิตในเส้นทางแห่งความดีซึ่งเรียกว่า กุศลกรรมบถ (ทางแห่งกุศลกรรม) ๑๐^{๑๓}

๑. ปาณาติปาตา เวรมณี	(เจตนางดเว้นจากการฆ่าสัตว์)
๒. อทินนาทานา เวรมณี	(เจตนางดเว้นจากการลักทรัพย์)
๓. กามสุ มิจฉาจารา เวรมณี	(เจตนางดเว้นจากการประพฤติดีกในกาม)
๔. มุสาวาทา เวรมณี	(เจตนางดเว้นจากการพูดเท็จ)
๕. ปิสุนาย วาจา เวรมณี	(เจตนางดเว้นจากการพูดส่อเสียด)
๖. ผรุสสาย วาจา เวรมณี	(เจตนางดเว้นจากการพูดคำหยาบ)
๗. สัมผัสปลลาปา เวรมณี	(เจตนางดเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ)
๘. อนภิชณา	(ความไม่เพ่งเล็งอยากได้ของเขา)
๙. อพยาบาท	(ความไม่คิดร้าย)
๑๐. สัมมาทิฐิ	(ความเห็นชอบ)

เสฐียร โกเศศ กล่าวว่า การมีจริยธรรมของมนุษย์จึงเป็นความพยายามของมนุษย์ในการแสวงหาชีวิตที่ดีและมีความสุข จริยธรรมจึงให้ความเป็นมนุษย์ ให้ชีวิตที่ดี และมีความสุขในการอยู่ร่วมกันในสังคม หากมนุษย์ทอดทิ้งจริยธรรม หรือเอาจริยธรรมออกไปจากจิตใจ พฤติกรรมการกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์จึงไม่ต่างจากสิ่งมีชีวิตอื่นที่ไม่ใช่มนุษย์ ซึ่งมนุษย์เรียกสิ่งเหล่านั้นว่า สัตว์ เรื่องของสัตว์นั้นจะแตกต่างหรือเหมือนกัน จะไม่แตกต่างกันหรือไม่เหมือนกัน ก็ด้วยธรรมชาติเท่านั้น ไม่ใช่สิ่งอื่นที่นอกเหนือไปจากธรรม ซึ่งพระยาอนุมานราชชนได้กล่าวไว้ว่า การที่มนุษย์มีชีวิตมีความรู้สึกกินอาหาร พักผ่อน หลับนอน กลัวภัยอันตราย นั้นเป็นลักษณะอาการของสัญชาตญาณซึ่งไม่ว่ามนุษย์หรือสัตว์ ย่อมมีเท่าเทียมกันแต่มนุษย์ดีกว่าสัตว์เป็นพิเศษเพราะมนุษย์มีธรรม^{๑๔}

ธรรมจึงเป็นข้อปฏิบัติ เป็นเครื่องมือให้มนุษย์ก้าวไปสู่สถานะที่สมบูรณ์มีมโนธรรมสามารถแยกชั่ว-ดี ผิด-ถูกสิ่งใดควรกระทำสิ่งใดไม่ควรกระทำควบคุมการกระทำและดำเนินชีวิต

^{๑๒} พระสิริมังคลาจารย์, มงคลัตถทีปนี ฉบับบาลี เล่ม ๒, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖), หน้า ๔๗.

^{๑๓} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๓๔๗/๓๖๒-๓๖๓.

^{๑๔} เสฐียร โกเศศ, วัฒนธรรมเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๒๔), หน้า ๑.

ของตนได้ มโนธรรมถือเป็นธรรมที่สำคัญ สรรพสิ่งทั้งหลายในโลกนี้ที่สัมผัสได้ล้วนแล้วแต่สำเร็จมาจากจิตใจ จิตใจเป็นสิ่งที่ริเริ่มการกระทำ ตลอดจนคำที่พูดออกไป นอกจากนั้น ยังปรุงแต่งสิ่งต่าง ๆ ให้มีสถานะเป็นไปตามความต้องการของใจด้วย ดังคำพุทธพจน์ในธรรมบท ว่า^{๑๕}

ธรรมทั้งหลาย มีใจเป็นหัวหน้า
มีใจเป็นใหญ่ สำเร็จด้วยใจ
ถ้าคนมีใจชั่ว ก็จะถูกชั่วหรือทำชั่วตามไปด้วย
เพราะความชั่วนั้น ทุกข์ย่อมเกิดติดตามเขาไป
เหมือนล้อหมุนตามรอยเท้าโคที่ลากเกวียนไป ฉะนั้น
ธรรมทั้งหลาย มีใจเป็นหัวหน้า
มีใจเป็นใหญ่ สำเร็จด้วยใจ
ถ้าคนมีใจดี ก็จะถูกดีหรือกระทำดีตามไปด้วย
เพราะความดีนั้น สุขย่อมติดตามเขาไป
เหมือนเงาติดตามตัวเข้าไป ฉะนั้น

กล่าวว่า ธรรมะคือหน้าที่ หน้าที่คือธรรมะ หากบุคคลปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องสมบูรณ์แล้วนั้นแหละคือการปฏิบัติธรรม ผู้ที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างดีต้องเป็นคนที่ควบคุมตนเองได้ หรือจิตได้รับการฝึกแล้ว การฝึกจิตนั้น หมายถึง การเปลี่ยนสภาพของจิต ที่มักจะตกอยู่ใต้อำนาจของกิเลสตัณหา หรือความต้องการที่มักผันแปรไปตามอำนาจของสัญชาตญาณฝ่ายต่ำ เมื่อไม่มีการควบคุมจิตมักจะผันแปรไปตามอำนาจฝ่ายต่ำ ซึ่งก่อให้เกิดการกระทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เมื่อกระทำสิ่งที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมบ่อย ๆ แล้ว จะกลายเป็นความเคยชินในการคิดสิ่งไม่ดี พุทฺธวาจาที่ไม่สุภาพ การกระทำทางกายที่โหดร้ายทารุณเพราะจิตอกุศลมูล ๓ ครอบงำจิตใจให้เศร้าหมอง^{๑๖}

พุทธทาสภิกขุ กล่าวว่า จิตที่เศร้าหมองแล้วจะกลับมีสภาพดีดังเดิมได้อีกนั้นต้องอาศัยการฝึกฝน พัฒนาจิตด้วยการชำระอกุศลมูลให้ออกไปจากจิตหรือด้วยการทำจิตให้ว่าง จากความอยากได้ในสิ่งที่ไม่ใช่ของตน ความเคียดแค้น ชิงชัง อิจฉาริษยา ตลอดจนความหลงงมงายในสิ่งไร้สาระ โดยการทำจิตให้ตั้งมั่นอยู่ในกุศลอย่างเดียว ไม่หวั่นไหวไปตามกระแสแห่งอารมณ์ที่มา

^{๑๕} พุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๑-๒/๒๓-๒๔.

^{๑๖} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๐๕/๒๕๕.

กระทบ โดยพยายามทำจิตให้ว่าง จิตที่ว่างนี้ไม่ได้หมายความว่า ว่างโดยไม่มีอะไรแต่เป็นจิตที่เต็มด้วยกุศล^{๑๑}

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า(พิมพ์ ธรรมธโร) กล่าวว่า บุตรธิดาที่จิตเต็มด้วยกุศล ผ่องใส ย่อมเห็นบิดามารดาเป็นผู้มีพระคุณ และตอบแทนพระคุณอย่างเต็มความสามารถ เพราะบิดามารดา นี้ในทิศ ๖ ยกไว้เป็นทิศเบื้องหน้าที่บุตรธิดาจะต้องเห็นก่อนนี้ถึงบุคคลอื่นท่านเป็นผู้มีอุปการคุณ ก่อนผู้อื่นทั้งหมด การตอบแทนจึงเริ่มต้นที่บิดามารดา การตอบแทนคุณสามารถทำได้ ๒ วิธีคือ^{๑๒}

๑. ประกาศคุณบิดามารดา การประกาศคุณนี้อยู่ที่ตัวเรา เมื่อเราประพฤติตัวดี ย่อมแผ่ผลดีไปถึงบิดามารดา ทั้งเกียรติยศ ชื่อเสียง เช่นคุณแม่ดีเด่น หรือคุณแม่ตัวอย่างที่ได้รับการคัดเลือก ในวันแม่แห่งชาติในแต่ละปี ซึ่งก็เป็นผลมาจากบุตรของท่านแต่ละคนเป็นคนดีทำคุณประโยชน์ให้สังคม

๒. การสนองคุณบิดามารดา จุดสำคัญอยู่ที่ปฏิบัติชอบต่อท่าน โดยการบำรุงด้วยปัจจัย ๔ ช่วยเหลือในยามเจ็บไข้ ช่วยงานในบ้าน เชื้อฟังกเคารพบูชาการสนองคุณเป็นการปฏิบัติชอบต่อบิดามารดา มีผู้รจนายกย่อเอาไว้มากมายเช่น

พระเทพปริยัติโมลี,(ทองดี สุรเตโช) กล่าวว่า จะเอาท้องฟ้าอันหาขอบเขตมิได้มาสมมติเป็นแผ่นกระดาษเอาภูเขาพระสุเมรุอันเป็นยอดหนึ่งของภูเขานิคมลัยที่สูงที่สุดในโลกมาเป็นปากกาเอาน้ำในมหาสมุทรทุกแห่งในโลกมาสมมติเป็นน้ำหมึกจดจารึกพระคุณบิดามารดา จนกระทั่งท้องฟ้าเต็มไปด้วยอักษร ภูเขาพระสุเมรุสึกหรือไปจนหมดสิ้น น้ำในมหาสมุทรเหือดแห้งไปจนหมด การพรรณนาพระคุณของบิดา มารดาก็ยังไม่จบสิ้น^{๑๓}

จากคำรณานี้จะเห็นว่า บิดามารดาเป็นผู้มีพระคุณแก่บุตรอย่างเหลือคณานับหาสิ่งเปรียบได้ยาก การจะกระทำการตอบแทนพระคุณท่านทั้งสองให้ใดหมดสิ้น เป็นสิ่งยากอย่างยิ่ง ยิ่งถ้าบุตรคนใดเป็นอัสติบุรุษ การตอบแทนพระคุณบิดามารดานั้น ย่อมกระทำได้ยากยิ่งขึ้น มีพุทธคำรัสว่า

การทำตอบแทนแก่ท่านทั้งสองเราไม่กล่าวว่าเป็นการทำได้โดยง่าย ท่านทั้งสองคือใครคือบิดามารดา ถึงบุตรจะมีอายุ ๑๐๐ ปี มีชีวิตอยู่ ๑๐๐ ปี ประคับประคองบิดามารดาด้วยบ่าข้างหนึ่ง

^{๑๑} พุทธศาสนิกชน, **ศีลธรรมกับมนุษย์โลก**, พิมพ์ครั้งที่ ๒(สุราษฎร์ธานี : ธรรมทานมูลนิธิ, ๒๕๓๘), หน้า ๕๑๓.

^{๑๒} สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า(พิมพ์ ธรรมธโร), **มงคลยอดชีวิต**(กรุงเทพมหานคร : องค์การคำคุณสุสภา ๒๕๒๖), หน้า ๒๖๗.

^{๑๓} พระเทพปริยัติโมลี,(ทองดี สุรเตโช), **หน้าที่ของคน**(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เสียงเชียง ๒๕๓๘), หน้า ๔.

ปฏิบัติท่านทั้งสองด้วยการอบกลิ่น การนวด การให้อาบน้ำและการบีบนวด และแม่ท่านทั้งสองนั้น จะถ่ายทอดและปัสสาวะลงบนบ่าทั้งสองของเขานั้นแล การกระทำอย่างนั้นไม่ชื่อว่าอันบุตร ได้ทำ หรือทำตอบแทนแก่บิดาและมารดาเลย ถึงบุตรจะสถาปนามารดาและบิดาไว้ในราชสมบัติซึ่งเป็นเจ้าเหนือหัวแห่งแผ่นดินใหญ่ที่มีรัตนะ ๗ ประการ ข้อนั้นเพราะเหตุไร เพราะบิดาและมารดามีอุปการะมาก บำรุงเลี้ยง แสดงโลกนี้แก่บุตรทั้งหลาย^{๒๐}

บุตร คือ บุคคลที่เกิดและเจริญเติบโตมาจากเนื้อของบิดามารดา บุตรจึงเชื่อฟังประพฤติตามคำสั่งสอนของบิดามารดา บุตรต้องสร้างมโนสำนึกในบุญคุณให้มาก แล้วกระทำความตอบแทนพระคุณซึ่งถือว่าท่านเลี้ยงเรามาแล้วเลี้ยงท่านตอบแทนกลับคืน เป็นการใช้นี้เก่า หรือ เป็นการทำบุญ เพราะบิดามารดานั้นเป็นบุคคล ที่เลิศหลายประการ เช่น เป็นพระพรหม เป็นบูรพเทพ เป็นบูรพาจารย์ เป็นอาหุไนยบุคคลของบุตร

อาหุไนยบุคคล หมายถึง พระอรหันต์ ๆ เป็นผู้ที่ยิ่งใหญ่เครื่องเส้าหมอง เป็นผู้บริสุทธิ เป็นผู้ทรงคุณธรรม นับว่าท่านเป็นเนื่อนาบุญ คือ ผู้สมควรได้รับการเคารพ และสักการะโดยแท้ บิดามารดาได้กระทำคุณูปการแก่บุตรธิดา ทั้งที่เป็นส่วนชีวภาพและจิตภาพ การตอบแทนจึงเป็นสิ่ง ที่บุตรธิดาพึงกระทำอย่างยิ่ง

บิดามารดาได้ชื่อว่าเป็นพระอรหันต์ของบุตรเป็นบุญเขตของบุตร บุตรพึงปฏิบัติเหมือนดังปฏิบัติต่อพระอรหันต์ด้วยการบูชา ๒ ลักษณะ คือ

๑. อามิสบูชา การตอบแทนด้วยการดูแลเลี้ยงดูด้วยปัจจัย ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อให้บิดามารดาสุขกาย สบายใจมากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้

๒. ปฏิบัติบูชา การตอบแทนด้วยการเป็นบุตรที่ดี เชื่อฟังปฏิบัติตามคำสั่งสอน

ดังนั้น บุตรคนใดประพฤติปฏิบัติชอบด้วยการตั้งตนไว้ในคำสั่งสอนของบิดามารดา เชื่อว่าเป็นผู้มี ความกตัญญูทศเวทีย่อมได้รับอานิสงส์แห่งความดีเป็นผลตอบแทน ในฐานะที่บิดามารดาเป็นบุญเขต ดังปรากฏในสุวรรณสามชาดก ว่า

ผู้ใดเลี้ยงดูมารดาและบิดาโดยธรรม

แม้เทวดาก็เฝ้าอารักขาบุคคลผู้เลี้ยงดูบิดามารดานั้น

บุคคลใดเลี้ยงดูมารดาและบิดาโดยธรรม

แม้นักปราชญ์ทั้งหลายย่อมสรรเสริญบุคคลนั้นในโลกนี้

บุคคลนั้นละโลกนี้ไปแล้วย่อมบันเทิงในสวรรค์^{๒๑}

^{๒๐}อง, ทุก.(ไทย) ๒๐/๓๔/๗๗-๗๘,(ไทย) ๒๐/๑๕๗/๑๒๔.

^{๒๑}บุ.ชา.(ไทย) ๒๘/๔๐๘-๔๐๙/๒๔๔.

กล่าวได้ว่า บิคารดาทำหน้าที่ของตนอย่างดีจนเป็นบ่อเกิดแห่งความดีแก่บุตร หรือเป็นบุญเขตของบุตร เพราะปฏิบัติต่อบุตรในลักษณะที่บุคคลอื่นไม่อาจกระทำได้ เมื่อบุตรปฏิบัติต่อบิคารดาอย่างถูกต้อง จึงได้รับอานิสงส์ คือ มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันก็เป็นสุข สิ้นชีวิตแล้วก็ไปสู่สวรรค์

๒.๒. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

โคลเบอร์ก (Kohlberg) ได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลกับระดับอายุ โดยอาศัยแนวคิดของเพียเจท์ ได้แบ่งพฤติกรรมเชิงจริยธรรมออกเป็น ๖ ชั้น เรียงเหตุผลตามระดับอายุของผู้ใช้เหตุผล ซึ่งพัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรมทั้ง ๖ ถูกจัดเป็น ๓ ระดับ ดังนี้^{๒๒}

จริยธรรมระดับก่อนกฎเกณฑ์ หมายถึง ระดับของการตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้อื่น แบ่งเป็น ๒ ชั้นคือ

ชั้นที่ ๑ หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ (อายุ ๒-๗ ปี) มุ่งหลบหลีกให้ตนเองถูกลงโทษทางกายเพราะกลัวความเจ็บปวด และยอมทำตามคำสั่งผู้ใหญ่

ชั้นที่ ๒ หลักการแสวงหารางวัล (อายุ ๗-๑๐ ปี) จะเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจมาให้ตนเอง

จริยธรรมระดับตามเกณฑ์ หมายถึง ระดับของการกระทำตามเกณฑ์ของกลุ่มย่อย ๆ ของตนหรือทำตามกฎหมายหรือหลักศาสนา แต่ยังคงต้องการควบคุมจากภายนอก แบ่งเป็น ๒ ชั้นคือ

ชั้นที่ ๓ หลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ (อายุ ๑๐-๑๓ ปี) โดยเฉพาะเพื่อนและบุคคลในวัยเดียวกัน ชอบคล้อยตามและชอบการชกแจงของผู้อื่น

ชั้นที่ ๔ หลักการทำตามหน้าที่ของสังคม (อายุ ๑๓-๑๖ ปี) จะเลือกทำตามบทบาทหน้าที่ของตน ในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของสังคม

จริยธรรมระดับเหนือเกณฑ์ หมายถึง ระดับของการตัดสินใจขัดแย้งต่างๆด้วยการคิดตรึกตรองด้วยตนเองเสียก่อน จึงตัดสินใจ และแต่ว่าจะเห็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่า แบ่งเป็น ๒ ชั้นคือ

ชั้นที่ ๕ หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (อายุ ๑๖ ปีขึ้นไป) จะเลือกกระทำโดยไม่ให้ขัดต่อสิทธิอันพึงมีพึงได้ของผู้อื่น เพราะเป็นความสำคัญของคนหมู่มาก สามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้

^{๒๒} Lawrence Kohlberg, Development of Moral Character and Ideology Review of Child Development Research, (New York : Russell Sage Foundation, 2000), PP. 159-161.

ขั้นที่ ๖ หลักการยึดหลักอุดมคติสากล (วยผู้ใหญ่) เป็นขั้นที่บุคคลนำความรู้สากลที่อยู่เหนือกฎเกณฑ์ในสังคมมาเป็นเกณฑ์ ในการตัดสินใจเลือกกระทำ โดยจุดมุ่งหมายเพื่อความสงบสุขของสังคมส่วนรวม

จากแนวความคิดดังกล่าวนี้สรุปได้ว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้น ได้รับอิทธิพลจากสังคมด้วย บุคคลที่เกิดมาในสังคมจะต้องเรียนรู้และยอมรับกฎเกณฑ์ ระเบียบประเพณีในสังคมของตน เพื่อให้เกิดความสุขและเป็นที่ยอมรับในสังคม

๒.๓ ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน กล่าวว่า ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับคนไทย เป็นทฤษฎีทางจิตวิทยาทฤษฎีแรกของนักศึกษาไทยที่สร้างขึ้น บุคคลผู้รวบรวมเขียนเป็นทฤษฎี คือ ศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน กรอบแนวคิดที่เป็นจุดเด่นของทฤษฎีนี้มีความว่า ลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนา เพื่อส่งเสริมให้บุคคลเป็นคนดีและ คนเก่ง ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยถึงสาเหตุพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง โดยได้ทำการประมวลผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สาเหตุของพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ อายุตั้งแต่ ๖-๖๐ ปี ว่าพฤติกรรมเหล่านั้น มีสาเหตุทางจิตใจอะไรบ้าง และได้นำมาประยุกต์เป็นทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับคนไทยขึ้น โดยแบ่งต้นไม้จริยธรรมออกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้^{๒๓}

๑. ส่วนที่หนึ่ง ได้แก่ ดอกและผลไม้มบนต้น ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานดีละเว้นชั่วและพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม ซึ่งล้วนแต่เป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อเพื่อต่อการพัฒนาประเทศ

๒. ส่วนที่สอง ได้แก่ ส่วนลำต้นของต้นไม้ แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ ๕ ด้านคือ

- ๑) เหตุผลเชิงจริยธรรม
- ๒) มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง
- ๓) ความเชื่ออำนาจในตน
- ๔) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
- ๕) ทศนคติ คุณธรรมและค่านิยม

^{๒๓} ดวงเดือน พันธุมนาวิน, ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม การวิจัยและการพัฒนาบุคคล, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, สถาบัน, ๒๕๔๔), หน้า ๑๘๗-๑๘๘.

๓. ส่วนที่สาม ได้แก่ รากของต้นไม้ ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็งซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ ๓ ด้าน คือ

๑. สติปัญญา
๒. ประสบการณ์ทางสังคม
๓. สุขภาพจิต

จิตลักษณะทั้งสามนี้อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ ๕ ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้ก็ได้ กล่าวคือ บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ ๓ ด้าน ในปริมาณที่สูงพอเหมาะกับอายุ จึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะทั้ง ๕ ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้ โดยที่จิตลักษณะทั้ง ๕ นี้ จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลที่มีความพร้อมทางจิตใจ ๓ ด้านดังกล่าว และอยู่ในสภาพแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียนและสังคมที่เหมาะสม นอกจากนั้นบุคคลยังมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนาจิตลักษณะบางประการใน ๕ ด้านนี้ โดยวิธีการอื่นๆ ด้วยฉะนั้นจิตลักษณะพื้นฐาน ๓ ประการ จึงเป็นสาเหตุของสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและของคนเก่งนั่นเอง นอกจากนี้จิตลักษณะพื้นฐาน ๓ ประการที่รากนี้อาจเป็นสาเหตุร่วมกับจิตลักษณะ ๕ ประการที่ลำต้น

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมนี้ เกิดจากผลการวิจัยพฤติกรรมและจิตลักษณะของคนไทย โดยเมื่อสร้างขึ้นแล้วทฤษฎีนี้ได้ชี้แนะทางการตั้งสมมติฐานการวิจัยเพื่อหาหลักฐานใหม่ ๆ มาเพื่อเติมในทฤษฎีนี้อีก เช่น การวิจัยที่เกี่ยวกับจิตลักษณะพื้นฐาน ๓ ประการ ที่สามารถจำแนกคนเป็น ๔ ประเภท เหมือนบัวสี่เหล่า กับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล โดยพบว่าคนที่ เป็นบัวเหนือน้ำเท่านั้น (มีจิตลักษณะพื้นฐาน ๓ ด้านนี้ในปริมาณสูงเหมาะสมกับอายุ) เป็นผู้ที่ จะสามารถรับการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมได้อย่างเหมาะสมกับอายุ ตามทฤษฎีของKohlberg

การสอน "คุณธรรม/จริยธรรม" เป็นความต้องการที่คนรุ่นหนึ่งจะชี้แนะคนอีกรุ่นหนึ่ง โดยผู้สอนมีความเชื่อว่าประสบการณ์ของตนอาจสร้างความเข้าใจเรื่อง คุณธรรม/จริยธรรม (หรือความดี ความถูกต้อง ความเหมาะสม) อย่างถ่องแท้ในระดับหนึ่ง และต้องการให้ เยาวชนเชื่อ ดีและเหมาะสมกับเยาวชน การยึดหลักคุณธรรม/จริยธรรม ทำให้มนุษย์มีความสุข ความสวย และความงาม โดยที่ความสุขนั้นควรเป็นความสุขแบบเรียบง่ายและยั่งยืน

คุณสมบัติอันเป็นความพร้อมที่จะพัฒนาจริยธรรมของบุคคลประกอบด้วย

๑. ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของชีวิตและหลัก จริยธรรม ทุกคนได้มีโอกาสเรียนรู้มาตั้งแต่วัยต้นของชีวิตจากการเลี้ยงดู การศึกษาอบรม และจากประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยอาจเป็นในวิถีทางที่ต่างกัน ซึ่งเป็นผลให้บุคคลมีพัฒนาการทางจริยธรรมต่างกัน จากกฎเกณฑ์การตัดสินใจที่ต่างกัน

๒. ความใฝ่ธรรม มนุษย์มีธรรมชาติของการแสวงหาความถูกต้องเป็นธรรมหรือความดีงามตั้งแต่วัยทารก คุณสมบัตินี้ทำให้บุคคลนิยมคนดี ชอบสังคมที่มีคุณธรรมจริยธรรม ต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นคนดีอย่างไรก็ตามประสบการณ์ในชีวิตจากการเล็งดูและเจริญเติบโตในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมคุณธรรม เป็นปัจจัยสำคัญให้บุคคลพร้อมที่จะพัฒนาตนเองให้มีจริยธรรมสูงกว่า

๓. ความรู้จักตนเองของบุคคลนั้นความรู้จักตนเองของบุคคล คือ สร้างความสามารถในการพิจารณาให้รู้อิทธิพลของความดีและความไม่ดีของตนให้ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถเสริมสร้างความคิดของตนให้มีพลังเข้มแข็ง ในลักษณะที่ตนเองและสังคมยอมรับได้ ความรู้จักตนเองนี้จะทำให้บุคคลมีความมั่นใจ มีพลังและพร้อมที่จะขจัดความไม่ดีของตนและพัฒนาตนเองอย่างถูกต้องดีขึ้น กล่าวได้ว่า การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่างเอื้อต่อกัน

๒.๔ หลักการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

๒.๔.๑ เนื้อหาการสอน

การกำหนดเนื้อหาวิชา ถือว่าเนื้อหาเป็นสารที่จะทำให้การเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งเอาไว้ได้ฉะนั้นครูจะต้องเลือกใช้น้ำหนักเนื้อหาที่จะทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ดีที่สุด นั่นคือ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุดเนื้อหาวิชาที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องและตรงกับจุดมุ่งหมายย่อมจะส่งผลต่อการเรียนรู้ได้ดี ดังนั้น ในการกำหนดเนื้อหาจึงควรพิจารณาเลือกเอาเนื้อหาที่มีใจความโดยรวมตรงกับจุดมุ่งหมาย ในส่วนที่เป็นความรู้ข้างเคียงหรือเป็นผลพลอยได้ ถ้าไม่ใช่ความรู้พื้นฐานที่จะถ่ายโยงไปสู่ความรู้ใหม่ในลำดับต่อไปก็ควรตัดออก ความยาวหรือความละเอียดของเนื้อหาที่มีมากเกินไป อาจทำให้การผลิตบทเรียนสิ้นเปลืองเวลาและแรงงานได้ หรือในระหว่างการเรียนก็อาจจะทำให้ผู้เรียนเสียเวลาไปกับสาระที่ไม่สำคัญเหล่านั้นได้อีกด้วย แต่ถ้าเนื้อหาที่จำเป็นจะต้องเสนอมีความยาวมากก็ควรพิจารณาแบ่งออกเป็นส่วนย่อย ๆ เพื่อเสนอเป็นตอน ๆ ไปตามลำดับ

ปรัชญา ใจสะอาด ได้กล่าวถึงการเลือกและจัดการเนื้อหาว่า หลังจากการวิเคราะห์ความต้องการและกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรชั่วคราวแล้วจะถึงขั้นการเลือกและจัดเนื้อหาในหลักสูตร การวินิจฉัยความต้องการและจุดประสงค์ของหลักสูตรจะเป็นแนวการเลือกเนื้อหาว่า

ต้องการเน้นอะไรบ้าง โดยทั่วไปแล้วการพัฒนาหน่วยการเรียนการสอนต้องอยู่ในกรอบของโรงเรียนที่กำหนดว่าในเนื้อหาใดควรสอนในระดับชั้นอะไร การเปลี่ยนแปลงโยกย้ายเนื้อหาเป็นเรื่องค่อนข้างจะกระทำไต่ยาก

๑. การเลือกเรื่อง การเลือกเรื่องเป็นการพัฒนาหน่วยการสอนอันดับแรกทีครูหรือผู้สอนและนักวางแผนหลักสูตรต้องตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และควรคำนึงถึงธรรมชาติของเรื่องในหน่วยการสอน เพื่อให้มีความสัมพันธ์กับวิชาและขอบเขตของการศึกษา ไม่ว่าจะเรื่อง que เลือกจะมาเป็นตัวแทนที่ดีของเนื้อหาวิชาที่ต้องการให้ผู้เรียนศึกษาหรือไม่ก็ตาม การเรียนการสอนก็ค่อนข้างจะมีขีดจำกัด และเรื่องที่เลือกมาโดยมากจะเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมที่บังเกิดกับผู้เรียนมากที่สุด หน่วยการสอนจะหมดความสำคัญ ถ้าเรื่องที่เลือกมานั้นไม่มีส่วนพัฒนาตัวผู้เรียนในหลาย ๆ ด้าน เช่น การพัฒนากาย อารมณ์ และสังคม เป็นต้น

เนื้อหาวิชาจะเป็นตัวกำหนดมิติของการเรียนการสอน ทั้งนี้เพราะความรู้ในแต่ละระดับชั้นจะเป็นพื้นฐานการศึกษาต่อในชั้นสูงขึ้น พื้นฐานความรู้ทั้งหลายจึงต้องเน้นทัศนคติ ความสนใจ และความซาบซึ้งเป็นสำคัญ

๒. การเลือกแนวคิดพื้นฐาน แนวคิดพื้นฐานของแต่ละวิชาจะเป็นตัวแทนของวิชานั้น ๆ การเลือกแนวคิดพื้นฐานมีความสำคัญเช่นเดียวกับการเลือกเรื่องบรรจุลงในหลักสูตร แนวคิดพื้นฐานในแต่ละหน่วยของทุกเนื้อหาจะกำหนดแนวคิดพื้นฐานอย่างสมเหตุสมผล หลักในการเลือกคือ จะต้องเป็นแนวทางในการเลือกข้อเท็จจริงทั่วไป และข้อเท็จจริงเฉพาะ ดังนั้นสิ่งที่กำหนดไว้ในแนวคิดพื้นฐาน คือ เรื่องที่บรรจุลงในหลักสูตรจะต้องมีประโยชน์ต่อผู้เรียน โดยการเลือกแนวคิดนี้จะต้องผ่านการทดสอบและเป็นที่ยอมรับของครูและนักวางแผนหลักสูตร เช่น เป็นเรื่องที่สมเหตุสมผล มีความสำคัญ และอยู่ในระดับความสามารถของผู้เรียนและ^{๒๔}

ตาบา (Taba) ได้กำหนดแนวคิดในการเลือกเรื่องและเนื้อหาเพื่อบรรจุลงในหลักสูตรของวิชาต่าง ๆ ไว้ดังนี้

๑. มนุษย์มีความต้องการพื้นฐาน เช่น ความต้องการทางร่างกาย ความต้องการทางสังคม

^{๒๔} ปรัชญา ใจสะอาด, *บทเรียนสำเร็จรูปและเครื่องช่วยสอน*, (๒๕๒๒), หน้า ๑๕๑-๑๕๒.

๒. กลุ่มบุคคลที่มีวัฒนธรรมเก่าจะชอบอยู่กับสิ่งแวดล้อมและทักษะเก่าตามที่บุคคลนั้นมีอยู่แบบเดิม ส่วนบุคคลที่มีวัฒนธรรมใหม่จะนิยมใช้ทักษะใหม่ และยึดถืออยู่กับสภาพแวดล้อมเดิมน้อย

๓. การดำเนินชีวิตของกลุ่มบุคคลจะได้รับอิทธิพลจากบุคคลรุ่นเก่าสืบต่อกันมา

๔. สถาบันครอบครัวเป็นส่วนสำคัญที่สุดในทุกวัฒนธรรม แต่โครงสร้างของครอบครัวอาจแตกต่างกันไปบ้าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบทบาทของสมาชิกในครอบครัว

๕. สถาบันครอบครัว จะมีวิธีสอนบุตรหลานของตนเองในสิ่งที่ให้ความสำคัญแก่การเรียนรู้ และแต่ละครอบครัวจะมีวิธีสอนสมาชิกในครอบครัวแตกต่างกัน

๖. ในสังคมแบบเก่าจะได้รับการสืบทอดกิจกรรมต่าง ๆ จากครอบครัวหรือกลุ่มชน แต่สังคมรุ่นใหม่จะได้รับการสืบทอด โดยผ่านทางสถาบันและองค์กรต่าง ๆ

๗. การเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นได้เมื่อกระทำการเปลี่ยนแปลงที่กลุ่มสังคมรุ่นเก่า

๘. การดำเนินชีวิตของสังคมรุ่นใหม่ขึ้นอยู่กับบุคคลหลายฝ่าย การค้าขายและธุรกิจมีส่วนช่วยให้บุคคลในสังคมได้สิ่งต่างๆตามความต้องการพื้นฐาน

๙. สถาบันต่าง ๆ จะได้รับการพัฒนา เพื่อเป็นแนวทางการดำรงชีวิต

๑๐. กลุ่มในสังคมรุ่นใหม่บางกลุ่มปรารถนาจะดำเนินชีวิตในแบบวัฒนธรรมเก่า^{๒๕}

แนวคิดที่กล่าวมานี้จะช่วยให้ครูหรือผู้สอนและนักการวางแผนหลักสูตรเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ และมีหลักในการเรื่องเรื่อง และเนื้อหาที่จะบรรจุลงในหลักสูตร

บรรพต สุวรรณประเสริฐ ได้กล่าวถึงการเลือกเนื้อหาเฉพาะคือ จะเห็นว่าแนวคิดพื้นฐานที่ได้กล่าวมานั้นสามารถนำมาเป็นหลักกำหนดแนวทางในการเลือกเนื้อหาเฉพาะเพื่อพัฒนาผู้เรียนในหลักสูตรที่กำหนดขึ้น เนื้อหาเฉพาะที่เลือกมาจะต้องสอดคล้องกับแนวคิดทั่วไป ไม่คลุมเครือ และสมเหตุสมผล เนื้อหาที่เลือกมาไม่จำเป็นต้องครอบคลุมทุกเรื่อง แต่แนวคิดในการเลือกแต่ละเรื่องจะต้องไม่ขัดแย้งกัน

การเลือกเนื้อหาเฉพาะในเรื่องหนึ่ง ครูหรือผู้สอนและนักวางแผนหลักสูตร จะต้องคำนึงถึงความสมเหตุสมผลและระดับความเหมาะสมของเนื้อหาทั้งหมด นอกจากนี้ครู และนัก

^{๒๕}Taba, H. 1962., Curriculum development : theory and practice, New York, NY: Harcourt, Brace & World, pp 38 - 40.

วางแผนหลักสูตรจะต้องคำนึงว่า เนื้อหาเฉพาะเป็นส่วนที่รวมจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หลายข้อ เป็นส่วนที่เป็นความต้องการของกลุ่มคนในชุมชน เป็นส่วนที่อยู่ในความสนใจของผู้เรียน เป็นส่วนที่เพิ่มความเข้าใจจากความรู้เพิ่มเติมที่ผู้เรียนเคยศึกษามาแล้ว และเป็นส่วนที่มีความหมายต่อชีวิตของผู้เรียน

ถึงแม้ว่าครูและนักวางแผนหลักสูตรจะได้แนวคิดในเลือกเนื้อหาเฉพาะที่จะบรรจุลงในหลักสูตรแล้วก็ตาม ข้อเท็จจริงของสิ่งที่ควรคำนึงถึงคือ การเลือกเนื้อหาที่ไม่ดี และไม่เหมาะสมมาสอนนักเรียน จะไม่เป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถใด ๆ และยังเป็นการบั่นทอนกำลังใจและความสนใจในตัวผู้เรียน ดังนั้น การตัดสินใจเลือกเนื้อหาเฉพาะลงในเรื่องที่จะสอนควรเป็นส่วนพัฒนาความสามารถทางสติปัญญาในตัวผู้เรียน หลักในการเลือกจึงต้องคำนึงถึงเรื่องแนวคิดพื้นฐาน และระดับชั้นที่จะสอนด้วย^{๒๖}

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ในหมวด ๔ ว่าด้วยแนวการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีความรู้ สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น รวมทั้งมุ่งเน้นพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบและการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น

ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัย อาทิการเรียนการสอนแบบโครงการ(Project Based Learning)การเรียนการสอนแบบการสืบสอบด้วยการค้นพบ (Investigation Based Learning) การเรียนการสอนโดยผู้เรียนใช้การวิจัย (Research Based Learning) ฯลฯ จะเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริงเผชิญเหตุการณ์จริง สร้างสรรค์ผลงานจากกระบวนการคิด การทำงานที่เป็นระบบ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ใช้กระบวนการวิจัยในแก้ปัญหาค้นหาคำตอบจากการสืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพในทุก ๆ ด้าน ดังเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ^{๒๗}

ไชยยศ เรื่องสุวรรณ ได้กล่าวถึงการจัดเนื้อหาวิชานั้นต้องประกอบด้วย ความมุ่งหมาย (Goals) และหัวข้อ (Topics) ซึ่งหัวข้อ หมายถึง การเรียนรู้ด้านความรู้ เนื้อหาวิชา (Cognitive

^{๒๖}บรรพต สุวรรณประเสริฐ, “การพัฒนาหลักสูตรโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ”, เชียงใหม่ : The Knowledge Center, (๒๕๔๔), หน้า ๓๘ - ๔๐.

^{๒๗}การจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ, “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ”, พ.ศ. ๒๕๔๒, ในหมวด ๔, หน้า ๗.

Learning) ภารกิจ (Task) หมายถึง การเรียนรู้ด้านทักษะ (Psychomotor Learning) ส่วนการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย (Affective Learning) มีความสำคัญต่อการสร้างเจตคติและค่านิยมต่างๆ และมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจและความรู้สึกของผู้เรียน จะแฝงอยู่ในกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนั้น การจัดหัวเรื่องควรจัดลำดับให้เหมาะสม และง่ายต่อการเรียนรู้การวิเคราะห์เนื้อหาวิชา เป็นการจัดลำดับโครงสร้าง และรายละเอียดของเนื้อหา จากหัวเรื่องที่กำหนด นำไปสู่ความรู้ ความสัมพันธ์ของข้อเท็จจริงต่างๆ ทำให้เกิดพัฒนาการด้านความคิด สติปัญญาและความเข้าใจ^{๒๘}

Gagne ได้เสนอวิธีจัดโครงสร้าง และลำดับของเนื้อหาวิชา ในลักษณะผลการเรียนรู้สรุปได้ ๓ กลุ่ม คือ

๑. ความรู้ด้านข้อเท็จจริง (Verbal Information) เน้นเรื่องความจำ การระลึกได้ หรือความสามารถในการบอกข้อเท็จจริง และเหตุการณ์ต่างๆ เช่น บอกชื่อ สัญลักษณ์ สถานที่ วัน เดือน ปี การให้นิยาม อธิบายสิ่งของ ตลอดจนเหตุการณ์อื่นๆ

๒. ทักษะด้านสติปัญญา (Intellectual Skills) มี ๒ ระดับ คือ

๑. มโนทัศน์ หรือแนวคิด (Concepts) เป็นการรวบรวมเอาความคิด เหตุการณ์ หรือสิ่งของที่มีลักษณะคล้ายกัน หรือเกี่ยวข้องกันมาจัดให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ทำให้เกิดมโนทัศน์ มโนทัศน์มีทั้งมโนทัศน์ที่เป็นรูปธรรมและมโนทัศน์ที่เป็นนามธรรม

๒. หลักการ หรือกฎ (Principles or Rules) หมายถึง ข้อความที่ประกอบด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ตั้งแต่ ๒ มโนทัศน์ขึ้นไป

๓. ยุทธศาสตร์การคิด (Cognitive Strategy) เป็นความมุ่งหมายสูงสุดในการเรียนการสอน เพราะผู้สอนต่างมุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ความรู้ที่ได้จากข้อเท็จจริงต่างๆ รวมทั้งข้อสรุปทั้งหลายไปใช้แก้ปัญหาได้ ดังนั้น การแก้ปัญหา (Problem Solving) จึงเป็นการบ่งชี้รูปแบบของกิจกรรมการเรียนระดับสูงสุดของกิจกรรมทางสติปัญญา

จากลักษณะผลการเรียนรู้ข้างต้น จะเห็นได้ว่า การเรียนรู้ระดับต่ำสุด คือ ข้อเท็จจริง เช่น การชี้บอชื่อ การอธิบายเกี่ยวกับวัตถุ หรือเหตุการณ์อย่างง่าย ๆ หลังจาก que ผู้เรียนสามารถชี้บอชื่อข้อเท็จจริงได้ว่ามีคุณสมบัติร่วมกัน แสดงว่าผู้เรียนเกิดมโนทัศน์หรือแนวคิด เช่น การดูแผน que ผู้เรียนสามารถชี้บอลักษณะของพื้นดินที่เรียกว่า “คาบสมุทร” ได้ถูกต้อง ดังนั้น มโนทัศน์หรือแนวคิด ก็คือ ผลจากการจัดระบบสารสนเทศให้เป็น โครงสร้างที่มีความหมายนั่นเอง และความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดตั้งแต่สองแนวคิดขึ้นไป ก็ได้กลายเป็นบทสรุปทั่วไป หรือ หลักการ

^{๒๘}ไชยยศ เรื่องสุวรรณ, “เทคโนโลยีการสอน การออกแบบและพัฒนา”, (พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๓), หน้า ๘๐.

สำหรับหลักเกณฑ์ในการกำหนดเนื้อหาสาระว่าผู้เรียนจะต้องเรียนอะไรบ้างในหัวเรื่อง ที่จัดดำเนินการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนมีเกณฑ์การพิจารณารายละเอียดของเนื้อหาจากหัวเรื่องที่กำหนดในการเรียน การสอน ดังนี้

๑. เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้

๒. เนื้อหาเหมาะสมกับผู้เรียนในแง่ระดับความลึกซึ้งของเนื้อหา โดยมองในแง่ความสามารถในการรับรู้ และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนที่จะสามารถต่อยอดความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ได้

๓. เนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญ หรือแก่นสารของศาสตร์นั้นๆ

๔. เนื้อหาที่มีประโยชน์เป็นปัจจุบันทันต่อเทคโนโลยีและสามารถนำไปใช้ได้จริง^{๒๕}

ผู้วิจัยได้สรุปการกำหนดเนื้อหาวิชาว่า การกำหนดเนื้อหาวิชานั้น เป็นแนวทางออกของการเรียนการสอน การวิเคราะห์เนื้อหาวิชา ควรนำหลัก และทฤษฎีการเรียนรู้ มาพิจารณาประกอบกัน ได้แก่ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ของ Bloom และผลการเรียนรู้ของ Gagne ซึ่งจะทำให้การเรียงลำดับขั้นตอนของเนื้อหาสาระเป็นไปอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการด้านความคิด สติปัญญา และความเข้าใจของผู้เรียน และช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในการกำหนดเนื้อหาวิชาจะนำไปสู่มุมมองของการออกแบบสื่อการสอน การวิเคราะห์เนื้อหาวิชา ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยระบุ และชี้เฉพาะลักษณะของเนื้อหาวิชา มีส่วนช่วยระบุวัตถุประสงค์สุดท้าย เปรียบเสมือนการเตรียมรายละเอียด เพื่อเตรียมสคริปต์ (Script) ถ่ายทำรายการ ดังนั้นจึงเป็นขั้นตอนสำคัญซึ่งนักออกแบบสื่อการสอนจำเป็นต้องดำเนินการในกระบวนการผลิตสื่อการสอนไม่ว่าจะเป็นสื่อการสอนอิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อการสอนประเภทอื่นๆก็ตาม โดยผู้วิจัยได้ทำการกำหนดเนื้อหาโดยจัดลำดับเนื้อหาเพื่อทำการศึกษาตามลำดับต่อไปนี้

๑. เรียงตามลำดับเวลาของเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้เกิดขึ้น เช่น เนื้อหาที่เป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์

๒. เรียงตามลำดับขั้นตอน เช่น เนื้อหาที่แสดงกระบวนการทำงานตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดภารกิจนั้นๆ

๓. เรียงตามหัวข้อเรื่อง เช่น ความหมายของวัสดุกราฟิก ประเภทของวัสดุกราฟิก ประโยชน์ของวัสดุกราฟิกและวิธีการผลิตวัสดุกราฟิก เป็นต้น

^{๒๕} Gagne, R. M., (1985), *The Conditions of Learning and Theory of Instruction*, 4th ed., New York : Educational Technology Publication.

๔. เรียงจากง่ายไปหายาก เช่น การสอนคำศัพท์ในภาษาอังกฤษโดยเริ่มจากคำพยางค์เดียว สองพยางค์ สามและสี่พยางค์ตามลำดับ^{๑๐}

ผู้วิจัยได้แยกวิเคราะห์จากผลสรุป ในการกำหนดเนื้อหานั้นถือว่าเนื้อหาเป็นสาระสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งเอาไว้ ดังนั้นครูจะต้องเลือกใช้เนื้อหาที่จะทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ดีที่สุด

๒.๔.๒ ด้านวิธีการสอน

ด้านวิธีการสอน คือ ขั้นตอนที่ผู้สอนดำเนินการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ด้วยวิธีการต่างๆ ที่แตกต่างกันไปตามองค์ประกอบและขั้นตอนสำคัญอันเป็นลักษณะเด่นหรือลักษณะเฉพาะที่ขาดไม่ได้ของวิธีนั้นๆ เช่น วิธีสอนโดยใช้การบรรยาย องค์ประกอบสำคัญของการบรรยาย คือ เนื้อหาสาระที่จะบรรยาย และการบรรยาย และขั้นตอนสำคัญคือ การเตรียมเนื้อหาสาระ การบรรยาย (พูด บอก เล่า อธิบาย) และการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดจากการบรรยาย ดังนั้นวิธีสอนโดยใช้การบรรยาย ก็คือกระบวนการหรือขั้นตอนที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการเตรียมเนื้อหาสาระที่จะบรรยาย แล้วบรรยาย คือ พูด บอก เล่า อธิบาย เนื้อหาสาระหรือสิ่งที่ต้องการสอนแก่ผู้เรียนและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งต่อความหมายการสอน

ก. รูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Instructional Models of Cooperative Learning)

ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ รูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือพัฒนาขึ้นโดยอาศัยหลักการเรียนรูแบบร่วมมือของจอห์นสัน และจอห์นสัน ซึ่งได้ชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนควรร่วมมือกันในการเรียนรู้มากกว่าการแข่งขันกันเพราะการแข่งขันก่อให้เกิดสภาพการณ์ของ การแพ้-ชนะ ต่างจากการร่วมมือกัน ซึ่งก่อให้เกิดสภาพการณ์ของการชนะ-ชนะ อันเป็นสภาพการณ์ที่ดีกว่าทั้งทางด้านจิตใจและสติปัญญาหลักการเรียนรูแบบร่วมมือ ๕ ประการประกอบด้วย

๑. การเรียนรู้ต้องอาศัยหลักการพึ่งพากัน (Positive Interdependence) โดยถือว่าทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกันและจะต้องพึ่งพากันเพื่อความสำเร็จร่วมกัน

๒. การเรียนรู้ที่ดีต้องอาศัยการหันหน้าเข้าหากัน มีปฏิสัมพันธ์กัน (face to face Interaction) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูล และการเรียนรู้ต่าง ๆ

^{๑๐}ปรัชญา ใจสะอาด, บทเรียนสำเร็จรูปและเครื่องช่วยสอน, (๒๕๒๒), หน้า ๑๕๑-๑๕๒.

๓. การเรียนรู้ร่วมกันต้องอาศัยทักษะทางสังคม(Social Skills)โดยเฉพาะทักษะในการทำงานร่วมกัน

๔. การเรียนรู้ร่วมกันควรมีการวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม(Group Processing)ที่ใช้ในการทำงาน

๕. การเรียนรู้ร่วมกันจะต้องมีผลงานหรือผลสัมฤทธิ์ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มที่สามารถตรวจสอบและวัดประเมินได้ (Individual Accountability) หากผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้แบบร่วมมือกันนอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาสาระต่าง ๆ ได้กว้างขึ้นและลึกซึ้งขึ้นแล้ว ยังสามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนทางด้านสังคมและอารมณ์มากขึ้นด้วย รวมทั้งมีโอกาสได้ฝึกฝนพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอีกมาก

ข. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ รูปแบบนี้มุ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ ด้วยตนเองและด้วยความร่วมมือและความช่วยเหลือจากเพื่อนๆรวมทั้งได้พัฒนาทักษะทางสังคมต่าง ๆ เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ รวมทั้งทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการคิด การแก้ปัญหาและอื่น ๆ

ค. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ รูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือมีหลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบจะมีวิธีการดำเนินการหลัก ๆ ซึ่งได้แก่ การจัดกลุ่ม การศึกษาเนื้อหาสาระ การทดสอบ การคิดคะแนน และระบบการให้รางวัล แตกต่างกันไปเพื่อสนองวัตถุประสงค์เฉพาะแต่ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใด ต่างก็ใช้หลักการเดียวกันคือหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ ๕ ประการ และมีวัตถุประสงค์มุ่งตรงไป ในทิศทางเดียวกันคือเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่ศึกษาอย่างมากที่สุดโดยอาศัย การร่วมมือกัน ช่วยเหลือกันและแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน ความแตกต่างของรูปแบบแต่ละรูป จะอยู่ที่เทคนิคในการศึกษาเนื้อหาสาระและวิธีการเสริมแรงและการให้รางวัล เป็นประการสำคัญ^{๓๑}

๒. รูปแบบการเรียนการสอนของวิลเลียมส์ยุทธวิธีการสอนเมื่อใช้คิดและรู้สึก(Frank E. Williams : Teaching Strategies for Thinking Thining and Feeling) วิลเลียมส์ มีหลักการเกี่ยวกับลักษณะของการเรียนที่มีประสิทธิภาพ ดังต่อไปนี้

๑. การเรียนรู้จะเกิดได้คือเด็กซึ่งเป็นผู้เรียนเป็นผู้มีส่วนร่วมผลิตหรือกระทำด้วย และการเรียนนั้นมีพื้นฐานจากความสามารถและสไตล์ในการเรียนที่แตกต่างกันของผู้เรียน

^{๓๑} Johnson, David W., and Roger T., Johnson, "Instruction Goal Structure : Cooperation Competitive or Individualistic", Review of Education Research 44 (1974), 213 – 240.

๒. การคิดและการรู้สึกเกิดขึ้นด้วยกันมิได้แยกจากกัน ทุกครั้งที่บุคคลคิดเรื่องใดโดยกำหนดยุทธวิธีการสอน ดังต่อไปนี้

๓. ยุทธวิธีในการสอนของวิลเลียมส์

๑. การใช้สิ่งที่ตรงข้าม (Paradox) ยุทธวิธีนี้ต้องการให้ผู้เรียนมีความไวต่อการสังเกตความแตกต่างระหว่างความเป็นจริงความเชื่อต่างๆ ไป เพราะการศึกษาสิ่งตรงกันข้าม หรือ (Paradox) นี้เป็นสถานการณ์จริงที่ดูเหมือนไม่จริง เช่นในวิชาสังคมศึกษา การเดินเรือไปทางทวีปตะวันตก แต่เดินทางไปทางตะวันออก

๒. การใช้การเปรียบเทียบ (Analogies) การเปรียบเทียบแบบนี้จะเปรียบเทียบส่วนที่เหมือนส่วนที่มีความแตกต่างกัน เช่นในวิชาสังคมศึกษาให้นักเรียนเปรียบเทียบแพ้น้ำและความนิยมในสมัยวัยรุ่นของพ่อแม่กับแพ้น้ำและความนิยมของวัยรุ่นในปัจจุบัน โดยศึกษามีส่วนใดที่เหมือนและเหตุผล

๓. ให้อตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลง (Change) ให้เด็กเห็นถึงลักษณะของการเปลี่ยนแปลงของโลก เช่น การอภิปรายกับนักเรียนถึงวิธีการรักษาสภาพของสิ่งของสัตว์เช่นการแช่ปลาในตู้เย็น การถนอมอาหาร ให้นักเรียนช่วยกันคิดว่าทำไมจึงต้องการรักษาถนอม

๔. ให้อตัวอย่างของนิสัยความเคยชิน (Habit) ยุทธวิธีนี้ต้องการช่วยให้เด็กหลีกเลี่ยงจากการคิดที่เป็นไปตามความเคยชิน เช่นอภิปรายกับเด็กถึงความเคยชินกับจำนวนเลขหลักสิบให้ลองคิดในหลักอื่น หรือการคิดสิ่งปฏิบัติที่เคยชินและจะมีวิธีการเปลี่ยนนิสัยหรือการปฏิบัติที่เคยชินอย่างไร

๕. สอนมิใช่เพื่อปรับตัว (Adjust) สอนเพื่อให้พัฒนา เช่น สอนให้ในแง่บวกถึงความผิด ความล้มเหลว การเรียนรู้จากความผิด และการที่จะปรับปรุงสถานการณ์แทนที่จะปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์เช่น หลังจากการศึกษาเรื่องระบบการปกครองท้องถิ่น ครูพานักเรียนไปสำนักงานเทศบาลในเมือง สังเกตการณ์ทำงานและสัมภาษณ์จากเจ้าหน้าที่หลังจากนั้นครูให้นักเรียนคิดโครงสร้างระบบการปกครองท้องถิ่นในอุดมคติและคุณสมบัติคุณลักษณะต่างๆ และให้นักเรียนช่วยกันคิดว่าจะทำให้เกิดลักษณะและคุณสมบัติเหล่านั้น ได้อย่างไร หรือหลังจากการศึกษาปัญหาการขาดแคลนกระดาษ ให้นักเรียนคิดหาวิธีการที่จะหาสิ่งอื่นมาใช้แทนกระดาษ

๖. พัฒนาทักษะในการฟังอย่างสร้างสรรค์ (Creative Reading) ยุทธวิธีนี้ฝึกให้เด็กสร้างสรรค์ความคิดอ่าน “มิใช่อ่านเพื่อทราบว่าจะพูดว่าอะไรแต่เพื่อให้ทราบว่ามันพาเราไปที่ไหน”

เช่น ครูให้นักเรียนอ่านแล้วเก็บคำถามต่างๆ ที่นักเรียนไว้ทำรายการไว้หรือรายการโทรทัศน์อ่านหนังสือ และทำรายการสำนวนต่างๆ^{๓๒}

สรุป จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษายุทธวิธีของการสอนของวิลเลียมส์นั้น พอจะวิเคราะห์ได้ว่า ในการสอนนั้นจะต้องมีการเปรียบเทียบเพื่อให้เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านนิสัย ด้านมุมมอง แนวคิด ด้านทักษะ ซึ่งเป็นวิธีที่ดีที่จะส่งผลให้เด็กเกิดการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข. วิธีการสอนแนวพุทธวิธี

ในทางพระพุทธศาสนา ชีวิตของมนุษย์เราต้องเผชิญการกับความทุกข์คือปัญหาต่างๆ และแนวทางแก้ปัญหาคือ การรู้จักการพัฒนาปัญญาเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหานั้นได้ดังนั้นในการศึกษาจึงต้องมีการฝึกอบรมให้มีปัญญา เมื่อปัญญารู้ตามเป็นจริงแล้ว ก็จะสามารรถแก้ไขปัญหานั้นได้ซึ่ง พระเทพเวทีได้สรุปเทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับการสอน ไปสู่วิธีการแก้ปัญหานั้นไว้ดังนี้

๑. ปัญญา เป็นสิ่งที่สร้างสรรค์ขึ้นภายในตัวของผู้เรียน
๒. ผู้สอนทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตร ช่วยชี้แนะทางการเรียน
๓. วิธีการสอนอุบายและวิธีต่างๆ เป็นสื่อหรือเป็นเครื่องผ่อนแรงการเรียนการสอน
๔. อิสระภาพในทางความคิด เป็นอุปกรณ์ที่สำคัญในการสร้างปัญญา^{๓๓}

ง. แนวการสอนพุทธวิธี

๑. วิธีสอนแบบอุปมา อุปไมย วิธีสอนแบบอุปมา อุปไมย หมายถึง วิธีสอนโดยการบรรยายเนื้อหาเปรียบเทียบกับคน สัตว์หรือสิ่งของเพื่อให้เด็กเรียนเข้าใจและมองเห็นภาพ เกิดมโนทัศน์ง่าย ชัดเจนมากขึ้นวิธีการบรรยายอธิบายเนื้อหาเป็นนามธรรมหรือเรื่องที่ยากเปรียบเทียบกับสิ่งที่นักเรียนจะเข้าใจและมองเห็นเป็นรูปธรรมได้ในการเปรียบเทียบอุปมา อุปไมย จะต้องเลือกตัวอย่างสิ่งของที่นำมาเปรียบเทียบอุปมา อุปไมย ที่ชัดเจนและตรงกับเนื้อหา ตรงกับจุดมุ่งหมายของการสอนเรื่องนั้นๆมากที่สุด^{๓๔}

^{๓๒}กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, การจัดการเรียนรู้อุบายพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๕๑, หน้า ๑๕๒.

^{๓๓}พระเทพเวที วรรณมา สุทธิวิจิตร, “พุทธวิธีการสอน”, (นครปฐม : ศูนย์ส่งเสริมและฝึกอบรมการเกษตรแห่งชาติ, ๒๕๔๐), หน้า ๓๗.

^{๓๔}สุคนธ์ สินธพานนท์, สูดยอติวิธีการสอน สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นำไปสู่วิธีการจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่, ๒๕๕๐, หน้า ๑๕๒.

ผู้วิจัยสรุปว่า การสอนแบบอุปมาอุปมัยเป็นการสอนที่มีข้อคิดที่หลากหลายเพื่อนำไปใช้กับประโยชน์กับตนเอง และรู้จักการวิเคราะห์ในการเปรียบเทียบหาสิ่งต่างที่อยู่ใกล้ตัวเรา เพื่อเป็นการหาคำตอบที่ถูกต้อง

๒. วิธีสอนแบบปุจฉาวิสัชนา วิธีการสอนแบบปุจฉาวิสัชนา หมายถึง วิธีสอนที่ใช้การถาม-ตอบ ระหว่างผู้สอนกับนักเรียน โดยผู้สอนเป็นผู้ถาม นักเรียนเป็นผู้ตอบ หรือนักเรียนเป็นผู้ถาม นักเรียนเป็นผู้ตอบเพราะในการถาม-ตอบนี้ผู้สอนจะไม่ตอบคำถามเอง แต่จะกระตุ้นเร้าหรือส่งเสริมให้นักเรียนช่วยกันตอบเป็นวิธีทำให้นักเรียนเกิดปัญญาขึ้นในตนเอง คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น^{๓๕}

๓. วิธีสอนแบบธรรมสาส์นจลภา วิธีการสอนแบบธรรมสาส์นจลภา ในมงคลสูตร มงคลข้อที่ ๓๐ มีกล่าวไว้ว่า “กาลณ ธรรมสาส์นจลภา”^{๓๖} แปลว่า การสนทนาธรรมตามกาลอันควรเป็นมงคลอย่างยิ่ง คำว่า ธรรมสาส์นจลภา หมายถึง การสนทนาธรรม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การอภิปรายปัญหา การแสวงหาเหตุผล คิดค้น คัดค้าน หรือคล้อยตามการปุจฉาวิสัชนา การโต้ว่าที่วิชาการ การซักถามและการแก้ปัญหา จึงได้อธิบายดังต่อไปนี้

การสอนแบบธรรมสาส์นจลภา หมายถึง วิธีสอนที่ผู้สอนเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหาของการปฏิบัติศีล หรือการขาดหลักธรรม ทำให้นักเรียนสนทนากันจนได้ข้อสรุปความรู้ทางธรรมโดยมีลักษณะการสนทนา ของการอภิปรายตามหัวข้อธรรมในหมู่นักเรียน จนนักเรียนสรุปหลักธรรมได้ซักถามกันระหว่างนักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับครูผู้สอน โดยนักเรียนเป็นฝ่ายถาม หรือเป็นฝ่ายตอบสลับกัน หรือนักเรียนและครูผู้สอนผลัดกันถาม – ตอบ จนนักเรียนสรุปหลักธรรมได้ ตั้งตัวแทนขึ้นซักถามกันระหว่างนักเรียนสองฝ่ายจนสรุปหลักธรรมได้วิธีสอนแบบนี้เหมาะกับนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ในเนื้อหาพอสมควรและต้องการที่จะหาความกระจ่างในเนื้อหาเพิ่มขึ้นวิธีการนี้ใช้ได้ดีกับนักเรียนจำนวนน้อย และมีความสามารถในการใช้ภาษา การซักถาม ได้ตอบ แสดงความคิดเห็น อภิปราย อธิบายได้ดีพอสมควร^{๓๗}

ผู้วิจัยสรุปว่า วิธีการสอนแบบธรรมสาส์นจลภา เป็นการสอนให้รู้จักการสนทนาในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และเป็นการแสวงหาคำตอบที่เป็นปัญหาหรือเป็นแนวคิดจากนั้นเป็นการสรุปแลกเปลี่ยนคำถามคำตอบและจึงทำให้เกิดความรู้ใหม่

^{๓๕} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), “พุทธวิธีสอนของพระพุทธเจ้า”, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๕๖), หน้า ๓๕.

^{๓๖} บุ.สุ., (บาลี), ๒๕/๓๑๓/๓๗๖.

^{๓๗} แรมสมร อยู่สถาพร, เทคนิคและวิธีการสอนในระดับประถมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๕๐.

๔. วิธีสอนแบบอริยสัง ๔ วิธีการสอนแบบอริยสัง ๔ หมายถึง มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ๔ ขั้นตอน ดังนี้

๑) ขั้นกำหนดปัญหา หรือขั้นทุกข์ครูช่วยนักเรียนให้พิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตัวเอง ความรอบคอบ พยายามกำหนดขอบเขตของปัญหา และนักเรียนจะต้องคิดแก้ไขให้ได้

๒) ขั้นตั้งสมมุติฐาน หรือขั้นสมมุติครูช่วยนักเรียนให้ได้พิจารณาตัวเองว่าสาเหตุการปัญหาที่ยกขึ้นมากล่าวในขั้นที่ ๑ นั้นมีอะไรบ้าง ครูช่วยนักเรียนให้เกิดความเข้าใจว่า ในการแก้ปัญหาใดๆ นั้นจะต้องกำจัดหรือดับที่ต้นตอ หรือแก้ปัญหานั้น และครูช่วยนักเรียนให้คิดว่าการแก้ที่สาเหตุนั้น อาจจะกระทำอะไรได้บ้าง คือให้กำหนดสิ่งที่กระทำเป็นข้อ ๆ ไป

๓) ขั้นการทดลองและเก็บข้อมูล หรือขั้นนิโรธขั้นทำให้แจ้ง ครูต้องสอนให้นักเรียนได้กระทำหรือทำการทดลองด้วยตนเองตามหัวข้อต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ในขั้นที่ ๒ ข้อ ค. และเมื่อทดลองได้ผลประการใด ต้องบันทึกผลการทดลองแต่ละอย่าง หรือที่เรียกว่าข้อมูลไว้เพื่อพิจารณาในขั้นต่อไป

๔) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล หรือขั้นมรรค

(๑) จากการทดลองกระทำด้วยตนเองหลายๆ อย่างนั้น ย่อมจะได้ผลออกมาให้เห็นชัด ผลบางประการชี้ให้เห็นว่า แก้ปัญหาได้บ้าง แต่ไม่ค่อยชัดเจนนัก ผลที่ถูกต้องชี้ให้เห็นว่า แก้ปัญหาได้แน่นอนแล้ว และได้บรรลุจุดหมายแล้ว ได้แนวทางหรือข้อปฏิบัติที่เราต้องการแล้ว เหล่านี้หมายความว่า จะต้องวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้นับที่ไว้ในขั้นที่ ๓ ข้อ ข. นั้นจนแจ่มแจ้งว่าทำอย่างไรจึงจะแก้ปัญหานั้นที่กำหนดในขั้นที่ ๑ ได้สำเร็จ

(๒) จากการวิเคราะห์ดังกล่าวนี้ จะทำให้เห็นว่าสิ่งใดแก้ปัญหานั้นได้จริง ต่อไปก็สรุปการกระทำที่ได้ผลนั้นไว้เป็นข้อ ๆ หรือเป็นระบบ หรือเป็นแนวทางปฏิบัติและให้ลงมือกระทำหรือปฏิบัติอย่างเต็มที่ตามแนวทางนั้นโดยทั่วกัน^{๓๘}

ผู้วิจัยสรุปว่า วิธีสอนแบบอริยสัง คล้ายคลึงกับวิธีสอนแบบวิทยาศาสตร์อย่างที่สุด ขั้นตอนต่างๆ คือ ๑. ทุกข์(ขั้นปัญหา) การพิจารณาเพื่อกำหนดปัญหาได้ถูกต้อง ๒. สมมุติ คือการรู้ที่ของปัญหา และหาวิธีแก้ปัญหานั้น ๓. นิโรธ การดับทุกข์คือการทดลองและการบันทึกผล หรือการเก็บข้อมูล ๔. มรรค คือการหาเหตุผลและการแก้ปัญหานั้น

๕) วิธีสอนแบบไตรสิกขา^{๓๙} วิธีสอนแบบไตรสิกขา ความหมาย การสอนแบบไตรสิกขา เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติสิ่งที่เรียนจริงๆ แล้วพิจารณาผลการปฏิบัตินั้นให้เห็นประโยชน์คุณโทษตามความเป็นจริงด้วยตนเอง แล้วนำความรู้ที่นั้นมาเป็นหลักใน

^{๓๘}ที.ปา., (ไทย) ๑๑/๓๕๔/๒๖๘.

^{๓๙}ที.ปา., (ไทย) ๑๑/๓๐๕/๒๖๒.

การปฏิบัติอย่างจริงจัง วิธีการสอนแบบไตรสิกขา คือ วิธีการสอนประกอบด้วย ขั้นตอนการศึกษา ๓ ขั้น ดังนี้

(๑) ขั้นศีล (ศีลสิกขา) คือ การควบคุมให้นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัย ทั้งทางกายและวาจาให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยเป็นปกติพร้อมที่จะเรียน

(๒) ขั้นสมาธิ (จิตตสิกขา) คือ การฝึกสมาธิขั้นต้นในการควบคุมสติให้นักเรียนรวมจิตใจความคิดแน่วแน่เป็นจุดเดียว นักเรียนตัดสิ่งรบกวนอื่นๆ ออกจากความคิดและจิตใจ

(๓) ขั้นปัญญา (ปัญญาสิกขา) คือ ขั้นนักเรียนใช้สมาธิความมีจิตใจแน่วแน่ทำความเข้าใจในปัญหา การหาเหตุของปัญหาเพื่อการแก้ไข พิจารณาผลที่เกิดขึ้นจนเกิดความรู้แจ้งเข้าใจและแก้ปัญหาได้เกิดการเรียนรู้เกิดปัญญาญาณขึ้นในตนเอง มีมโนทัศน์ในเรื่องนั้นได้ถูกต้องตามความเป็นจริง^{๔๐}

ผู้วิจัยสรุปว่า การสอนแบบไตรสิกขา เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติสิ่งที่เรียนจริงๆ แล้วพิจารณาผลการปฏิบัตินั้นให้เห็นประโยชน์คุณโทษตามความเป็นจริงด้วยตนเองแล้วนำความรู้นั้นมาเป็นหลักในการปฏิบัติอย่างจริงจังครูให้หลักการพิจารณา และกระตุ้นให้นักเรียนค้นพบความรู้จากการปฏิบัติตามหลักธรรมด้วยตนเองครูคอยชี้จุดสำคัญที่ผู้เรียนพึงพิจารณาและให้กำลังใจเน้นให้ผู้เรียนต้องปฏิบัติโดยสรวม กาย, วาจา และการฝึกจิตให้ตั้งมั่นจนมีระเบียบทางความคิดความสามารถ คิดเป็นเหตุเป็นผล เป็นต้น

๖) วิธีสอนแบบเบญจขั้น วิธีสอนแบบเบญจขั้นหมายถึง ใช้หลักการยึดมั่น ถิ่นมั่นในขั้น ๕ อันได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ ซึ่งมี ๕ ขั้นตอนคือ

(๑) ขั้นกำหนดและเสนอสิ่งเร้า (ขั้นรูป) โดยครูกำหนดสิ่งเร้าเป็นสิ่งที่สัมผัสสัมผัสรับรู้แล้วเกิดอารมณ์ความรู้สึก เป็นสถานการณ์หลาย ๆ สถานการณ์

(๒) ขั้นรับรู้ (ขั้นเวทนา) ครูควบคุมการสัมผัสให้นักเรียนได้สัมผัสโดยอายตนะทั้ง ๖ ให้ถูกช่องทางรับรู้อย่างแท้จริง และใช้คำถามการเรียนการสอนทางรับรู้

(๓) ขั้นวิเคราะห์เหตุผลและสังเคราะห์ความรู้สึก (ขั้นสัญญา) ครูตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนคิดแยกแยะ ว่ามีอะไรเกิดขึ้น ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร ผลเป็นอย่างไร ใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนสรุปความรู้สึกขั้นต้นที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ

^{๔๐}แสง จันทร์งาม, “วิธีสอนของพระพุทธเจ้า”, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๕๖.

(๔) **ขั้นตัดสินความดีงาม (ขั้นสังขาร)** เป็นขั้นที่นักเรียนวิจารณ์ความผิด ความถูก ความดีงาม ความชั่วร้าย ความเหมาะสม ควรประพฤติและไม่ควรประพฤติ

(๕) **ขั้นก่อเกิดอุปนิสัยหรือคุณธรรมฝังใจ (ขั้นวิญญูณ)** เป็นขั้นใช้คำถามเพื่อนำมาความดีหรือความรู้ดีอันชอบธรรมเข้ามาไว้ในใจของตน เป็นคำถามให้นักเรียนตอบโดยคำนึงถึงตนเองเป็นที่ตั้ง^{๔๑}

(๖) **วิธีสอนแบบแก้ปัญหา** วิธีสอนแบบแก้ปัญหาเป็นวิธีสอนที่ให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) ซึ่งเป็นวิธีการแก้ปัญหาที่มีขั้นตอน มีเหตุผล มีการรวบรวมข้อมูล มีการทดลองวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล ดังนั้น จึงอาจเรียกวินิสอนแบบนี้ว่า วิธีสอนแบบวิทยาศาสตร์ ความมุ่งหมาย การฝึกทักษะการสังเกต การเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ตีความสรุปความเชื่อมั่นในตัวเอง การคิดวิเคราะห์พิจารณาหาเหตุผล ฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหา และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีความคิดอิสระ และการทำงานร่วมกับเพื่อน^{๔๒}

สรุปว่า ในการนำหลักพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งกระบวนการแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ ๔ เป็นรูปแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ประยุกต์หลักธรรมอริยสัจ ๔ ประการ คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค โดยใช้ควบคู่กับแนวทางปฏิบัติเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน และหาทางแก้ปัญหาทางดับทุกข์เป็นต้น

ผู้วิจัยสรุป การสอนแบบอุปมาอุปมัย วิธีการสอนแบบธรรมสัจจาทถาเป็นการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิธีสอนแบบอริยสัจ การสอนแบบไตรสิกขา จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องวิธีการสอนที่แสดงไว้แล้วนั้น ซึ่งถือว่าเป็นวิธีการที่มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีข้อคิดที่หลากหลายรู้จักเปรียบเทียบรู้จักแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันรู้วิเคราะห์หาเหตุและผล เพื่อที่จะหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและป้องกันปัญหาที่กำลังจะเกิดขึ้น ในวิธีการสอนที่กล่าวมานี้ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการเรียนการสอนซึ่งจะเป็นตัวนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

๒.๔.๓ ด้านการใช้สื่อการสอน

สื่อการเรียนการสอนที่เป็นตัวกลางซึ่งมีความสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนการสอน เช่น อุปกรณ์การสอน โสตทัศนูปกรณ์ เทคโนโลยีการศึกษา สื่อการเรียนการสอน

^{๔๑}เนาวนิตย์ ใจมั่น, พระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาผู้เรียน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๓๕.

^{๔๒}สุคนธ์ สิ้นธพานนท์, สูดยอดวิธีการสอน สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นำไปสู่บทการจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๕๒), หน้า ๒๒๐.

สื่อการศึกษาในระบบสื่อการศึกษา นับตั้งแต่มนุษย์ได้รู้จักนำเอาสื่อ (Media) มาใช้ในการสื่อความหมายก็ได้มีการพัฒนาเรื่อยมา จากสื่อที่ใช้สัญลักษณ์ รูป มาจนถึงสื่อในรูปแบบต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ โดยธรรมชาติแล้วสื่อแต่ละประเภทจะมีคุณค่าอยู่ในตัวของมันเอง เพียงแต่ว่าผู้ผลิตและผู้ใช้จะสามารถดึงเอาคุณค่านั้นมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด สื่อใดก็ตามถ้าได้มีการวางแผนดำเนินการผลิตการใช้ อย่างมีระบบ ย่อมเกิดประโยชน์ทางการศึกษา ตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ วิธีการระบบสามารถนำมาใช้กับกระบวนการสื่อได้ทุกกระบวนการเช่น การเลือก การผลิต การใช้เป็นต้น

กิดานันท์ มลิทอง ได้กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่มีบทบาทอย่างมากในการเรียนการสอนนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากเป็นตัวกลางที่ช่วยให้การสอนระหว่างผู้สอนและผู้เรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจความหมายในเนื้อหาบทเรียนได้ตรงตามที่คุณต้องการไม่ว่าสื่อจะเป็นสื่อแบบใด ชนิดใดก็ล้วนแต่เป็นที่เหมาะสมและตรงตามจุดประสงค์การสอนที่มีการวางแผนการสอนอย่างเป็นระบบ^{๓๓}

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ ได้กล่าวถึงสื่อการเรียนการสอนไว้ว่า สื่อการเรียนการสอนที่ดีจะต้องมีคุณสมบัติของความน่าสนใจ ความประหยัดและการช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็ว ดังนี้

๑. ความน่าสนใจ หมายถึง สื่อที่ช่วยให้น่าติดตาม ไม่น่าเบื่อ ช่วยให้การเรียนรู้ได้เร็ว หมายถึง สื่อที่จำเป็นต้องใช้ได้ผลในการทำให้ผู้เรียนรู้ได้จริง และตรงกับเนื้อหาที่ใช้เรียน

๒. ความประหยัด หมายถึง สื่อที่ใช้นั้นราคาแพงอยู่ในระดับสถานศึกษารับผิดชอบได้^{๓๔}

Kearsley,G. ได้กล่าวว่า การออกแบบสื่อการเรียนรู้ (Material Design) สิ่งที่น่าสนใจพิจารณาประกอบการตัดสินใจ จัดหา จัดเตรียม และเลือกใช้ประกอบ การเรียนการสอน ต้องคำนึงถึงหลักการ ดังนี้

^{๓๓}กิดานันท์ มลิทอง, “เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย”, (กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๖), หน้า ๓๕.

^{๓๔}สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, ๒๑ วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาระบบการคิด, (พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๐๘-๑๑๖.

๑. วัตถุประสงค์การเรียนรู้

๒. ลักษณะผู้เรียน ความเหมาะสมกับวัย ความสนใจ ระดับชั้น ความรู้ ทักษะ พื้นฐาน และประสบการณ์ของผู้เรียน

๓. รูปแบบการเรียนการสอน และการเรียนรู้

๔. ธรรมชาติเนื้อหาสาระการเรียนรู้ และวิธีการนำเสนอที่เหมาะสม

๕. สภาพการเรียนรู้

๖. ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ งบประมาณ

๗. ราคาที่เหมาะสม

ในการพิจารณาออกแบบสื่อการเรียนรู้ เพื่อประกอบการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ บุคลากรที่รับผิดชอบในการจัดหาสื่อเพื่อประกอบการเรียนรู้ คือ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ครูผู้สอน หรือผู้รับผิดชอบสาระการเรียนรู้ ซึ่งต้องมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับ

(๑) การออกแบบการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน

(๒) ลักษณะเฉพาะของสื่อต่าง ๆ การนำไปใช้ และการออกแบบ สามารถสร้างความสนใจ ให้ความหมาย และมีผลต่อประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนได้อย่างไรบ้าง

(๓) การจัดหาสื่อการเรียนรู้ จากแหล่งการเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกสถาน ศึกษา ความคุ้มค่าในการผลิตเอง การหาซื้อ การปรับปรุงดัดแปลง หรือเลือกจัดซื้อ

(๔) การประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้

Kearsley,G ยังได้กล่าวไปอีกว่า นอกจากออกแบบสื่อแล้ว ยังต้องประกอบด้วยการออกแบบการเรียนรู้ และพัฒนาระบบการเรียนการสอน และยังได้ให้ความหมายว่า รูปแบบของสื่อต้องมีลักษณะ ๓ ประการ คือ ต้องมีการวิเคราะห์งาน หรือกิจกรรมการเรียนการสอน ต้องมีการประเมินทุกขั้นตอน และต้องมีการระบุกลยุทธ์การเรียน ระบุสื่อที่ใช้ สร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อผู้เรียนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ขึ้น องค์ประกอบใช้ในการออกแบบการเรียนรู้จากทฤษฎีการเรียนรู้ เช่น แรงจูงใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ การจัดลำดับเนื้อหาความรู้ การเตรียมล่วงหน้า ผู้เรียน ข้อมูลย้อนกลับ การเสริมแรง การฝึกปฏิบัติ การนำไปใช้^{๔๕} ฯลฯ

รายงานการสังเคราะห์เอกสาร เรื่อง วิธีการสอนและรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละวิธีแล้ว ไม่มีข้อจำกัดว่า วิธีการ

^{๔๕}Kearsley, G., (1984), Training and Technology :A Handbook for Handbook for HRD Professional, Ontario : Addeson-Wesley Publishing Company.

เรียนการสอนใดจะเหมาะสมกับเนื้อหาใดเนื้อหาหนึ่ง แต่ละวิธีเน้นบทบาทผู้เรียน และผู้สอนแตกต่างกันไป

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน โดยมุ่งไปที่ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน จะสอดคล้องกับการเลือกสื่อการเรียนรู้ เช่น

๑. ผลการเรียนรู้ด้านทักษะปัญหาต้องการให้มีข้อมูลย้อนกลับ (Feed back) ต่อผู้เรียน ทั้งพฤติกรรมที่ถูกต้อง และไม่ถูกต้องสื่อที่ใช้ควรมีลักษณะแบบปฏิสัมพันธ์เช่นจากผู้สอนจาก VDO, CAI

๒. ผลการเรียนรู้ด้านมิติทัศน์ หรือกฎเกณฑ์ต้องการจัดกลุ่มด้านระยะ (Spatial) ด้านเวลา ใช้ตัวอย่างต่าง ๆ และสิ่งที่ไม่ต้องใช้ตัวอย่างที่หลากหลาย สื่อที่ใช้เป็นภาพ โดยเฉพาะภาพที่เหมือนจริงจะให้ผลสัมฤทธิ์ได้ดีกว่าสื่อที่เป็นเสียง

๓. ผลการเรียนรู้ด้านการเปลี่ยนแปลงทัศนคติสิ่งที่นำเสนอ น่าเชื่อถือ ลำดับข้อมูลตามลักษณะผู้ฟัง สื่อที่ดีในการนำมาใช้ เช่น บุคคลที่เป็นต้นแบบ^{๔๖}

วารินทร์ รัชมีพรหม ได้อ้างถึง บรูเนอร์ (Jerome Bruner) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยา กล่าวว่า การเรียนการสอนจะต้องให้ผู้เรียนได้เริ่มจากประสบการณ์ตรงไปสู่ประสบการณ์ผ่านภาพ (Iconic) ซึ่งเป็นตัวแทนของประสบการณ์จริง เช่น รูปภาพ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ และเชื่อมไปสู่ลักษณะที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbol) เช่น คำ ภาษา ผลงานวิจัยของ Fleming และ Levie ได้ทำการวิจัยพบว่า ประสบการณ์รูปธรรมจะทำให้การเรียนง่ายขึ้น และทำให้เกิดการรับรู้ เกิดการคงอยู่ของการเรียน และสามารถใช้อนุสัญญลักษณ์ที่เป็นนามธรรมได้ด้วย

ปัจจุบันประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน ชาวชนได้มีการเรียนรู้ผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ มากมาย ประสบการณ์จริงเหล่านี้ช่วยให้สามารถจำแนกแยกแยะสิ่งต่าง ๆ นำไปสู่การสร้างความคิดรวบยอดได้มาก ซึ่งความถูกต้องแม่นยำ ขึ้นอยู่กับครูและผู้ปกครองที่จะช่วยสร้าง แนะนำให้เยาวชนสามารถบูรณาการประสบการณ์เหล่านี้ ให้มีความหมาย และสัมฤทธิ์ผลได้อย่างดี ความเหมาะสม คุณภาพระหว่างการเรียนรู้จากรูปธรรม และนามธรรมเป็นเหตุผล สิ่งสำคัญในการจัดหาใช้สื่อการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้มิใช่เพียงแต่ให้ประสบการณ์รูปธรรมที่จำเป็น ยังสามารถบูรณาการประสบการณ์เดิมเข้าด้วยกันได้ ทำให้ความเป็นนามธรรมมีความหมายขึ้น อย่างไรก็ตาม การให้ประสบการณ์นามธรรมแก่ผู้เรียน จะใช้เวลาน้อยกว่า การให้ประสบการณ์รูปธรรม ดังตัวอย่างจากกรวยประสบการณ์ของ เดล (Edgar Dale) เช่น การจัดให้ไปทัศนศึกษาย่อมใช้เวลามากกว่าการใช้วีดิทัศน์ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรคำนึงถึงความคุ้มค่าของเวลาที่ใช้ ประสบการณ์บางอย่าง

^{๔๖} สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, “๒๑ วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด”, (๒๕๔๕), หน้า ๑๐๘-๑๑๖.

ที่ใช้เวลาน้อยอาจให้ความคุ้มค่าต่อการเรียนรู้มากกว่าประสบการณ์ที่ใช้เวลามากก็ได้ แต่การให้ความรู้จำนวนมากโดยใช้เวลาน้อยผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ หนังสือ เอกสารการเรียน คำบรรยาย โดยผู้เรียนไม่มีพื้นฐานมาก่อน อาจเกิดการสูญเสียและไม่เกิดการเรียนรู้ได้ ผู้สอนซึ่งเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงต้องค้นหาสิ่งที่ถูกต้อง คอยชี้แนะ นำเสนอ และอำนวยความสะดวกต่อผู้เรียน โดยยึดหลักการสอนที่เรียกว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลง การตอบสนอง การแสดงออกของผู้เรียน เป็นหลักสำคัญในการเลือกเสนอประสบการณ์ที่ถูกต้องให้ผู้เรียน ซึ่งนำไปสู่การเลือกหาประสบการณ์และสื่อการเรียนรู้ที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำมาใช้ประกอบการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม^{๔๓}

Dale, Edgar. ได้กล่าวถึงประสบการณ์การเรียนรู้ กับการจำแนกสื่อการเรียนรู้ ว่า ขั้นตอนของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการใช้สื่อแต่ละประเภทในกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้กรวยประสบการณ์(Cone of Experiences)ของ Edgar Dale ซึ่งแสดงขั้นตอนของประสบการณ์การเรียนรู้และการใช้สื่อแต่ละประเภทในกระบวนการเรียนรู้ จะเป็นแนวทางในการจัดแบ่งสื่อการเรียนรู้และอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างสื่อประเภทต่าง ๆ โดยเปรียบเทียบกับโครงสร้างลักษณะสำคัญการเรียนรู้ ซึ่งไม่เหมือนการศึกษาแบบดั้งเดิมในการศึกษาแบบดั้งเดิมสื่อการเรียนรู้เป็นสื่อกลางที่ถ่ายทอดให้ผู้เรียนเข้าใจและบรรลุ การเรียนรู้ ได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้สอนจะเป็นแหล่งข้อมูลและเพื่อหาความรู้ทั้งหลาย และเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ในการเรียนรู้ ปัจจุบันเทคโนโลยีแหล่งข้อมูลก้าวหน้ามากขึ้น การเก็บข้อมูล มีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถถ่ายทอดความรู้โดยตรงให้แก่ผู้เรียนได้ ผู้สอนจะไม่ใช่เป็นแหล่ง ข้อมูล และแหล่งถ่ายทอดข้อมูลเพียงผู้เดียวอีกต่อไป ผู้สอนจึงต้องเปลี่ยนบทบาทใหม่ เช่น

๑. ชี้แนวทางการเรียน วิธีการค้นคว้าหาความรู้
๒. ชี้แนะแหล่งข้อมูลให้ผู้เรียน ถ่ายทอดให้ผู้เรียนบางส่วน ตามลักษณะเฉพาะของสาระการเรียนรู้
๓. ผู้สอนมีบทบาทในการวางแผน จัดทำหลักสูตร ค้นคว้าข้อมูล หาวิธีการให้ผู้เรียนแลแนะแนวผู้เรียน ประเมินผลผู้เรียน โดยลดบทบาทการเป็นผู้เสนอเนื้อหา
๔. ช่วยผู้เรียนกระทำข้อมูลเป็นลำดับขั้นตอน หรือให้ง่าย และเข้าใจแจ่มแจ้งขึ้น^{๔๔}

^{๔๓}วารินทร์ รัชมีพรหม, การออกแบบและพัฒนาระบบการสอน, ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๒), หน้า ๕๒.

^{๔๔} Dale, Edgar. (1969 : 107). Audio – Visual Materials of Instruction. Chicago : University of Chicago Press

สรุป จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์เรื่องสื่อการสอนที่นักวิชาการทั้งหลายได้แสดงแล้ว ก็ยกมาเป็นแนวทางในการศึกษาต่อการทำวิจัยนั้น ซึ่งถือว่าแนวความคิด ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวกับสื่อ การเรียนการสอนนั้นนับว่าเป็นแนวความคิดที่สำคัญต่อการจัดทำหรือจัดหาสื่อการเรียนการสอน เป็นอย่างยิ่งไม่ว่าจะเป็นด้านการเรียนรู้เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ด้านความเหมาะสมของผู้เรียน ด้าน รูปแบบของสื่อ ด้านความต้องการของผู้เรียน และด้านประสบการณ์ของผู้ใช้สื่อ ซึ่งถือว่ามีความสำคัญอันจะเป็นตัวนำสู่การเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

กิดานันท์ มลิทอง ได้ให้แนวคิดและความหมายของสื่อการเรียนรู้ดังนี้

๑. สื่อการเรียนรู้ (Educational Material) เป็นตัวกลาง ที่ช่วยให้การสื่อสารระหว่าง ผู้สอน และผู้เรียนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เข้าใจเนื้อหาความรู้ ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

๒. สื่อการเรียนรู้ หมายถึง วิธีการ หรือกระบวนการ วัสดุ ของจริง เครื่องมือที่จัดทำขึ้น เพื่อใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งมีสาระที่เป็นประโยชน์ต่อประสบการณ์การเรียนรู้ สำหรับนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรที่กำหนดไว้

สื่อกลางที่ถ่ายทอดความรู้ และการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ไม่ใช่เป็นวัตถุประสงค์เพียงอย่างเดียว ยังรวมถึงกระบวนการ วิธีการใหม่ ๆ และบุคลากรด้วย สื่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงน่าจะหมายรวมถึงเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และนวัตกรรม การศึกษาด้วย^{๕๕}

สมพร จารุณัฐ ได้กล่าวว่า ออกแบบสื่อการเรียนรู้ที่ต้องการให้สอดคล้องกับวิธีการ เรียนรู้ การจัดหาสื่อให้ตรงกับความต้องการ มีวิธีได้มา คือ

๑. สร้าง / ผลิตขึ้นเอง

ในการผลิตและจัดทำสื่อการเรียนรู้ขึ้นใหม่ทั้งหมด ผู้จัดทำต้องสามารถวิเคราะห์ ความ ต้องการ ความพร้อมทางด้านบุคลากร ผู้เชี่ยวชาญ ทรัพยากรที่สามารถผลิต และจัดทำได้อย่างมี คุณภาพ และต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าในการจัดทำและผลิตขึ้นใหม่ทั้งหมด กระบวนการผลิตและ การสร้างสื่อการเรียนรู้ สามารถพิจารณาตามขั้นตอนได้ ดังนี้

๑) กำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไป

๒) วิเคราะห์ กำหนดคุณสมบัติ ลักษณะผู้เรียน

๓) วิเคราะห์ กำหนดเนื้อหาสาระ วิธีการเรียนรู้

^{๕๕}กิดานันท์ มลิทอง, เทคโนโลยีทางการศึกษาและนวัตกรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๒ ฉบับปรับปรุง , (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๕๒.

- ๔) วิเคราะห์ กำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะ
- ๕) กำหนดวิธีการ และแนวทางการเสนอเนื้อหาสาระ วิธีการ
- ๖) กำหนดรูปแบบ และวิธีประเมินผล เพื่อพัฒนาผู้เรียนและพัฒนาคุณภาพสื่อ
- ๗) กำหนดแหล่งข้อมูลในการจัดทำสื่อ
- ๘) ยกร่าง / จัดทำ
- ๙) ทดสอบ / ประเมินคุณภาพ
- ๑๐) ปรับปรุง
- ๑๑) นำไปใช้^{๕๐}

๒. จัดทำเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงบางส่วน ในกรณีที่สามารถจัดหาสื่อการเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ในท้องถิ่น หรือจัดซื้อจัดหา แต่ยังไม่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ ความต้องการ และการนำไปใช้ในการเรียนรู้ ครูผู้สอนหรือผู้รับผิดชอบ สามารถพัฒนาสื่อที่มีอยู่ แล้วให้สอดคล้องกับความต้องการตามการออกแบบการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ได้โดย

- ๑) จัดทำเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้จากสื่อที่มีอยู่
- ๒) ตัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงบางส่วน ในการตัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงสื่อที่มีอยู่แล้ว มีความคุ้มค่า และประหยัดค่าใช้จ่ายกว่าการผลิตชิ้นใหม่มาก อีกทั้งยังเป็นความท้าทายความสามารถ และความคิดสร้างสรรค์ด้วย เช่น
 - (๑) จัดทำคู่มือ เอกสาร หนังสือ ให้อ่านง่ายขึ้น
 - (๒) ตัดตอน ภาพยนตร์ โทททัศน์ สื่อคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต แหล่งการเรียนรู้ มาให้ผู้เรียน เฉพาะส่วนที่ต้องการ หรือบรรยายด้วยตนเองแทนเสียงบรรยายเดิม ที่ยากเกินไป
 - (๓) การตัดแปลง เกม สถานการณ์จำลอง การสาธิต ให้สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้
- (๔) ทำเอกสารความรู้เพิ่มเติม ในการตัดแปลง ปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงสื่อที่มีอยู่แล้ว ต้องคำนึงถึงคุณภาพ ซึ่งควรใช้หลักการประเมินคุณภาพหรือร่วมพิจารณาด้วยการเลือกจัดหาสื่อ เพื่อใช้ในการเรียนการสอน วิธีการที่ปฏิบัติและนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยทั่วไป คณะกรรมการสถานศึกษา และครูผู้สอน ควรให้ความสำคัญ สามารถวิเคราะห์ และ

^{๕๐}สมพร จารุณฎ, การจัดการเลือก และการใช้สื่อการเรียนการสอน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๓๕), หน้า ๑๕.

พิจารณาคุณภาพของสื่อที่เลือก ว่าสอดคล้องกับความต้องการและการออกแบบการเรียนรู้ สาระความรู้ที่กำหนดไว้ และความเหมาะสมการเรียนการสอน อย่างละเอียดถี่ถ้วน^{๕๑}

สรุป ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์เรื่องสื่อการสอนที่นักวิชาการทั้งหลายได้แสดงแล้วก็ยกมาเป็นแนวทางในการศึกษาต่อการทำวิจัยนั้น ซึ่งถือว่าแนวความคิด ทฤษฎีต่างๆที่เกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนนั้นนับว่าเป็นแนวความคิดที่สำคัญต่อการจัดทำหรือจัดหาสื่อการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่งอันจะเป็นตัวนำสู่การเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

๒.๔.๔ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ก. ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การจัดกิจกรรมโดยวิธีต่างๆอย่างหลากหลายที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงเกิดการพัฒนาตนและสังคมคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมของประเทศชาติต่อไป การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนจึงต้องใช้เทคนิควิธีการเรียนรู้รูปแบบการสอนหรือกระบวนการเรียนการสอนในหลากหลายวิธี ซึ่งจะรู้กันดีว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งหมายถึง รูปแบบ วิธีการ กระบวนการ เทคนิค และสื่อ และแหล่งการเรียนรู้ ที่ได้มีการศึกษาและพัฒนาขึ้นมาใหม่ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาการคิดของครู โดยเป็นสิ่งใหม่ที่ได้รับการยอมรับและนำไปใช้บ้างแล้วแต่ยังไม่แพร่หลาย หรือยังไม่ได้ใช้อย่างเป็นปกติ นวัตกรรมทางการศึกษานั้นอาจเป็นสิ่งใหม่ทั้งหมดหรือใหม่เพียง บางส่วนหรือเป็นส่วนหนึ่งของระบบงาน

๑. รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือ รูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง แบบแผนการดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการจัดเป็นระบบอย่างสัมพันธ์และ สอดคล้องกับทฤษฎี/หลักการการเรียนรู้หรือการสอนที่รูปแบบนั้นยึดถือ โดยผ่านกระบวนการวิจัย และได้รับการพิสูจน์ และทดสอบว่ามีประสิทธิภาพ ซึ่งรูปแบบการสอนจะแสดงขั้นตอนที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้และผู้สอนต้องดำเนินการตามขั้นตอนในรูปแบบดังกล่าวเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตาม จุดมุ่งหมายของรูปแบบนั้นๆ

๒. วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง แนวปฏิบัติที่ผู้สอนดำเนินการให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ด้วยวิธีการต่างๆ ที่แตกต่างกันไปตามองค์ประกอบและ ขั้นตอนสำคัญอันเป็นลักษณะเฉพาะหรือลักษณะเด่นที่ขาดไม่ได้ของวิธีนั้นๆ วิธีการสอนเป็นสิ่งที่ มีเอกลักษณ์

^{๕๑}วิชาการ, กรม., ศูนย์พัฒนาหลักสูตร, “คู่มือการพัฒนาสื่อการเรียนรู้อ”, (ร่าง), (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๔), บทคัดย่อ.

เฉพาะวิธี ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบการเรียนการสอนได้ หรือจะ นำไปใช้โดยไม่ได้รวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบการเรียนการสอนก็ย่อมทำได้เช่นกัน

๓. กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง ขั้นตอนที่ผู้สอนจัดตาม แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบและนำเสนออย่างมีขั้นตอนเพื่อให้การเรียนการสอนนั้นเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และตรงตามจุดมุ่งหมายเฉพาะของกระบวนการสอนนั้นๆ เช่น กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการสอนส่วนใหญ่มักแบ่ง ออกเป็น ๓ ส่วน คือ ขั้นเตรียม ขั้นสอน และขั้นสรุป

๔. เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง กลวิธีต่างๆ ที่ใช้เสริมวิธีการ และกระบวนการสอน เพื่อช่วยให้วิธีการและกระบวนการสอนนั้นๆ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น เทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียน เทคนิคการจัดกลุ่ม เทคนิคการใช้คำถาม เทคนิคการสรุปบทเรียน เป็นต้น^{๕๒}

ทิตนา แคมมณี และคณะ ได้กล่าวโดยสรุปไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียน ได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ได้ประยุกต์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิต ได้มีความสุขและสนุกกับการเรียนรู้ ตลอดจนมีคุณลักษณะนิสัยดีงามที่สังคมพึงปรารถนา ดังนี้คือ

๑. เป็นผู้ช่วยเหลือและแหล่งวิทยาการ (Helper and Resource) คอยให้คำตอบเมื่อนักเรียน ต้องการความช่วยเหลือทางวิชาการ ตัวอย่าง เช่น คำศัพท์หรือไวยากรณ์การให้ข้อมูลหรือความรู้ ในขณะที่นักเรียนต้องการ ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

๒. เป็นผู้สนับสนุนและเสริมแรง (Supporter and Encourager) ช่วยสนับสนุนด้านสื่ออุปกรณ์

๓. Active Learning เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ หรือปฏิบัติด้วยตนเอง ด้วยความกระตือรือร้น เช่น ได้คิด ค้นคว้า ทดลองรายงาน ทำโครงการ สัมภาษณ์ แก้ปัญหา ฯลฯ ได้ใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง ผู้สอนทำหน้าที่ เตรียมการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ จัดสื่อสิ่งเร้าเสริมแรงให้คำปรึกษาและสรุปสาระการเรียนรู้ร่วมกัน

๔. Construct เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ค้นพบสาระสำคัญหรือองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเองอันเกิด จากการได้ศึกษาค้นคว้าทดลอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง ทำให้ ผู้เรียนรักการอ่าน รักการศึกษาค้นคว้าเกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่ การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Learning Man) ที่พึงประสงค์

^{๕๒} คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้, (ร่าง), “การปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด”, (เอกสารอัดสำเนา, ๒๕๔๓), หน้า ๓๖ - ๓๗.

๕. Resource เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลายทั้งบุคคลและ เครื่องมือทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน ผู้เรียนได้สัมผัสและสัมพันธ์ กับ สิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นมนุษย์ (เช่น ชุมชน ครอบครัว องค์กรต่าง ๆ) ธรรมชาติและเทคโนโลยี ตาม หลักการที่ว่า “การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลาและทุกสถานการณ์”

๖. Thinking เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิด ผู้เรียนได้ฝึกวิคิดในหลายลักษณะ เช่น คิดคล่อง คิดหลากหลาย คิดละเอียด คิดชัดเจน คิดถูก ทางคิดกว้าง คิดลึกซึ้ง คิดไกล คิดอย่างมี เหตุผล เป็นต้น การฝึกให้ผู้เรียนได้คิดอยู่เสมอในลักษณะ ต่าง ๆ จะทำให้ผู้เรียนเป็นคนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น คิดอย่างรอบคอบมีเหตุผล มีวิจารณญาณ ในการคิด มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่จะเลือกรับและปฏิเสธข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถแสดงความคิด เห็นออกได้อย่างชัดเจนและมี เหตุผลอันเป็นประโยชน์ต่อการ ดำรงชีวิตประจำวัน

๗. Happiness เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข เป็นความสุขที่เกิดจาก ประการที่หนึ่ง ผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่ตนสนใจสาระการเรียนรู้ ชวนให้สนใจใฝ่ค้นคว้าศึกษาทำทนาย ให้แสดง ความสามารถและให้ใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ ประการที่สองปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตร มีการ ช่วยเหลือ เกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีกิจกรรมร่วมด้วยช่วยกัน ทำให้ผู้เรียนรู้สึกมีความสุขและสนุกกับ การเรียน

๘. Participation เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดงาน วางเป้าหมายร่วมกัน และมีโอกาสเลือกทำงานหรือศึกษาค้นคว้าในเรื่องที่ตรงกับความถนัด ความสามารถ ความสนใจของตนเอง ทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความกระตือรือร้น มองเห็นคุณค่าของ สิ่งที่เรียนและสามารถ ประยุกต์ความรู้นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง

๙. Individualization เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนในความเป็นเอกบุคล ผู้สอนยอมรับในความสามารถ ความคิดเห็น ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียน ได้พัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพมากกว่าเปรียบเทียบแข่งขันระหว่างกัน โดยมีความเชื่อมั่นผู้เรียนทุก คนมีความสามารถในการเรียนรู้ได้ และมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

๑๐. Good Habit เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่ดีงาม เช่น ความ รับผิดชอบ ความเมตตา กรุณา ความมีน้ำใจ ความขยัน ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ ฯลฯ และ

ลักษณะนิสัยในการทำงานอย่างเป็นทางการเป็นกระบวนการการทำงานร่วมกับผู้อื่น การยอมรับผู้อื่น และการเห็นคุณค่าของงาน เป็นต้น^{๕๓}

กล่าวโดยสรุป การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้ง ๑๐ รูปแบบ โดยมีวิธีต่างๆอย่างหลากหลายเพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงเกิดการพัฒนาตนและสังคมคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมของประเทศชาติต่อไป

ชาติแจ่มนุช และคณะ : มทป ได้สรุปลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ดังนี้

๑. Active Learning เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ หรือปฏิบัติด้วยตนเอง ด้วยความกระตือรือร้น เช่น ได้คิด ค้นคว้า ทดลองรายงาน ทำโครงการ สัมภาษณ์ แก้ปัญหา ฯลฯ ได้ใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง ผู้สอนทำหน้าที่เตรียมการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ จัดสื่อสิ่งเร้าเสริมแรงให้คำปรึกษาและสรุปสาระการเรียนรู้ร่วมกัน

๒. Construct เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ค้นพบสาระสำคัญหรือองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง อันเกิดจากการได้ศึกษาค้นคว้าทดลอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง ทำให้ผู้เรียนรักการอ่าน รักการศึกษาค้นคว้าเกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่ การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Learning Man) ที่พึงประสงค์

๓. Resource เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลายทั้งบุคคลและ เครื่องมือทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน ผู้เรียน ได้สัมผัสและสัมพันธ์ กับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นมนุษย์ (เช่น ชุมชน ครอบครัว องค์กรต่าง ๆ) ธรรมชาติและเทคโนโลยี ตามหลักการที่ว่า "การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลาและทุกสถานการณ์"

๔. Thinking เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิด ผู้เรียนได้ฝึกวิคิดในหลายลักษณะ เช่น คิดคล่อง คิดหลากหลาย คิดละเอียด คิดชัดเจน คิดถูก ทางคิดกว้าง คิดลึกซึ้ง คิดไกล คิดอย่างมีเหตุผล เป็นต้น การฝึกให้ผู้เรียนได้คิดอยู่เสมอในลักษณะ ต่าง ๆ จะทำให้ผู้เรียนเป็นคนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น คิดอย่างรอบคอบมีเหตุผล มีวิจารณญาณ ในการคิด มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่จะเลือกรับและปฏิเสธข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

^{๕๓} ทิศนา แจ่มมณี และคณะ, "การพัฒนากระบวนการคิด.เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการพัฒนา รูปแบบ การสอนที่เน้นกระบวนการคิดตามแนวปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้", นครปฐม : ศูนย์ศึกษาพัฒนาครู คณะครุศาสตร์, (สถาบันราชภัฏนครปฐม, ๒๕๔๓), หน้า ๕๕-๕๕

ตลอดจนสามารถแสดงความคิด เห็นออกได้อย่างชัดเจนและมี เหตุผลอันเป็นประโยชน์ต่อการ ดำรงชีวิตประจำวัน^{๔๔}

ศุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ ได้กล่าวถึงกิจกรรมการเรียนการสอน (เน้นผู้เรียน)ว่า กิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีจะต้องมีคุณสมบัติที่น่าสนใจความเหมาะสมและความริเริ่ม ดังนี้^{๔๕}

๑. ความน่าสนใจ หมายถึง กิจกรรมที่นำมาใช้ชวนให้น่าติดตามไม่เบื่อหน่าย
๒. ความเหมาะสม หมายถึง กิจกรรมที่นำมาใช้จะต้องทำให้เกิดการเรียนรู้ตาม จุดประสงค์ได้จริง
๓. ความคิดริเริ่ม หมายถึง การที่นำเอากิจกรรมใหม่ๆที่ท้าทายมาสอดแทรกช่วยให้เกิด การเรียนรู้

การจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจาก การเรียน ได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ได้ประยุกต์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิต ได้มีความสุขและ สนุกกับการเรียนรู้ ตลอดจนมีคุณลักษณะนิสัยดีงามที่สังคมพึงปรารถนา

สรุป ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์เรื่องกิจกรรมการเรียนการสอนที่นักวิชาการทั้งหลายได้ แสดงแล้วก็ได้ยกมาเป็นแนวทางในการศึกษาต่อการทำวิจัย ซึ่งถือว่าแนวความคิด ทฤษฎีต่างๆที่ เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นนับว่าเป็นแนวความคิดที่สำคัญต่อกระบวนการเรียน การสอนเป็นอย่างยิ่งอันจะเป็นตัวนำการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

๒.๔.๕ การวัดผลและประเมินผล

ข. ความหมายและแนวคิดในการวัดผลและประเมินผล

๑. การประเมินผลการสอน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ มาตรา ๕๒ ได้กำหนดให้ กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากร ทางการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพครูชั้นสูง ดังนั้นการ ประเมินการสอนของคณาจารย์ที่เชื่อถือได้อันเป็นการตรวจสอบคุณภาพงานของคณาจารย์ทำทราบ

^{๔๔}ชาติ แจ่มนุช และคณะ, “นักเรียนเป็นศูนย์กลางคืออย่างไร”, เอกสารอัดสำเนา, มปป., (การ ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด, (ร่าง), ๒๕๔๓), หน้า ๑-๑๓.

^{๔๕}ศุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, “๒๑ วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด”, พิมพ์ ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๐๘-๑๑๖.

ข้อมูลป้อนกลับ Feedack data สำหรับการพิจารณาตัดสินคุณค่าหรือหาทางเลือกรวมทั้งปรับปรุงและการพัฒนาคุณภาพการสอนให้มีประสิทธิภาพขึ้น

๒. ความหมายการประเมิน

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายไว้ว่าการประเมิน Evaluation หมายถึง การพิจารณาและวัดคุณค่าของกิจกรรมใดๆ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เช่น การประเมินการสัมมนา ประเมินผลการปฏิบัติในรอบปีของบริษัท ส่วนด้าน การศึกษา หมายถึง การวัดคุณค่า หรือการวัดผลความก้าวหน้าทางการศึกษา เช่นการสอบไล่เป็นวิธีการประเมินผลการศึกษาวีธีหนึ่ง^{๕๖}

สมหวัง พริยานุวัฒน์ ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า การประเมิน หมายถึงการตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเป็นกระบวนการที่ให้ได้มาซึ่งสารสนเทศ สำหรับตัดสินคุณ โพรแกรม การศึกษา ผลิตผล กระบวนการ จุดมุ่งหมายของโครงการหรือโปรแกรมหรือการเลือกต่างๆที่ออกแบบเพื่อนำไปปฏิบัติให้บรรลุจุดมุ่งหมาย^{๕๗}

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ ได้กล่าวว่า การประเมินผล คือ กระบวนการพิจารณาตัดสินคุณค่าของวัตถุประสงค์ สิ่งของ หรือการดำเนินงานกิจกรรมว่าบรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด มีดีหรือเลวเพียงใด^{๕๘}

ก. แนวคิดในการควบคุมและประเมินผลแผนกลยุทธ์ มีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่

๑. การติดตามผลการดำเนินการ (Track Status) เป็นเครื่องมือสำคัญของผู้บริหารที่จะสร้างความมั่นใจได้ว่า การปฏิบัติงานขององค์กรเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องและสามารถสร้างผลงานที่สอดคล้องตามเป้าประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่วางเอาไว้ การติดตามผลการดำเนินงานจะช่วยให้ผู้บริหารทราบข้อมูลที่เป็นตัวบ่งชี้ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ซึ่งจะเป็นข้อมูลแก่ผู้บริหารในการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป การติดตามผลการดำเนินงานนี้ หมายความรวมถึงการรวบรวมผลการดำเนินงานในแต่ละช่วงเวลาของกิจกรรม งาน โครงการต่างๆ สอดคล้องตามตัวชี้วัดผลสำเร็จของการดำเนินงานในแต่ละระดับที่ได้กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติงานประจำปี

^{๕๖}ราชบัณฑิตยสถาน, “พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒”, (กรุงเทพมหานคร: นาน มีบุ๊คพับลิชเคชั่นส์, ๒๕๔๖), หน้า ๖๖๔.

^{๕๗}สมหวัง พริยานุวัฒน์, “วิทยาการสอน”, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๐), หน้า, ๑๔๕.

^{๕๘}ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, “การพัฒนาหลักสูตร หลักการและแนวปฏิบัติ”, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สายส่งสุขภาพใจ, ๒๕๓๕), หน้า ๕๔.

๒. การรายงานความก้าวหน้า (Communicate Progress) เป็นกระบวนการหลังจากที่ได้มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ภายใต้กรอบของตัวชี้วัดผลสำเร็จของการดำเนินงานในแต่ละช่วงเวลาแล้ว เป็นหน้าที่ของผู้มีหน้าที่ในการกำกับติดตามผลที่จะต้องจัดทำรายงานสรุปเสนอต่อผู้บริหารให้ได้รับทราบความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานเป็นระยะ รวมทั้งควรส่งข้อมูลย้อนกลับให้แก่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยให้ผู้รับผิดชอบแต่ละระดับ ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแนวทางที่เหมาะสม

๓. การวัดผลและประเมินผล(Measurement and Evaluation)จะประกอบด้วยกระบวนการย่อย ๓ ขั้นตอน ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และประเมินผลข้อมูล พร้อมทั้งการนำเสนอผลการประเมิน การวัดผลและประเมินผลจะเป็นการประเมินผลสำเร็จของการปฏิบัติงานตามแผนในแต่ละรอบเวลาที่กำหนด ซึ่งผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนกลยุทธ์รอบต่อไปขององค์กร^{๕๕}

สรุป แนวคิดในการควบคุมและประเมินผลแผนกลยุทธ์ เป็นการเตรียมการไว้ล่วงหน้าเมื่อถึงเวลาเมื่อโอกาสมาถึงจะสามารถนำมาเชื่อมโยงปรับเปลี่ยนเพื่อนำไปใช้ในปัจจุบันได้ต่อไป ไม่ต้องเสียเวลาที่จะไปคิดทำใหม่ที่จะต้องใช้เวลาอีก เพราะฉะนั้นการควบคุมและประเมินผลแผนกลยุทธ์จึงมีความสำคัญในการวางแผนงานต่างเป็นอย่างดี

ข. แนวคิดและหลักการในด้านการควบคุมและติดตามผลการปฏิบัติงานได้แก่

๑. กระบวนการในการควบคุมและติดตามผล แยกเป็น ๔ ขั้นตอน คือ

๑) การกำหนดมาตรฐานที่ใช้วัด(Establishing Standard) ทุกองค์กรจะมีวัตถุประสงค์ขององค์กร ดังนั้นมาตรฐานที่กำหนดคนนโยบายจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์นั้น มาตรฐานโดยทั่วไปแยกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

(๑) มาตรฐานผลผลิต (Output Standard) ซึ่งวัดด้วยปริมาณ คุณภาพ ต้นทุน และเวลาที่ใช้ จำนวนเงินที่ใช้เปรียบเทียบกับงบประมาณ จำนวนหน่วยผลิตและขนาดของบริการที่ใช้ในระยะเวลาที่กำหนด

(๒) มาตรฐานปัจจัยที่ใช้ในการผลิต (Input Standard)จะวัดด้วยความพยายามที่ให้กับงาน (Work Effort)เช่น การวัดประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรเป็นต้น

๒) การวัดผลงานที่ทำได้จริง(Measuring Actual Performance)ได้แก่การวัดผลงานที่เกิดขึ้นจริงเป็นหน่วยการผลิตที่จริง หรือความพยายามที่ให้กับงานจริง หน่วยวัดที่ใช้จะต้องเป็น

^{๕๕} ชัยสิทธิ์ เจริญมีประเสริฐ, “ความพร้อมของหน่วยงานภาครัฐในการบริหารจัดการระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ชาติ และกรณีตัวอย่างกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข”, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑/๓๕-๑/๔๐.

อย่างเดียวกันกับมาตรฐานที่กำหนดขึ้นมา เช่น จำนวนที่ผลิต จำนวนวันที่ขาดงาน จำนวนเพิ่มจำนวนรายได้ที่เกิดขึ้น ซึ่งผลงานเหล่านี้ได้มาจากการรายงาน การสังเกต และสถิติตัวเลขต่างๆ

๓) การเปรียบเทียบผลงานที่ทำได้จริงกับมาตรฐาน (Comparing Actual Performance with Standard) เป็นการเปรียบเทียบเนื้อหาความแตกต่างที่เกิดขึ้น ระหว่างหน่วยงานที่ทำให้จริงกับมาตรฐาน

๔) การแก้ไขให้ถูกต้อง (Taking Corrective Action) ได้แก่การดำเนินการทางด้านการบริหาร เมื่อพบความแตกต่างระหว่างผลงานที่เกิดขึ้นจริง กับมาตรฐานเพื่อปรับการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่ต้องการ^{๖๐}

สรุป กระบวนการในการควบคุมและติดตามผลใน ๔ ขั้นตอนที่กล่าวมาแล้วนั้น กระบวนการที่สามารถทำให้การปฏิบัติบรรลุวัตถุประสงค์ได้จริง เพราะมีการกำหนดเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน มีการวัดอย่างจริงจัง เอาผลที่วัดมาเปรียบเทียบเพื่อนำไปแก้ไขในข้อที่บกพร่องต่อไป เพราะฉะนั้นแนวคิดเช่นถือว่ามีผลสำคัญ

ค. เทคนิคในการควบคุมและติดตามผล แบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ดังนี้

๑. การควบคุมด้านคุณภาพ หมายถึงเทคนิคต่างๆ ที่นำมาใช้เพื่อวัดว่าสินค้าและบริการที่ผลิตได้นั้น ตรงต่อความต้องการของลูกค้า

๒. การควบคุมด้านปริมาณ คือการควบคุมที่มีการใช้ตัวเลขต่างๆ เพื่อนำมาใช้วัดผลในทางปริมาณ เช่นการวัดจำนวนผลผลิตว่าเป็นไปตามที่ตั้งเป้าหมายเอาไว้หรือไม่

๓. การควบคุมด้านค่าใช้จ่าย โดยการใช้งบประมาณเพื่อควบคุมค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นเทคนิคที่สำคัญและนิยมใช้มากที่สุด โดยการให้หน่วยงานจัดทำงบประมาณการใช้จ่ายในทุกๆ ด้านไว้ล่วงหน้า เมื่อเข้าสู่ขั้นตอนการปฏิบัติ ผู้บริหารก็จะสามารถควบคุมค่าใช้จ่ายโดยวัดผลการใช้จ่ายที่เกิดขึ้นกับงบประมาณที่ตั้งเอาไว้

๔. การควบคุมด้านเวลา คือการควบคุมให้งานต่างๆ ดำเนินไปได้โดยสามารถจัดทำเสร็จตามกำหนดเวลาที่วางเอาไว้^{๖๑}

สรุป เทคนิคในการควบคุมติดตามผล สำคัญอย่างยิ่งที่ควรจะมีไว้ในการวัดผลติดตามผลและก็ควรมีไว้หลายๆแบบ เพื่อเป็นตัวเลือกในการนำไปใช้ให้เหมาะสมกับงานซึ่งจะทำให้การทำงานนั้นเร็วขึ้น

^{๖๐} เสนาะ ดิยาวี, “หลักการบริหาร”, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๒๕๓-๓๑๕.

^{๖๑} ธงชัย สันติวงศ์, “หลักการจัดการ”, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิชย์, ๒๕๓๑), หน้า ๑๔๕-๑๖๐.

ง. การควบคุมและติดตามผลที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

๑. ความถูกต้อง(Accuracy)ระบบการควบคุมและติดตามผลที่ถูกต้องจะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ และนำไปใช้ได้ผลตามที่ต้องการ หากการควบคุมเกิดจากข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง จะทำให้ฝ่ายบริหารแก้ไขไม่ตรงจุด โดยไม่อาจทราบได้ว่าควรแก้ไขอย่างไร หรือควรดำเนินการต่อไปอย่างไร

๒. ความทันเวลา(Timeliness)ระบบการควบคุมและติดตามผลที่ดีจะต้องสามารถกระตุ้นให้ผู้บริหารสนใจและเอาใจใส่ได้ทันเวลา เพื่อการแก้ไขหรือป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น โดยข้อมูลจากการควบคุมและติดตามผลอาจไม่มีความหมายเลยหากได้รับมาล่าช้ากว่าเวลาอันควร ดังนั้นระบบการควบคุมและติดตามผลที่ดีจะต้องสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาได้อย่างทันเวลา

๓. ความประหยัด (Economy)ระบบการควบคุมและติดตามผลจะต้องสามารถทำให้เกิดประโยชน์ที่คุ้มค่าเมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น โดยจะต้องใช้ระดับของการควบคุมให้น้อยที่สุด ประหยัดที่สุด แต่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

๔. ความยืดหยุ่น (Flexibility) ระบบการควบคุมและติดตามผลที่ดีจะต้องมีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและการเกิดขึ้นใหม่ของสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งระบบการควบคุมควรปรับตัวตามเวลาและสภาพแวดล้อม

๕. การสามารถเข้าใจได้(Understandability)ระบบการควบคุมและติดตามผลควรมีความซับซ้อนน้อยที่สุด เพื่อความสะดวกในการใช้ และคนที่เกี่ยวข้องกับระบบการควบคุมสามารถเข้าใจได้ง่าย

๖. การมีมาตรฐานที่สมเหตุสมผล (Reasonable Criteria)การกำหนดมาตรฐานของการควบคุมและติดตามผลจะต้องสมเหตุสมผล และสามารถทำได้จริงจึงจะสามารถจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานปฏิบัติตามได้

๗. การจัดระบบอย่างมีกลยุทธ์ (Strategic Placement)ผู้บริหารจะต้องจัดวางระบบการควบคุมและติดตามผลอย่างมีกลยุทธ์ อันจะทำให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ในการควบคุมได้ ซึ่งระบบการควบคุมและติดตามผลควรครอบคลุมกิจกรรม เหตุการณ์ และการดำเนินงานทุกอย่างภายในองค์กร ซึ่งถ้าหากองค์กรนำระบบการควบคุมและติดตามผลมาใช้โดยขาดกลยุทธ์ที่เหมาะสม ก็จะไม่สามารถบรรลุผลตามต้องการได้

๘. การเน้นกฎแห่งข้อยกเว้น (Emphasis on The Exception) ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารไม่สามารถจะควบคุมและติดตามผลทุกอย่างได้ จึงต้องเน้นเฉพาะเรื่องที่สำคัญ หรือควบคุมติดตามเฉพาะในหลักใหญ่ที่เป็นสาระสำคัญจริงๆ ไม่ใช่ลงไปดูในรายละเอียดทุกเรื่อง การเข้าไปตรวจสอบควบคุมในทุกรายการจะส่งผลต่อการใช้อำนาจในการบริหารจัดการ อีกทั้งส่งผลให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างคล่องตัว

๕. การใช้มาตรการหลายๆอย่าง (Multiple Criteria) การควบคุมและติดตามที่เน้นจุดใดจุดหนึ่ง หรือมาตรฐานใดมาตรฐานหนึ่ง จะทำให้มองปัญหาไม่ครอบคลุม เพราะงานแต่ละงานย่อมมีมาตรฐานที่แตกต่างกัน ดังนั้นมาตรฐานในการควบคุมและติดตามผลจึงควรกำหนดให้เหมาะสมสำหรับกิจกรรมแต่ละประเภท

๑๐. การแก้ไขให้ถูกต้อง(Corrective Active)การควบคุมและติดตามผลที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่เป็นการแจ้งให้รู้ว่ามีข้อบกพร่องผิดพลาดอะไรเกิดขึ้นเท่านั้น แต่จะต้องเสนอแนะด้วยว่าควรจะดำเนินการแก้ไขอย่างไรเพื่อให้เกิดความถูกต้อง และสามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างราบรื่นและประสบผลสำเร็จ^{๖๒}

สรุป ใน ๑๐ ขั้นตอนของการควบคุมและติดตามผล ผู้วิจัยสรุปว่าเป็นกระบวนการที่สมบูรณ์อย่างยิ่งถ้าหากว่าผู้ใช้สามารถนำไปใช้ให้ครบทั้งหมดก็จะเป็นผลดีในการดำเนินงานทำให้งานสำเร็จได้เร็วพลันทันต่อเวลาที่วางไว้

ง. คุณลักษณะของการควบคุมและติดตามผลที่ดี ได้แก่

๑. ต้องประหยัด ระบบการควบคุมและติดตามผลที่ดีนอกจากจะต้องช่วยให้เกิดความมั่นใจว่าองค์กรจะสามารถทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้แล้ว ในเวลาเดียวกันการควบคุมและติดตามผลจะต้องคุ้มค่ากับต้นทุนในการดำเนินการด้วย ระบบการควบคุมและติดตามผลที่มากเกินไป ความจำเป็น มีวิธีการหรือเทคนิคที่ยุ่งยาก และเสียค่าใช้จ่ายสูงนั้น ย่อมทำให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี ผู้บริหารจึงควรคำนึงถึงต้นทุนทั้งในแง่ของระยะเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการควบคุมและติดตามผลด้วย

๒. รายงานผลต้องรวดเร็ว การควบคุมและติดตามผลจะต้องสามารถรายงานผลความแตกต่างระหว่างเป้าหมายที่พึงได้รับกับผลงานที่เกิดขึ้นจริงได้อย่างรวดเร็ว เพื่อให้ผู้บริหารสามารถดำเนินการแก้ไข และปรับปรุงข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที

๓. เน้นส่วนสำคัญของผลงาน การควบคุมและติดตามผลจะต้องเน้นถึงส่วนสำคัญของผลงานอันจะส่งผลต่อความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ การวัดในรายละเอียดปลีกย่อยที่ไม่ใช่ส่วนสำคัญของความสำเร็จของงานตามวัตถุประสงค์ย่อมไม่เกิดประโยชน์ เพราะจะไม่ช่วยชี้ให้เห็นถึงความเป็นไปที่แท้จริงซึ่งจะมีผลต่อความสำเร็จขององค์กร

๔. สามารถเข้าใจได้ง่าย การควบคุมและติดตามผลจะต้องเข้าใจง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน เพราะหากกระบวนการมีความยุ่งยากซับซ้อน หรือเลื่อนลอยจนยากที่จะเข้าใจ ก็ย่อมไม่เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติตาม และไม่อาจก่อให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติได้

^{๖๒} เสนาะ ดิยาวี, “หลักการบริหาร”, หน้า ๒๕๘ – ๒๕๙.

๕. เป็นที่ยอมรับ การควบคุมและติดตามผลควรมีการชี้แจงให้ผู้ปฏิบัติเล็งเห็นถึงประโยชน์และเหตุผลประกอบ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติเกิดความยอมรับ และทุ่มเทในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย^{๖๓}

ดังนั้นผู้วิจัยได้สรุป การวัดผลประเมินผล ที่ได้จากการศึกษาจากนักวิชาการที่นำมาเป็นแนวทางต่อการศึกษาทั้ง ๑๐ ประการ ซึ่งผู้วิจัยคิดว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการเรียนการสอนของผู้เรียนและผู้สอนแต่ละระดับ เป็นเกณฑ์การรายงานผลการเรียนการสอนซึ่งผลที่ได้จากการวัดผลการศึกษาจะมีความเชื่อถือได้ ถูกต้องและบรรลุจุดมุ่งหมายตามต้องการอย่างแท้จริงว่าอยู่ในระดับไหน สามารถนำมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่วางเอาไว้ต่อไป

เนื้อหาและลักษณะการออกข้อสอบ เกณฑ์การตัดสินแต่ละระดับ และการรายงานผลการเรียนผลที่ได้จากการวัดผลการศึกษาจะมีความเชื่อถือได้ ถูกต้องและบรรลุจุดมุ่งหมายตามต้องการอย่างแท้จริง ควรยึดหลักการเบื้องต้นต่อไปนี้

๑. วัดได้ตรงจุดมุ่งหมาย โดยต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าจะวัดอะไร และกำหนดคุณลักษณะของสิ่งที่วัดให้ตรงกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการวัด พร้อมทั้งเงื่อนไขที่เป็นตัวเสริมให้แสดงคุณลักษณะนั้นออกมา

๒. ใช้วิธีการวัดและเครื่องมือวัดให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของสิ่งที่ต้องการวัด เพราะถ้าใช้วิธีการวัดและเครื่องมือที่ไม่เหมาะสมย่อมทำให้ผลการวัดเชื่อถือไม่ได้

๓. ต้องวัดได้ครอบคลุมพฤติกรรมที่ต้องการวัด การวัดบางส่วนหรือบางพฤติกรรมย่อมทำให้ผลการวัดนั้นคลาดเคลื่อนไม่แน่นอน และไม่สามารถสรุปผลได้อย่างมั่นใจ ดังนั้นการวัดจึงจำเป็นต้องใช้วิธีการวัดหลายๆอย่างประกอบกันและต้องวัดให้ครอบคลุมพฤติกรรมการศึกษาทั้ง ๓ ประเภท คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

๔. เลือกสุ่มตัวอย่างของสิ่งที่วัดให้เหมาะสม ทั้งด้านเนื้อหา ด้านความสามารถและคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการวัด ผลการวัดที่ได้ถึงจะถูกต้องตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการวัด

๕. ใช้วิธีวัดและเครื่องมือวัดหลายๆประเภท อย่างสม่ำเสมอหลายๆครั้งเพื่อจะได้ผลการวัดที่ถูกต้องเชื่อถือได้

๖. ใช้เครื่องมือวัดที่มีคุณภาพดี และต้องศึกษาคุณลักษณะของเครื่องมือแต่ละประเภทอย่างละเอียดว่ามีข้อดีข้อเสียอย่างไร เพราะผลการวัดที่ถูกต้องเชื่อถือได้ตรงกับพฤติกรรมหรือคุณลักษณะที่ต้องการวัด จะต้องขึ้นอยู่กับการใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพดีเหมาะสมกับลักษณะที่ต้องการวัด

^{๖๓} รงชัย สันติวงศ์, “หลักการจัดการ”, หน้า ๑๕๓-๑๕๔

๗. แปลผลการวัดอย่างถูกต้อง เพราะการวัดทุกครั้งผลที่ได้คือตัวแทนของพฤติกรรมเท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่จะออกมาในรูปของคะแนนแล้วจึงนำเอาคะแนนไปแปลผลเป็นลักษณะของพฤติกรรมที่มีในตัวบุคคล การแปลผลดังกล่าวนี้จะได้ผลดีมากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ในการแปลว่าเหมาะสมหรือไม่ โดยทั่วไปแล้วการแปลผลการวัดจะแปลผลโดยนำไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และเปรียบเทียบกับคนอื่นๆ ในกลุ่มที่วัดในเรื่องเดียวกัน

๘. มีความยุติธรรม กล่าวคือการวัดผลแต่ละครั้งต้องดำเนินการวัดด้วยเงื่อนไข หรือสภาพการณ์ที่เหมือนกัน ทั้งผู้วัดและผู้ดำเนินการวัดโดยไม่ลำเอียง

๙. ใช้ผลการวัดให้คุ้มค่า การวัดผลไม่ใช่เป็นเพียงการตรวจสอบว่าผู้เรียนมีคุณภาพเป็นอย่างไรเท่านั้น ควรมุ่งหวังต่อไปว่าคุณภาพของนักเรียนนั้นเด่นหรือด้อยในด้านใด จะพัฒนาสิ่งเหล่านั้นอย่างไร และจะนำผลการวัดนั้นไปใช้ปรับปรุงในเรื่องการจัดการศึกษา ผู้เรียน ผู้สอนอย่างไรด้วย

๑๐. การวัดควรตั้งจุดมุ่งหมายไว้หลายๆด้าน เช่น มุ่งเอาผลการวัดไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน ปรับปรุงหลักสูตรการแนะแนว การบริหารการศึกษา การวิจัย ฯลฯ หลักการประเมินผลการศึกษา การประเมินผลการศึกษาที่จะให้ได้ผลถูกต้องกับสภาพจริงเชื่อถือได้ย่อมเกี่ยวข้องกับผลการวัดที่ดี เกณฑ์หรือมาตรฐานที่ใช้ตัดสิน การตัดสินใจ ประชญาและเป้าหมายของการศึกษา ซึ่งองค์ประกอบต่างๆที่กล่าวมานี้มีความสำคัญต่อผลของการประเมินว่าจะดีมีประโยชน์อย่างแท้จริงหรือไม่ ดังนั้นการประเมินผลจะดำเนินไปด้วยดี

สรุป การออกข้อสอบเพื่อหาความบกพร่องหรือจุดด้อยในการทำงานนั้นนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง สิ่งที่จะทำให้รู้ว่างานที่ทำลงไปนั้นบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใดและผลที่ได้รับนั้นมีคุณภาพหรือมีศักยภาพมากน้อยเพียงใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับ การออกข้อสอบหรือหรือคำถาม ว่าได้ทำไปตามที่วางแผน หรือไปตามเรื่องที่สอนหรือป่าว ถ้าการออกข้อสอบไปตามเรื่องที่สอนตามวัตถุประสงค์ ปฏิบัติตามแผน ผลที่ได้รับก็จะมีประสิทธิภาพ มีศักยภาพ ทำให้การทำงาน การปฏิบัติงานการเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์

๒.๕ แนวคิด และประวัติความเป็นมาของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

๑ ประวัติความเป็นมาของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

จากสภาพวิถีชีวิตของชาวไทยในปัจจุบันที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง ภายใต้อิทธิพลของกระแสสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม ทำให้เกิดภาวะสับสนในวิถีชีวิต ค่านิยม และภูมิคุ้มกันทางสังคมลดน้อยลงจนก่อให้เกิดการเบี่ยงเบนพฤติกรรม คือ ละเลยในคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม ซึ่งปัญหาเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อเด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษา ให้หลงผิดและมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไม่พึงประสงค์ เช่น ขาดระเบียบวินัย เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทะเลาะวิวาท มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และขาดวินัยในการดำเนินชีวิต ดังนั้น จึงจำเป็นต้องอย่างเร่งด่วนในการปลูกฝังกล่อมเกลียดด้วยหลักธรรมทางศาสนา เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันชีวิต ให้มีสำนึกผิดชอบชั่วดี มีสติพิจารณาขบคิด มีจิตใจใฝ่ดี และมีพลังใจที่เข้มแข็ง^{๖๔}

โดยนัยนี้ โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จึงถือกำเนิดขึ้น และเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๔๖ โดยข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่างกระทรวงวัฒนธรรมกับกระทรวงศึกษาธิการ ในการสนับสนุนให้พระภิกษุเข้าไปสอนในโรงเรียน ทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา ซึ่งในระยะแรกรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม จำนวน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท เพื่ออุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายถวายพระที่เข้าไปสอนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวน ๘๐๐ รูป โดยมีวัตถุประสงค์แรกเริ่มคือ

๑. เพื่อจัดพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถ ทั้งในด้านปริยัติและปฏิบัติ เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาและระดับอาชีวศึกษา
๒. เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา
๓. เพื่อปลูกฝังให้นักเรียน นักศึกษา มีความรู้คุณธรรม สามารถนำความรู้และคุณธรรมไปบูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข^{๖๕}

อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินงานพบว่า สถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีความต้องการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า ๕๘,๐๗๑ รูป จากการสำรวจพบว่า โรงเรียนวิถีพุทธ จำนวน ๑๐,๐๐๐ กว่าโรงเรียน มีความต้องการพระสงฆ์ไปให้ความรู้แก่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นในปีงบประมาณ ๒๕๕๘ จึงได้เพิ่มจำนวนพระสอน

^{๖๔}พรชูลี อาชาวอำรุง และคณะ, การศึกษาทบทวนโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, (กระทรวงวัฒนธรรม กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๕), หน้า ๑.

^{๖๕}สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒, หน้า ๕-๕.

ศีลธรรมให้ครอบคลุมสถานศึกษาทั่วประเทศ ในอัตราส่วนพระ ๑ รูปต่อ ๑ ตำบล โดยจะขยายเพิ่มอีก ๔,๐๐๐ รูป เป็นการนำร่อง และได้เสนอของบประมาณงบกลางจากรัฐบาลเพื่ออุดหนุน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายของพระรูปละ ๒,๐๐๐ บาทต่อเดือน รวมเป็นเงิน ๘๖,๐๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี และงบประมาณอีกจำนวนหนึ่งเพื่อการจัดทำหนังสือ อุปกรณ์การเรียนการสอน การพัฒนาศักยภาพของการสอน การติดตามประเมินผล^{๖๖}

ตลอดเวลาของการดำเนินโครงการพระสอนศีลธรรม คือ ปีงบประมาณ ๒๕๔๘ – ๒๕๕๐ ได้มีการพัฒนาโดยลำดับ อาทิ การได้รับอนุมัติงบกลางจากคณะรัฐมนตรี เพื่ออุดหนุนโครงการพระสอนศีลธรรม จากครั้งที่ ๑ วันที่ ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๘ จำนวน ๔,๐๐๐ รูป ครั้งที่ ๒ วันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๘ จำนวน ๖,๐๐๐ รูป ครั้งที่ ๓ วันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้รับอนุมัติเพิ่มเป็น จำนวน ๑๐,๐๐๐ รูป อีกทั้งประมาณการในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ จะได้รับอนุมัติเพิ่มเป็นจำนวน ๑๐,๐๐๐ รูปเช่นกัน ในปีงบประมาณ ๒๕๕๑ คณะรัฐมนตรีได้มีมติในวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๐ ให้โอนงบประมาณโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ไปตั้งที่กระทรวงศึกษาธิการ พร้อมทั้งมอบหมายให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินโครงการดังกล่าว^{๖๗}

๒. แนวคิดการเกิดขึ้นของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

เมื่อมหาเถรสมาคมได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ มอบหมายให้พระธรรมวรเมธี เลขานุการแม่กองธรรมสนามหลวง และพระเทพโสภณ (ประยูร ฐมมุจิจโต) (สมณศักดิ์ในขณะนั้น) อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นผู้แทนพิจารณาสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔^{๖๘}

พระเทพโสภณ ในฐานะประธานกรรมการจัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ได้เสนอต่อ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ในคราวประชุมเรื่องหลักสูตรใหม่เด็กไทยพัฒนา : หัวใจปฏิรูปการศึกษาในเวทีแห่งนั้น ศ.ดร.ชยอนันต์ สมุทรวณิช ผู้บังคับการวิจัยราชวิทยาลัย ได้เสนอว่า “การสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้ได้ผลต้องนำไปบูรณาการ

^{๖๖} คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, แนวโน้มทางการวิจัยที่ศึกษาศาสตร์ควรมอง, เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ, (คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๓), หน้า ๒๗.

^{๖๗} สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, คู่มือการดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ปีงบประมาณ ๒๕๕๐, หน้า ๑-๒.

^{๖๘} วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช, คู่มือปฏิบัติงานพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาฯ, ๒๕๔๘), หน้า ๒๐.

เข้ากับชีวิตจริง เพื่ออบรมคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็ก ๆ ไม่มุ่งสอนเฉพาะเรื่องวิชาการ แต่ควรสอนเรื่องคุณธรรมจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา โดยนิมนต์พระสงฆ์มาสอนในโรงเรียน เพื่อให้เป็นแบบอย่างทางศีลธรรมให้แก่เด็กเยาวชน ด้วยการสอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น ปรากฏว่า นายกรัฐมนตรีเห็นด้วยกับข้อเสนอดังกล่าว และเห็นชอบให้สภาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนามี ๑ หน่วยกิต (เรียน ๒ ชั่วโมงต่อสัปดาห์) ในระดับมัธยมศึกษา พร้อมให้มีโรงเรียนนำร่องแบบวิถีพุทธ จังหวัดละ ๒ แห่ง ในปีการศึกษา ๒๕๕๖^{๖๕}

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติในหลักการตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม เสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ภายใต้โครงการเสริมสร้างคุณธรรม และพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในชาติ เพื่อยกระดับคุณธรรมจริยธรรมคนในชาติตามรอยพระยุคลบาท เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษาทั่วประเทศ โดยให้กระทรวงวัฒนธรรมร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานงบประมาณ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ เป้าหมายคือให้มีพระ ๑ รูป ต่อสถานศึกษา ๑ แห่งในตำบลครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ^{๖๖}

จากแนวคิดของมคิมหาเถรสมาคม และข้อเสนอแนะของ ศ.ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช ผู้บังคับการวชิราวุธวิทยาลัยขณะนั้น จึงเป็นเหตุกำเนิดพัฒนาจนกลายเป็นโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจนถึงปัจจุบัน

๓. ผู้รับผิดชอบโครงการพระสอนศีลธรรมจังหวัดสมุทรปราการ กับโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

เพื่อให้การบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายของวิทยาลัย และโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการอำนวยการ และคณะกรรมการดำเนินงานบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในคราวประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ จึงออกประกาศมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่องแต่งตั้งผู้รับผิดชอบโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประจำจังหวัด เฉพาะส่วนกลาง ๒๓ จังหวัด พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยได้แต่งตั้งให้พระครูสังฆรักษ์ชนะ ขนฺติวโร วัดพิชัยสงคราม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นผู้รับผิดชอบพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประจำจังหวัดสมุทรปราการ

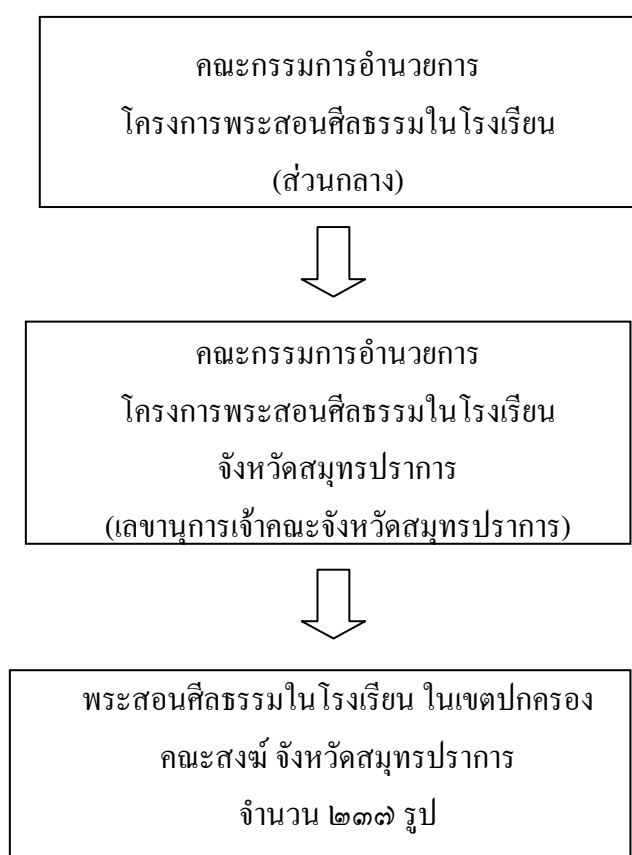
^{๖๕}บุญหนา จิมาโนง และคณะ, การประเมินประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๕, (กรุงเทพมหานคร : หจก.สามลดา, ๒๕๕๑) หน้า ๑๖ – ๑๗.

^{๖๖}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, แนวโน้มทางการวิจัยที่ศึกษาศาสตร์ควรมอง, เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ, หน้า ๓๒.

ทำหน้าที่รับ ส่งเอกสารที่สำคัญของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้มหาวิทยาลัย คูแกล
ประสานงาน ถวายคำแนะนำแก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประจำจังหวัดสมุทรปราการ ให้
เป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามที่มหาวิทยาลัยขอความอนุเคราะห์ โดยได้ทำการแต่งตั้ง ณ วันที่ ๑๕
ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยมีการกำหนดโครงสร้างดังนี้^{๑๐}

๔. โครงสร้างการบริหาร

โครงสร้างการบริหาร โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดสมุทรปราการ

^{๑๐}พระมหาบุญเลิศ อินฺทปญฺโญ และคณะ, พระสอนศีลธรรม, หน้า ๒.

๕. บทบาทหน้าที่ของผู้สนับสนุนพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

เพื่อให้การดำเนินงาน โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ จึงกำหนดบทบาทผู้สนับสนุนพระสอนศีลธรรม ดังนี้

๑) เจ้าคณะจังหวัด

(๑) เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการอำนวยการส่งเสริมการปฏิบัติงานพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประจำจังหวัดฝ่ายสงฆ์

(๒) เป็นที่ปรึกษาส่งเสริมสนับสนุนพระศีลธรรมให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๓) เป็นประธานกรรมการในการรับสมัคร และคัดเลือกพระสอนศีลธรรม

(๔) ประกาศผลการคัดเลือกพระสอนศีลธรรม

(๕) แต่งตั้งพระปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียน

(๖) ติดตามการปฏิบัติหน้าที่การสอนของพระสอนศีลธรรม เมื่อพระสอนศีลธรรมไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่การสอนได้ ให้พิจารณารับสมัคร และคัดเลือกพระปฏิบัติหน้าที่การสอนแทนให้เป็นไปตามจำนวนที่กำหนด

(๗) รับรายงานผลการดำเนินงาน การประเมิน โครงการ และร่วมแก้ไขปัญหาของพระสอนศีลธรรมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒) ผู้ว่าราชการจังหวัด

(๑) เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการอำนวยการส่งเสริมการปฏิบัติงาน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประจำจังหวัดฝ่ายฆราวาส

(๒) เป็นที่ปรึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(๓) รับรายงานผลการดำเนินงาน การประเมิน โครงการ และให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ การดำเนินงานตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ให้พระปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ

๓) คณะกรรมการศูนย์ประสานงานประจำจังหวัด

(๑) ทำหน้าที่ประสานงานในด้านต่าง ๆ ในระดับจังหวัด

(๒) ให้คำปรึกษา และการบริหารจัดการ โครงการฯ แก่พระสอนศีลธรรม

(๓) รับรายงานผลการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรม และดำเนินการขออนุมัติ ค่าตอบแทนเสนอศูนย์อำนวยการพระสอนศีลธรรมฯ

(๔) ร่วมมือกับเขตพื้นที่การศึกษาในการติดตามประเมินผลการทำงานของพระสอนศีลธรรม

(๕) อื่น ๆ ที่มหาวิทยาลัยฯ มอบหมาย

๔) สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด / วัฒนธรรมจังหวัด จังหวัดสมุทรปราการ

(๑) เป็นที่ปรึกษาแก่พระสอนศีลธรรมฯ ดำเนินการจัดการเรียนการสอน และการนำหลักธรรม สาระการเรียนรู้ สู่การปฏิบัติจริงในวิถีชีวิตของนักเรียน

(๒) ส่งเสริมสนับสนุน อำนวยความสะดวกแก่พระสอนศีลธรรมในการปฏิบัติหน้าที่การสอนในโรงเรียนตามความเหมาะสม

๕) ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา

(๑) อำนวยความสะดวกโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(๒) แจ้งสถานศึกษาให้เตรียมความพร้อม และสนับสนุนในการรับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ทั้งด้านครูพี่เลี้ยงและอื่น ๆ ตามเห็นสมควร

(๓) มอบหมายภารกิจให้ศึกษานิเทศก์เขตพื้นที่การศึกษา ร่วมกับผู้รับผิดชอบในสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสมุทรปราการ นิเทศการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรม และร่วมแก้ไขปัญหาตลอดจนพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรม

๖) ศึกษานิเทศก์เขตพื้นที่การศึกษา

(๑) ร่วมกับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด วัฒนธรรมจังหวัด และคณะสงฆ์ วางแผนการนิเทศการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา

(๒) นิเทศการเรียนการสอนพระสอนศีลธรรม ภาคเรียนละ ๒ ครั้ง

(๓) ร่วมประชุมพระสอนศีลธรรมเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรม ภาคเรียนละ ๒ ครั้ง

(๔) ร่วมรายงานผลการนิเทศให้คณะกรรมการอำนวยการส่งเสริมโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ภาคเรียนละ ๑ ครั้ง

(๕) ร่วมกับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด / วัฒนธรรมจังหวัด ในการจัดประชุมสัมมนาเพื่อพัฒนาศักยภาพแก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

(๖) จัดทำรายงานผลการนิเทศเสนอต่อผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา คณะกรรมการอำนวยการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดสมุทรปราการ และคณะสงฆ์เมื่อสิ้นภาคเรียน

(๗) ร่วมกับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด / วัฒนธรรมจังหวัด ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรม และเสนอแนะการดำเนินการตามโครงการ

สรุปแนวคิดดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่าการส่งเสริมให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนนั้น เป็นเรื่องที่ดีเพราะจะช่วยให้ช่วยขัดเกลาจิตใจเด็กให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุขต่อไป เพราะเด็กนักเรียนในปัจจุบันประพฤติตนไม่เหมาะสมกับความเป็นนักเรียน นักศึกษา ขาดคุณธรรมจริยธรรม ทั้งที่ประเทศไทยเป็นเมืองพุทธ รากเหง้าแห่งปัญหาคือ นักเรียน นักศึกษา ขาดการขัดเกลาทางจิตใจ ที่เพียงพอ ถูกละเลยในการปลูกฝังเรื่องคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรม เป็นสาเหตุให้เกิดความรู้สึกลดคุณค่าชีวิต ขาดการใช้สติยั้งคิด และแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมออกมา

๖. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระมหาบุญเลิศ อินุทปญฺโญ และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาความเห็นของ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียนที่มีต่อการดำเนินงาน โครงการ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๕” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับ ความต้องการในการพัฒนาสมรรถภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อศึกษาระดับ ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่เลี้ยง และนักเรียน ที่มีต่อการดำเนิน โครงการพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๕ จากการศึกษาพบว่า^{๑๒}

พระสอนศีลธรรมมีความต้องการพัฒนาสมรรถภาพการสอนโดยรวมอยู่ในระดับปาน กลาง ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอยู่ใน ระดับมาก ครูที่เลี้ยงมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมใน วิทยาลัย และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน หลังจากพระสอนศีลธรรมมาสอนใน สถานศึกษาอยู่ในระดับมาก นักเรียน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนที่มีต่อการ ดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๕ แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ โดยครูมีความคิดเห็นต่อการดำเนินการ โครงการพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ นักเรียน และที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ ผู้บริหาร สถานศึกษา เมื่อทำการทดสอบต่อเนื่องด้วยวิธีจับคู่ พบคุณก็พบว่าทุกกลุ่มมีความเห็นเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พระปิยะ ปิยธมฺโม (เมฆแสน) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ กระบวนการสอน วิชาพระพุทธศาสนาของครูประจำการและครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มัธยมศึกษาอำเภอเมืองแพร่” ผลการวิจัยพบว่า

ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านการวางแผนการสอน ด้านกระบวนการสอน ด้านวิธีการสอนและด้านการประเมินผลการ สอน พบว่าในภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้านการ

เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาของครูประจำการและครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอเมือง แพร่ ทั้ง ๔ ด้าน พบว่า ครูประจำ การและครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา มี กระบวนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาช่วงชั้นที่๓ (ม.๑-ม.๓) อำเภอเมืองแพร่โดยภาพรวม

^{๑๒}พระมหาบุญเลิศ อินุทปญฺโญ และคณะ, พระสอนศีลธรรม, หน้า ๑๒๓ – ๑๒๕.

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .๐๕ เมื่อพิจารณาการเปรียบเทียบในแต่ละด้านพบว่าครูประจำการกับครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีกระบวนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ ทุกด้าน

สรุปว่า ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมืองแพร่มีการสอนวิชาพระพุทธศาสนาดีกว่าครูประจำการ^{๓๓}

บุญหนา จิมานัง และ ฤดี แสงเดือนฉาย ในการวิจัยนี้ มุ่งศึกษาประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๕ ศึกษาความพึงพอใจของสถานศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมของนักเรียนหลังจากมีพระสอนศีลธรรมและเปรียบเทียบผลการศึกษาระหว่างตัวแปร กับประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามทางไปรษณีย์ จากกลุ่มประชากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาตามโครงการพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ได้ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๔๑๔ คน ผลการวิจัยประชากรกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า พระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๕ มีประสิทธิภาพการสอนอยู่ในระดับดี เมื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมกับตัวแปรอิสระ พบว่า พระสอนศีลธรรมที่มีอายุต่างกัน มีวุฒิการศึกษาแผนกธรรมต่างกัน มีวุฒิการศึกษาแผนกบาลีต่างกัน มีประสิทธิภาพการสอนศีลธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ สำหรับความพึงพอใจต่อพฤติกรรมของนักเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อพฤติกรรมของนักเรียนหลังจากมีพระสอนศีลธรรมอยู่ในระดับดีเพียงร้อยละ ๕๓.๗ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการสอนศีลธรรม พบว่า ระยะเวลาที่สอน ระดับความพึงพอใจต่อพฤติกรรมของนักเรียนจำนวนชั่วโมงสอน จำนวนนักเรียนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนในเชิงบวก^{๓๔}

พระชาติรี สิริจันโท (ศรีราชา) ทศนคติและเปรียบเทียบของครูและนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียน เขตชนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานครเขต ๓ ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

^{๓๓}พระปิยะ ปิยธมโม (เมฆแสน), ได้ทำการวิจัยเรื่อง, “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการสอน วิชาพระพุทธศาสนาของครูประจำการและครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอเมืองแพร่”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), บทคัดย่อ.

^{๓๔}บุญหนา จิมานัง, ฤดี แสงเดือนฉาย, ศศ.ม, “การประเมินประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๕”, รายงานการวิจัย สำนักวิชาการ, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตขอนแก่น, พ.ศ. ๒๕๕๑), หน้า ๑.

๑. ทักษะของครู ที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตธนบุรี สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระมาณทั้ง ๗ ด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านบุคลิกภาพ,ด้านการเตรียมการสอน,ด้านการดำเนินการสอน,ด้านการใช้วิธีการสอน,ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน,ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการใช้สื่ออุปกรณ์ในการเรียนการสอนตามลำดับ

๒. ทักษะของนักเรียน ที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตธนบุรี สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระมาณทั้ง ๗ ด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านบุคลิกภาพ,ด้านการเตรียมการสอน,ด้านการดำเนินการสอน,ด้านการใช้วิธีการสอน,ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน,ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการใช้สื่ออุปกรณ์ในการเรียนการสอนตามลำดับ

๓. ผลการเปรียบเทียบ ทักษะของครูและนักเรียน ที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑ จำแนกตาม เพศ การศึกษาของครูและการศึกษาทางธรรมของนักเรียน พบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามอายุ การศึกษาทางโลกของนักเรียน พบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๔. ผลการเปรียบเทียบ ทักษะของครูและนักเรียน ที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑ พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูกับนักเรียนมีทักษะที่ไม่แตกต่างกัน ๑ ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ แตกต่างกัน ๖ ด้าน คือ ด้านการเตรียมการสอน,ด้านการดำเนินการสอน,ด้านการใช้วิธีการสอน,ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน,ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการใช้สื่ออุปกรณ์ในการเรียนการสอน โดยนักเรียนมีทักษะที่สูงกว่าครูทั้ง ๖ ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^๕

ปรีชา กันธิยะ ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหาร โรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหาร โรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการ

^๕ พระชาติศรี สิริจันโท (ศรีราชา), “ทักษะของครูและนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑”, วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), บทคัดย่อ.

สอนศีลธรรม และการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม ด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า^{๓๖}

๑. สภาพการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมประกอบด้วยปรัชญา คือ คุณธรรมนำความรู้ สร้างทักษะอาชีพ พัฒนาสังคม วิสัยทัศน์ คือ เสริมสร้างคุณธรรมความรู้ พัฒนามาตรฐานอาชีพ อนุรักษ์สืบทอดศาสนพิธี พัฒนาคณะมีคุณธรรม และสมานฉันท์ให้สังคมเป็นสุขตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านพันธกิจมุ่งที่จะปลูกฝัง และเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม บูรณาการระบบศาสนา วัฒนธรรมร่วมกับระบบการศึกษาพัฒนาจิตใจ และความสามารถให้เยาวชนร่วมพัฒนาสังคมและส่วนรวม และเป้าหมายคือ การมุ่งที่จะพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ศีลธรรม โดยอบรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่เด็กและเยาวชน สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนมากเห็นว่าด้านปัญหาในการบริหารโรงเรียน พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ ควรบริหารจัดการบุคลากรอย่างเหมาะสม ด้านข้อเสนอแนะต่อการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม ควรวางแผนร่วมกันทั้งผู้สนับสนุนและผู้รับผิดชอบ ด้านสภาพการจัดหลักสูตรและการสอนศีลธรรม ควรจัดการศึกษาหลักธรรม โดยใช้เทคนิคและวิธีการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ด้านสภาพการนิเทศการสอน พระนิเทศมีน้อย โรงเรียนต้องการพระนิเทศโดยตรง ด้านสภาพการพัฒนาการสอน ควรพัฒนาคุณภาพการบริหาร โดยการอบรมด้านกระบวนการและแนวทางในการเรียนการสอนให้แก่พระสอนศีลธรรม ด้านสภาพการจัดสื่อการสอนยังขาดสื่อการสอน และงบประมาณ ในการจัดทำสื่อไม่เพียงพอ ด้านสภาพการจัดกิจกรรม ควรจัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมในวันสำคัญทางศาสนา ด้านสภาพการบริหารงบประมาณ บริหารงบประมาณ โดยเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดงบประมาณเพียงพอ ด้านสภาพการประเมินผล ประเมินทั้งการเรียนการสอน หลักสูตรและวิธีการสอน ด้านสภาพการบริหารทั่วไป สภาพอาคารสถานที่มีความพร้อมและเหมาะสม ควรจัดห้องจริยธรรมในโรงเรียน

๒. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียน ที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมประจำประกอบด้วย รูปแบบหลักของการบริหารแบบย่อยอีก ๑๒ รูปแบบ ดังนี้ ๑) รูปแบบหลักการบริหารโรงเรียน ที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม ๒) รูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมในโรงเรียน ๓) รูปแบบย่อยการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการหลักสูตรของโรงเรียน ที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมในโรงเรียน ๔) รูปแบบย่อยการ

^{๓๖}ปรีชา กันธิยะ, “การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย ; มหาวิทยาลัยสยาม, ๒๕๕๑) หน้า ๑๒๑ – ๑๒๓.

บริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมในโรงเรียน ๕) รูปแบบย่อยการบริหารงานวิชาการด้านการจัดสื่ออุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมในโรงเรียน ๖) รูปแบบย่อยการบริหารงานวิชาการด้านการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมในโรงเรียน ๗) รูปแบบย่อยการบริหารงานวิชาการด้านการวัด และประเมินผลผู้เรียนของโรงเรียน ๘) รูปแบบการบริหารบุคคลของโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมในโรงเรียน ๙) รูปแบบการบริหารงานการเงินของโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมในโรงเรียน ๑๐) รูปแบบย่อยการบริหารงานทั่วไป ด้านงานความสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน ที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมในโรงเรียน ๑๑) รูปแบบย่อยการบริหารงานทั่วไปด้านกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมในโรงเรียน และ ๑๒) รูปแบบย่อยการบริหารงานทั่วไปด้านอาคารสถานที่ของโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมในโรงเรียน

ปัญญา จอมนาสวน ได้ศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้บริหาร ครู และนักเรียนเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริง และบทบาทที่คาดหวังของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน การพัฒนาจริยธรรมสำหรับนักเรียน โรงเรียนใน โครงการจริยศึกษา ศูนย์เผยแผ่วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่” โดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และนักเรียนโรงเรียนในโครงการจริยศึกษา ศูนย์เผยแผ่ธรรม จังหวัดเชียงใหม่ เกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่เป็นจริงของครูพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาจริยสำหรับนักเรียนศูนย์เผยแผ่ธรรมจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า^{๑๑}

๑. ผู้บริหาร ครูและนักเรียน ในโครงการจริยศึกษา ศูนย์เผยแผ่ธรรมจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง มีอายุระหว่าง ๑๐ – ๒๐ ปี มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมศึกษาเป็นนักเรียน และสังกัดโรงเรียนรัฐบาล

๒. ผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคลากร โดยรวมทั้ง ๓ ฝ่าย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังของครูพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาจริยธรรมสำหรับนักเรียนสูงกว่าบทบาทที่เป็นจริงอยู่อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ คือ ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้จักลด ละ เลิกอบายมุข ปฏิบัติในเรื่องพฤติกรรมทางเพศที่ถูกต้องตามหลักศาสนา ฟังตนเองหรือเลี้ยงชีพด้วยความสุจริต รู้จักการใช้จ่ายตามหลักศาสนา บูรณาการหลักศีล สมาธิ ปัญญากับการใช้

^{๑๑}ปัญญา จอมนาสวน, “ความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้บริหาร ครู และนักเรียนเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริง และบทบาทที่คาดหวังของครูพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาจริยธรรมสำหรับนักเรียน โรงเรียนในโครงการจริยศึกษา ศูนย์เผยแผ่ธรรม จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขายุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕), หน้า ๑๕๐ – ๑๕๒.

ในชีวิตประจำวัน รู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลง มีสุขภาพจิตดี แจ่มใส เบิกบาน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาทุกครั้ง เป็นผู้นำด้านกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา รู้จักปรับตัวเข้ากับเพื่อน ๆ และผู้อื่น เป็นคนซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ตรงต่อเวลา คิดวิเคราะห์ เหตุการณ์ในสังคมด้วยหลักธรรม รู้จักคิด วิเคราะห์ปัญหาชีวิต แก้ปัญหาชีวิตด้วยสติปัญญา มีความสุขตามฐานะของตน มีความรักในท้องถิ่น เป็นคนเห็นคุณค่าของตนเอง ไม่ดูถูกตนเอง มีการพัฒนาทางกาย ฟังตนเองได้ มีความรู้ด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ และจัดกิจกรรมดังต่อไปนี้ เชิญครูภูมิปัญญาทางพระพุทธศาสนา มาสอนนักเรียน นิมนต์พระมาสอนนักเรียน นำนักเรียน ไปเรียนรู้ที่วัด หรือศาสนสถานที่สำคัญ ให้คำปรึกษาทางด้านจิตใจแก่นักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าในการรักษาพระพุทธศาสนา จัดให้มีการสมาทานศีลในวันพระ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียน ให้นักเรียนได้ทำบุญตักบาตรทุกวันพระในโรงเรียน ไหว้พระสวดมนต์ทุกคาบเรียน ส่งเสริมให้ดำรงชีวิตอย่างเกื้อกูลสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข ไม่ขัดแย้งกัน ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสืบต่อพระพุทธศาสนา นั่งสมาธิก่อนเรียน และกิจกรรมพุทธศาสนสุภาษิตวันละบท

๓. ครู นักเรียน และบุคลากรทั้ง ๓ ฝ่าย รวมกันมีความเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังของครูพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาจริยธรรมสำหรับนักเรียนสูงกว่าบทบาทที่เป็นจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ดังนี้ ส่งเสริมให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีส่วนร่วมในชั้นเรียน ใช้กระบวนการกลุ่ม ใช้สื่อ วัสดุ คอมพิวเตอร์ช่วยในการสอน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนใฝ่รู้ นำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันประยุกต์ใช้ในการสอน และร่วมกับครูในหมวดสังคมในการออกข้อสอบ

พรชูลี อาชาวำรุง และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาทบทวนโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม” โดยจากผลการวิจัยได้นำเสนอวาระปฏิบัติดังนี้^{๑๔}

๑. ด้านนโยบายระดับชาติ

๑) ให้จัดโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนนี้เป็นวาระแห่งชาติ และบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๒) ให้จัดกลุ่มองค์กรที่เกี่ยวข้องให้มีหน้าที่ดูแล ในรูปแบบของทวิภาคี ไตรภาคี ในลักษณะ Consortium ที่มีพันธกิจชัดเจน ตรวจสอบ ประเมินผลได้ เพื่อการดำเนินงานอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

^{๑๔}พรชูลี อาชาวำรุง และคณะ, การศึกษาทบทวนโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, (กระทรวงวัฒนธรรม กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๕), หน้า ๓.

๓) ให้จัดโครงการนี้ ในศูนย์ปฏิบัติกิจกรรมสืบสานศาสนทายาท เป็นแหล่งเรียนรู้ ๑ ตำบล ๑ วัด นำ “บวร” ย้อนยุคให้เป็นฐานรากของการพัฒนาเยาวชน

๒. สำหรับกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม

๑) จัดทำการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายโครงการตามสถานภาพความเป็นจริง เพื่อกำหนดงบประมาณที่เหมาะสมกับค่าครองชีพในแต่ละบริบทของสถานศึกษา ที่ส่งครูพระเข้าไปปฏิบัติงาน

๒) คัดสรรครูพระ โดยการสอนให้ได้ประกาศนียบัตร “ครูพระ” เน้นความถูกต้องของหลักสูตรที่ไม่คลาดเคลื่อนจากหลักพุทธศาสนา และความสามารถในการสอนด้วยเทคนิควิธีที่ปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ทางศีลธรรมของนักเรียนได้จริง นั่นคือ มิใช่การบรรยายและถ่ายทอดความรู้ด้วยการท่องจำ

๓) จัดหลักสูตรพัฒนาครูพระระยะยาวในช่วงปฏิบัติงาน เพื่อเสริมสร้างทักษะการสอน การใช้สื่อ การให้คำปรึกษาแนะแนว และการประเมินตนเอง ผู้เรียนและบริบทของงานให้เป็นปัจจุบัน

๔) กำหนดหลักเกณฑ์คัดเลือก “ครูพระต้นแบบ” เพื่อยกย่องเป็นแบบอย่างในการพัฒนาครูพระให้เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงทางศีลธรรมอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

๕) สนับสนุนให้มีการจัดกลุ่มครูพระ โดยใช้สถานที่ งบประมาณ และมาตรการเป็นแนวทางให้ครูพระในละแวกเดียวกันได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๖) จัดระบบเต็มรูปแบบมีความชัดเจน และลดการประสานงาน โดยกำหนดมาตรฐานและขั้นตอนการทำงานของครูพระ ตั้งแต่เริ่มจนจบภารกิจ ให้มีการรับรู้ ยอมรับ และสนับสนุนเป็นทางการจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าอาวาสวัดที่พระสังกัดในโรงเรียน สำนักงานวัฒนธรรมอำเภอ / จังหวัด และเขตการศึกษา เป็นต้น

๓. สำหรับกระทรวงศึกษาธิการ

๑) ให้ปรับหลักสูตรทุกช่วงชั้น และให้เปลี่ยนวิชาพระพุทธศาสนาจากวิชาเลือกเป็นวิชาบังคับทุกช่วงชั้น และจัดให้มีครูพระผู้ทรงคุณวุฒิมาสอน

๒) ให้จัดทำหลักสูตรแกนกลางที่เรียบง่าย สามารถปรับได้ตามสถานการณ์ และความต้องการของครูพระ โดยใช้ธรรมข้อใดข้อหนึ่งเป็นแกนกลาง เพื่อเชื่อมโยงกับธรรมข้ออื่น ๆ ให้ผู้เรียนรับรู้ว่าเป็นเอกภาพ

๓) กำหนดให้มีการนิเทศ ติดตาม พัฒนาครูพระ โดยเขตพื้นที่การศึกษาอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง และประเมินได้ชัดเจน

๔. สำหรับผู้บริหารโรงเรียน

๑) จัดตั้งอำนวยการสอนแก่ครูพระ เช่น ห้องพุทธศาสนา วัสดุ ครุภัณฑ์ สื่อการสอน และจัดกรับ-ส่งตามสมควร (ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนอาชีวศึกษาไม่สนับสนุนให้ครูพระปฏิบัติงานอย่างเต็มที่)

๒) สนับสนุนการนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ เช่น ไปวัด หรือเข้าค่ายพุทธบุตร หรือบวชนเณรภาคฤดูร้อน เป็นต้น

๓) จัดวิชาและเวลาให้ครูพระอย่างเต็มที่

๔) สนับสนุนให้ครูพระพัฒนาศีลธรรมจริยธรรมแก่บุคลากรในโรงเรียนด้วย

๕) จัดกิจกรรมทำบุญตักบาตรทุกวันศุกร์สิ้นเดือน เพื่อสร้างวัฒนธรรมที่ดีในสถานศึกษา

๖) ให้ความร่วมมือในการรายงานข้อมูลของโครงการแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๕. สำหรับครู / อาจารย์ในโรงเรียน

๑) จัดครูพี่เลี้ยงที่เข้าใจการทำงานร่วมกับพระสงฆ์ให้เป็นผู้ประสานงานกับโรงเรียน และเื้ออำนวยการปฏิบัติงานของครูพระ โดยกำหนดเฉพาะเจาะจงให้เป็นหน้าที่ประจำ และนับเป็นผลงานทางวิชาการเพื่อใช้พิจารณาความดีความชอบ

๒) จัดชมรมพุทธศาสนศึกษาในโรงเรียน เพื่อเรียนธรรมกับครูพระ และพัฒนาความรู้ เช่น สอนธรรมศึกษา เป็นต้น

๓) จัดตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาควบคุมดูแล โดยร่วมมือกับครูพระในการแก้ปัญหาให้นักเรียนแต่ละคน เช่น พฤติกรรมก้าวร้าว เป็นต้น

๔) สร้างสรรค์โครงการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการศึกษาพุทธศาสนาสำหรับนักเรียน เช่น โครงการธนาคารศีลธรรมให้นักเรียน เขียนพฤติกรรมตามหลักธรรมในชีวิตจริงนำมาฝากไว้ และครูประมวลผลให้รางวัลเชิดชูเกียรติเมื่อสิ้นปีการศึกษา เป็นต้น

๖. สำหรับครูพระ

๑) ให้มีพันธะสัญญาในการปฏิบัติหน้าที่ครูพระ เพื่อประโยชน์ของนักเรียนอย่างแท้จริง ถ้าไม่มีเวลาไม่ควรรับงาน

๒) ให้ตระหนักถึงความสำคัญ และมีความจำเป็นที่ถือว่าเป็นศาสนกิจ เป็นกิจของสงฆ์

๓) ศึกษา พัฒนาตนเอง ทั้งทางด้านสาระพระพุทธศาสนา วัฒนธรรมไทย และมีวิธีการสอนให้ทันสมัย รุดหน้าอยู่เสมอ และสอบรับประกาศนียบัตรวิชาชีพครูพระ (ถ้ามี) ให้ได้ก่อนรับงานสอน

๔) รับผิดชอบต่อตนเองว่าเข้าโครงการเพื่อสอนศีลธรรม และไม่รับงานอื่น เช่น สอนภาษาอังกฤษ เป็นต้น

๕) ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติจริงเป็นหลัก

๖) ให้ข้อมูลย้อนกลับทันที (ขณะเกิดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของเด็กในโรงเรียน)

๗) ใช้ความศรัทธาจากผู้เรียน ศึกษาปัญหาและแนะแนวปฏิบัติที่เหมาะสมกับระดับวุฒิภาวะแก่นักเรียน

๘) จัดกลุ่มครูพระในแถวเดียวกัน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างกว้างขวาง และต่อเนื่อง

๙) กำกับดูแลการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาให้ถูกต้องไม่คลาดเคลื่อนไปสู่การเชื่อไสยศาสตร์ นรก สวรรค์ ที่ผิด ๆ ฯลฯ

๑๐) ควรปลูกศรัทธาให้นักเรียนในจริยวัตรครูพระ ตลอดจนมีการเข้าถึงความศรัทธาในพระรัตนตรัย เป็นสำคัญ

๑๑) ทำการสอนโดยไม่เห็นแก่เกียรติ

๗. สำหรับนักเรียน

๑) การเรียนพระพุทธศาสนาให้เหมาะสมว่าเป็นการพัฒนาวิถีชีวิตที่สำคัญ

๒) อนุรักษ์กษัตริย์ตามสมควร

๓) มุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง และขยายผลสู่ครอบครัว เพื่อน และชุมชน เพื่อให้เกิดภาวะสงบ สันติ และพึงพากันอย่างยั่งยืนในสังคม

นางสาวจินตนา จรรย์านนท์ ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อพระสงฆ์ผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจาก ๕ โรงเรียน จำนวน ๒๕๐ คน วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

๑.ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโดยพระสงฆ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

๒.ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อพระสงฆ์ในด้านบุคลิกภาพของครูพระสงฆ์ เนื้อหาวิชาเทคนิคการสอนอยู่ในระดับเหมือนกันทั้งหมด

๓.ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อพระสงฆ์ผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามประเภทของโรงเรียน จากการจำแนกตาม

ประเภทของโรงเรียนพบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามนักเรียนสหศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด, สำหรับนักเรียนชายล้วนและนักเรียนหญิงล้วน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเหมือนกัน^{๕๕}

วาสนา ตะกาศโค ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการประเมินการดำเนินงาน โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต ๑” พบว่า มีการดำเนินงาน ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยประกอบด้วย คุณลักษณะที่ดีของบุคลากรในโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ การดำเนินการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ การจัดการด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ด้านกระบวนการประกอบไปด้วย การเรียนการสอนบูรณาการไตรสิกขา ศิลปสมาธิปัญญา การจัดบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยามิตร การจัดกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการผลิต ประกอบไปด้วยการพัฒนา กาย สติ จิต และปัญญาอย่างบูรณาการของผู้เรียน และด้านผลกระทบ ประกอบไปด้วย บ้าน/ชุมชน วัด โรงเรียน (บวร) ได้ประโยชน์การพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก^{๕๖}

พระครูเมตตามงคลวิศิษฐ์ การศึกษาเรื่องศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายต่อบทบาทของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต ๑ ผลการวิเคราะห์พบว่า

๑. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายต่อบทบาทของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต ๑ โดยการหาค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D)พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผล และด้านเทคนิคและวิธีการสอนตามลำดับ

๒. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายต่อบทบาทของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต ๑ จำแนก

^{๕๕}นางสาวจินตนา จรรย์านนท์, “ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อพระสงฆ์ผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ในเขตกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตดุสิต, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พ.ศ.๒๕๔๘), บทคัดย่อ.

^{๕๖}วาสนา ตะกาศโค, “การประเมินการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต ๑”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๘), บทคัดย่อ.

ตามเพศ โดยการทดสอบค่า (T-test) โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๑. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายต่อบทบาทของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑ จำแนกตามอายุ ระดับชั้นเรียน โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance: ANOVA) สรุปได้ดังนี้

๑) จำแนกตามอายุโดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อพิจารณารายด้านก็พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๒) จำแนกตามระดับชั้นเรียน โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อพิจารณารายด้านก็พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๔๑}

พระมหาสมชาย ฐมมวโร ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และครูประจำการในโรงเรียนเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร” พบว่า ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๓๑-๓๕ ปี สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีวุฒินักธรรมชั้นเอกประโยค ป.ธ.๑-๒ และเปรียญธรรม ๓ ประโยค โดยครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาระหว่าง ๓-๔ ปี และเคยเข้าร่วมโครงการอบรมวิธีการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโดยคิดเป็นร้อยละ ๘๖.๒ นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในวิชาพระพุทธศาสนาจากสื่ออินเทอร์เน็ต และมีการใช้สื่อทางธรรมชาติในการสอน^{๔๒}

พระครูธรรมศาสนโมลิต (ภิญโญ/อนาลโย) ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของกรมมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาการ

^{๔๑} พระครูเมตตามงคลวิศิษฎ์ (สงวนไว้), “ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายต่อบทบาทของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑”, วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พ.ศ.๒๕๕๑), บทคัดย่อ.

^{๔๒} พระมหาสมชาย ฐมมวโร, ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และครูประจำการในโรงเรียนเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๔๔ ของกรมมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ตามประสบการณ์ของครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาต่ำกว่า ๑๐ ปี และประสบการณ์ตั้งแต่ ๑๐ ปี ขึ้นไป โดยรวมและรายด้าน ดังนี้

๑. ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูตามประสบการณ์ของครูผู้สอนโดยการรวมและภาพรายด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

๒. ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของกรมมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ตามประสบการณ์ของครูเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า

๑) ด้านการศึกษาหลักสูตร ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา มีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนด้านการศึกษาหลักสูตร โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า ๑๐ ปี มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผู้สอนที่มีประสบการณ์เกินกว่า ๑๐ ปีขึ้นไป มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

๒) ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนามีปัญหาในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับกลาง ผู้สอนมีประสบการณ์ต่ำกว่า ๑๐ ปี มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผู้สอนมีประสบการณ์เกินกว่า ๑๐ ปี มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

๓) ด้านการทำแผนการสอน ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนามีปัญหาการทำแผนการสอน โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า ๑๐ ปี มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ผู้สอนอยู่ในระดับเกินกว่า ๑๐ ปี มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

๔) ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนการสอน ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา มีปัญหาการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอน โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า ๑๐ ปี มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ผู้สอนอยู่ในระดับเกินกว่า ๑๐ ปี มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

๕) ด้านการวัดผลและประเมินผล ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา มีปัญหาการวัดผลและประเมินผล โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า ๑๐ ปี มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ผู้สอนอยู่ในระดับเกินกว่า ๑๐ ปี มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง^{๘๗}

^{๘๗}พระครูธรรมศาสนโฆสิต (ภิญโญ/อนาลโย), “ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของกรมมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), บทคัดย่อ.

พระมหาไชยา ชยสิทธิ (แสนแสนยา) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาทัศนคติและความคาดหวังของครู และนักเรียนที่มีต่อบทบาทของพระภิกษุที่สอนธรรมศึกษา และศึกษาทัศนคติและความคาดหวังของพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาที่มีต่อความเหมาะสมของหลักสูตรธรรมศึกษา” ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๑. บทบาทและวิธีการสอนของพระภิกษุ ครูในโรงเรียน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาว่ามีความเหมาะสมในระดับค่อนข้างมาก และมีความคาดหวังต่อพระภิกษุที่ทำการสอนธรรมศึกษาไว้สูงมากในด้านการสอน โดยต้องการให้พระภิกษุใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย ไม่เน้นการสอนแบบบรรยายจะทำให้ให้นักเรียนเบื่อธรรมะ และพระภิกษุบางรูปยังมีความไม่พร้อมในการสอนหลายอย่าง เช่น ความรู้ ความแม่นยำในหลักสูตร และความหลากหลายในวิธีการสอนเด็ก

๒. วิธีการสอนของพระภิกษุ นักเรียนธรรมศึกษา เห็นว่าวิธีการสอนของพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษามีความเหมาะสมในระดับเหมาะสมค่อนข้างมาก มีความคาดหวังต่อพระภิกษุในด้านการใช้อุปกรณ์การสอนที่หลากหลาย สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้สนุกสนานไม่เครียดกับวิชาการ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น และมีกิจกรรมร่วมกันในการเรียนการสอนวิชาธรรมะ

๓. หลักสูตรธรรมศึกษา พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา มีความเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรธรรมศึกษาทั้งในส่วนที่เป็นข้อดีและข้อเสียตามประสบการณ์การสอนไม่แตกต่างกันนักดังนี้

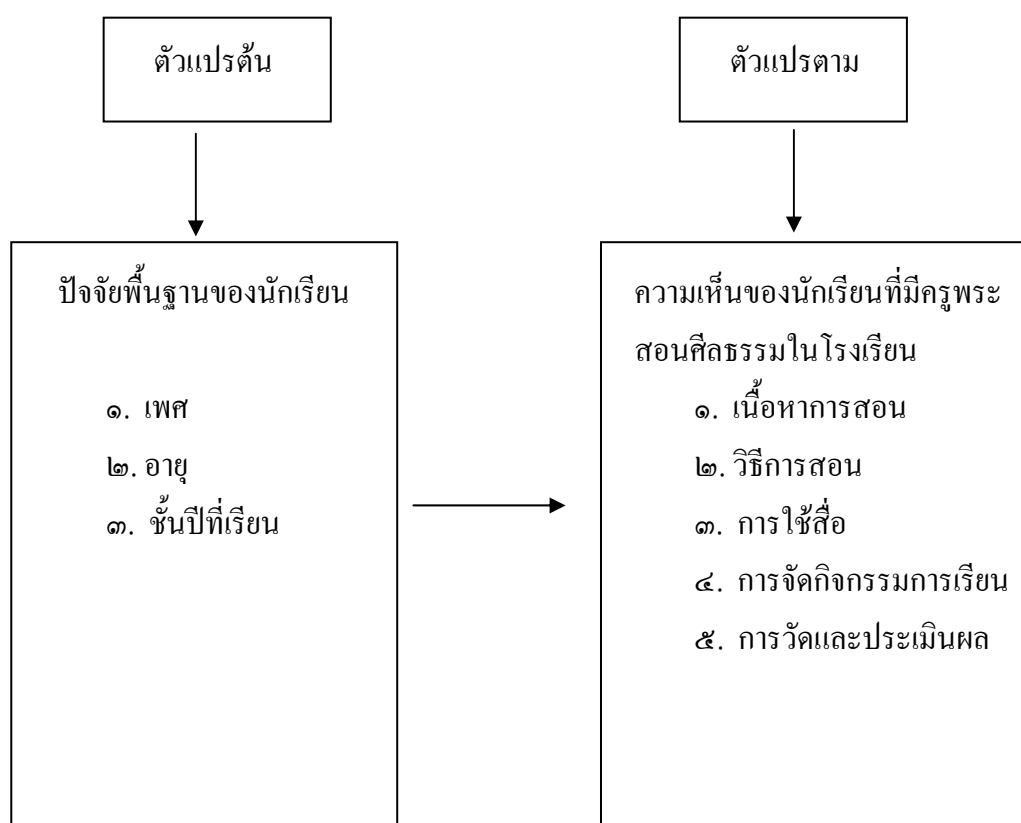
ข้อดี เนื้อหาหลักสูตร สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพอสมควร โดยเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ทางด้านทฤษฎีมากกว่าด้านปฏิบัติ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแก้ไขปัญหาและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และส่งเสริมให้คนเป็นคนดีรู้จักนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างมาก มีเนื้อหาหลักสูตรที่ทันสมัยเหมาะกับสถานการณ์ปัจจุบัน ที่ผู้นำไปปฏิบัติสามารถดำรงชีวิตเป็นสุขได้ตลอดชีวิต

ข้อเสีย เนื้อหาวิชาที่ทำการสอนมากเกินไปเกินความต้องการของนักเรียน และมีศัพท์ธรรมะที่ยากเกินความสามารถของนักเรียน ซึ่งมีวุฒิภาวะเพียงชั้นประถมศึกษาเท่านั้น^{๔๔}

^{๔๔}พระมหาไชยา ชยสิทธิ (แสนแสนยา), “ศึกษาทัศนคติและความคาดหวังของครูและนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), บทคัดย่อ.

สรุป ได้ว่าแนวคิดของผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า หลายคนได้ศึกษาทำวิจัยเรื่องนี้ เพื่อหาแนวทางการสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้นในด้านหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลต่อไปเพื่อจะทำให้เรียนการสอนนั้นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป ตามแนวนโยบายที่ทางภาครัฐได้ตั้งเอาไว้ในแต่ละปี

๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภูมิที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

๑. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (Percentage)

๒. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเห็นของนักเรียน ที่มีต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสมุทรปราการ โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

๓. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความเห็นของนักเรียน ที่มีต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสมุทรปราการ จำแนกตามเพศ อายุ และชั้นเรียน โดยการทดสอบค่าที (t-test)

๔. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความเห็นของนักเรียน ที่มีต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสมุทรปราการ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way Analysis of Variance: ANOVA)

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒ การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน ๑,๐๐๐ คน แยกเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๕๕๐ คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๔๕๐ คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ขนาดกลุ่มตัวอย่างได้จากการเปิดตาราง ทาโร ยาโมเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ซึ่งต้องใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๗๕ คน

๓.๒ การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

๑. ศึกษา ทฤษฎี เอกสาร ตำรา แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

๒. สร้างแบบสอบถามฉบับร่างในการสร้างแบบสอบถามได้นำตัวแปรที่จะศึกษามาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม

๓. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ผู้ควบคุมภาคนิพนธ์เพื่อตรวจสอบ แนะนำ ปรับปรุงแก้ไข

๔. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องของภาษา จำนวน ๕ คน โดยใช้เทคนิค IOC ซึ่งได้ค่า IOC ที่ ๐.๖-๑.๐๐

๕. นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะปรึกษาอาจารย์ผู้ควบคุมภาคนิพนธ์ เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมก่อนนำไปทดลองใช้ต่อไป

๖. หลังจากแก้ไขปรับปรุง แบบสอบถามอย่างละเอียดแล้วเพื่อให้แบบสอบถามชุดนี้มีความเชื่อมั่น (Reliability) สำหรับการวิจัย

๗. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วไปหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีของครอนบาค^๑ จากจำนวน ๓๐ คน ซึ่งได้ค่า “สัมประสิทธิ์อัลฟา” (α -Coefficient) ที่ ๐.๘๑

๘. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วทำเป็นฉบับสมบูรณ์แบบเพื่อเก็บข้อมูลต่อไป

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

๑. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

๒. เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการหามาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) โดยการใช้เกณฑ์ระดับความคิดเห็นแบ่งออกเป็น ๕ ระดับของ Likert^๒

^๑Cronbach Lee Joseph. Essentials of Psychological Testing. (New York : Harper and Row. 1974), p. 202.

๕ หมายถึง	มีความคิดเห็นมากที่สุด
๔ หมายถึง	มีความคิดเห็นมาก
๓ หมายถึง	มีความคิดเห็นปานกลาง
๒ หมายถึง	มีความคิดเห็นน้อย
๑ หมายถึง	มีความคิดเห็นน้อยที่สุด

เกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลของเบสท์หาค่าเฉลี่ยของคะแนน^๖

ค่าเฉลี่ย	๔.๕๐ - ๕.๐๐	หมายถึง	อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	๓.๕๐ - ๔.๔๙	หมายถึง	อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	๒.๕๐ - ๓.๔๙	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	๑.๕๐ - ๒.๔๙	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	๑.๐๐ - ๑.๔๙	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

๓. แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ
พระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑. ติดต่อประสานงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เพื่อขอหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัด
สมุทรปราการ

๒. นำหนังสือเสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัด
สมุทรปราการเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบในการแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

๓. นำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

๓.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทาง
สังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติ ดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายถึงลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัว
อย่าง และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง

^๖ Best and Jame V. Kahn. **Research in Education**. (7 th ed). Boston : Allyn and Bacon. 1993), p. 246.

^๗ Ibid., p. 247.

จังหวัดสมุทรปราการ และสถิติที่ใช้คือการหาค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean), ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) สำหรับการทดสอบสมมติฐานสถิติที่ใช้ คือ (t-test) และ (F-test) หากพบว่าแตกต่างกันใช้ LSD. เพื่อวิเคราะห์เป็นรายคู่ต่อไป

บทที่ ๔

ผลการศึกษา

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๗๕ ฉบับ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์สถิติสำเร็จรูป

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์และอักษรที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
SS	แทน	ผลบวกของส่วนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ
MS	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนกำลังสองเฉลี่ย
F	แทน	ค่าที่ใช้ในการพิจารณา (F-distribution)
*	แทน	ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕
Sig.	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	๑๖๖	๖๐.๖
หญิง	๑๐๙	๓๙.๔
รวม	๒๗๕	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า นักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นหญิง จำนวน ๑๙๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๔ เป็นชาย จำนวน ๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๖

ตารางที่ ๔.๒ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
๑๔ - ๑๕ ปี	๑๗๓	๖๒.๕
๑๖ - ๑๗ ปี	๓๑	๑๑.๓
๑๘ ปีขึ้นไป	๗๑	๒๕.๘
รวม	๒๗๕	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า นักเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีอายุ ๑๔ - ๑๕ ปี จำนวน ๑๗๓ คนคิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕ รองลงมาได้แก่อายุ ๑๖ - ๑๗ ปี จำนวน ๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๓ อายุ ๑๘ ปีขึ้นไป จำนวน ๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๘

ตารางที่ ๔.๓ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับชั้นเรียน

ระดับชั้นเรียน	จำนวน	ร้อยละ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	๑๗๕	๖๓.๖
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖	๑๐๐	๓๖.๔
รวม	๒๗๕	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า นักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๑๗๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๖ รองลงมาได้แก่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๑๐๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๔ ตามลำดับ

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียน ที่มีต่อพระสอนศีลธรรมกรณีศึกษา โรงเรียนสมุทรปราการ โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตารางที่ ๔.๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรม โรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอน ศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ	n=๒๓๕		ระดับของ ความคิดเห็น
	\bar{X}	S.D.	
๑. ด้านเนื้อหาการสอน	๓.๗๕	๐.๕๔	มาก
๒. ด้านวิธีการสอน	๓.๖๕	๐.๖๖	มาก
๓. ด้านการใช้สื่อ	๓.๘๖	๐.๕๖	มาก
๔. ด้านการจัดการเรียนการสอน	๓.๘๒	๐.๖๒	มาก
๕. ด้านการวัดและประเมินผล	๓.๘๐	๐.๖๕	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	๓.๗๘	๐.๕๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อพระสอนศีลธรรมกรณีศึกษา โรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๗๘$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ๕ ด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการใช้สื่อ ($\bar{X}=๓.๘๖$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}=๓.๘๒$) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}=๓.๘๐$) ด้านเนื้อหาการสอน ($\bar{X}=๓.๗๕$) และด้านวิธีการสอน ($\bar{X}=๓.๖๕$) ตามลำดับ

๔.๕ ตารางวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ด้านเนื้อหาการสอน โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ด้านเนื้อหาการสอน	n=๒๓๕		ระดับของ ความคิดเห็น
	\bar{X}	S.D.	
๑. เนื้อหาสาระในการเรียนรู้เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน	๔.๑๓	๐.๖๓	มาก
๒. เนื้อหาสาระมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี เก่งและมีความสุข	๔.๒๐	๐.๓๔	มาก
๓. เนื้อหาสาระมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาชีวิต	๔.๑๕	๐.๓๕	มาก
๔. เนื้อหาสาระสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้นักเรียนรู้จักการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง	๔.๑๔	๐.๓๐	มาก
๕. เนื้อหา มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อมของนักเรียน	๔.๐๘	๐.๓๕	มาก
๖. เนื้อหาสาระที่ได้เรียนมีมากในการเรียนแต่ละชั้นเรียน	๓.๓๖	๑.๐๑	ปานกลาง
๗. เนื้อหาสาระที่ได้เรียนรู้กว้างเกินไปทำให้ยากต่อการค้นหาความรู้เพิ่มเติม	๓.๒๘	๑.๐๔	ปานกลาง
๘. เนื้อหาสาระที่ได้เรียนรู้มากเป็นเหตุให้นักเรียน เรียนไม่ทันเพื่อน	๒.๕๕	๑.๒๓	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	๓.๓๕	๐.๕๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๓๕$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ๔ ด้าน ได้แก่ เนื้อหาสาระมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี เก่งและมีความสุข ($\bar{X} = ๔.๒๐$) เนื้อหาสาระในการเรียนรู้เหมาะสม กับระดับชั้นเรียน ($\bar{X} = ๔.๑๓$) เนื้อหาสาระมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาชีวิต ($\bar{X} = ๔.๑๕$) และเนื้อหามีสาระสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้นักเรียนรู้จักการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง ($\bar{X} = ๓.๐๘$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ เนื้อหาสาระที่ได้เรียนมีมากในการเรียนแต่ละชั้นเรียน ($\bar{X} = ๓.๓๖$)

เนื้อหาสาระที่ได้เรียนรู้กว้างเกินไปทำให้ยากต่อการค้นหาความรู้เพิ่มเติม ($\bar{X} = ๓.๒๘$) และเนื้อหาสาระที่ได้เรียนรู้มากเป็นเหตุให้นักเรียน เรียนไม่ทันเพื่อน ($\bar{X} = ๒.๕๕$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการด้านวิธีการสอนโดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ด้านวิธีการสอน	n=๒๓๕		ระดับของ ความคิดเห็น
	\bar{X}	S.D.	
๑. การแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ	๓.๕๓	๐.๘๓	มาก
๒. กำหนดเนื้อหาสาระในการสอนแต่ละครั้งได้เหมาะสมกับเวลาเรียน	๓.๗๕	๐.๘๘	มาก
๓. จัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ในการเรียนทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายขึ้น	๓.๗๕	๐.๕๔	มาก
๔. นักเรียนได้เตรียมตัวก่อนมาเรียนด้วยการอ่านหนังสือล่วงหน้าสม่ำเสมอ	๓.๒๑	๑.๐๗	ปานกลาง
๕. นักเรียนได้วางแผนการเรียนตามตารางที่กำหนดไว้ให้เป็นอย่างดี	๓.๔๕	๐.๕๗	มาก
๖. นักเรียนได้ศึกษาเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนทุกรายวิชาที่เรียนเป็นอย่างดี	๓.๔๔	๐.๕๒	ปานกลาง
๗. นักเรียนรับผิดชอบหน้าที่ของตนเองในการเรียนเป็นอย่างดี	๓.๘๓	๐.๘๒	มาก
๘. การจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน	๓.๗๕	๐.๕๑	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	๓.๖๕	๐.๖๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการด้านเนื้อหาการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๕$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ๖ ด้านเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ ($\bar{X} = ๓.๕๓$) นักเรียนรับผิดชอบหน้าที่ของตนเองในการเรียนเป็นอย่างดี ($\bar{X} = ๓.๘๓$) จัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ในการเรียนทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายขึ้น ($\bar{X} = ๓.๗๕$) กำหนดเนื้อหาสาระในการสอนแต่ละครั้งได้เหมาะสมกับเวลาเรียน

($\bar{X} = ๓.๗๕$)การจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ($\bar{X} = ๓.๗๕$)นักเรียนได้วางแผนการเรียนตามตารางที่กำหนดไว้ให้เป็นอย่างดี($\bar{X} = ๓.๔๕$)ส่วนค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนได้ศึกษาเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนทุกรายวิชาที่เรียนเป็นอย่างดี($\bar{X} = ๓.๔๔$) และนักเรียนได้เตรียมตัวก่อนมาเรียนด้วยการอ่านหนังสือล่วงหน้าสม่ำเสมอ ($\bar{X} = ๓.๒๑$)ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๗ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยการหาค่าเฉลี่ย(\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ด้านการใช้สื่อ	n=๒๓๕		ระดับของ ความคิดเห็น
	\bar{X}	S.D.	
๑. ใช้สื่อสิ่งพิมพ์หลากหลายในการเรียนรู้เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือเรียน ฯลฯ	๓.๗๕	๐.๕๕	มาก
๒. ใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนทำให้เข้าใจง่าย	๓.๘๘	๐.๐๑	มาก
๓. นำสื่อที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อมท้องถิ่นหรือห้องเรียน มาใช้สอนได้อย่างเหมาะสมกับรายวิชา	๓.๘๐	๐.๕๐	มาก
๔. การใช้สื่อการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหา	๓.๘๒	๐.๘๖	มาก
๕. สื่อการเรียนการสอนที่ใช้เหมาะสมกับเนื้อวิชาที่เรียนรู้	๓.๕๐	๐.๘๒	มาก
๖. ผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้อไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตจริง	๓.๕๒	๐.๘๑	มาก
๗. สื่อการเรียนรู้นักเรียนคิดวิเคราะห์การเรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพจริง	๓.๕๓	๐.๘๓	มาก
๘. สื่อการเรียนมีความทันสมัยสอดคล้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน	๓.๕๕	๐.๕๑	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	๓.๘๖	๐.๕๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก($\bar{X} = ๓.๘๖$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย

ได้แก่สื่อการเรียนมีความทันสมัยสอดคล้องกับเหตุการณ์เกิดขึ้นในปัจจุบัน($\bar{X} = ๓.๕๕$)สื่อการเรียนรู้อำนวยให้นักเรียนวิเคราะห์การเรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพจริง($\bar{X} = ๓.๕๓$)ผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้อุปกรณ์ที่ใช้ในชีวิตจริง($\bar{X} = ๓.๕๒$)สื่อการเรียนการสอนที่ใช้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่เรียนรู้($\bar{X} = ๓.๕๐$)ใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนทำให้เข้าใจง่าย($\bar{X} = ๓.๔๘$)การใช้สื่อการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหา($\bar{X} = ๓.๔๒$)นำสื่อที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อมท้องถิ่นหรือห้องเรียนมาใช้สอนได้อย่างเหมาะสมกับรายวิชา($\bar{X} = ๓.๔๐$)ใช้สื่อสิ่งพิมพ์หลากหลายในการเรียนรู้เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือเรียน ฯลฯ($\bar{X} = ๓.๓๕$)ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๘ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยการหาค่าเฉลี่ย(\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ด้านการจัดการเรียนการสอน	n=๒๓๕		ระดับของ ความคิดเห็น
	\bar{X}	S.D.	
๑.จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง	๓.๘๐	๐.๘๐	มาก
๒.ใช้กระบวนการสอนโดยให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงในห้องทดลอง	๓.๕๓	๐.๘๕	มาก
๓.จัดกิจกรรมแสดงการสาธิตโดยการจำลองเหตุการณ์ให้นักเรียนแก้ปัญหาตามสถานการณ์	๓.๕๖	๑.๐๑	มาก
๔.จัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมที่ดีงาม	๓.๕๕	๐.๘๔	มาก
๕.นักเรียนสามารถนำความรู้ที่พระสอนศีลธรรมจัดกิจกรรมการสอนไปประยุกต์ใช้จริงได้	๔.๐๔	๐.๘๐	มาก
๖.การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายให้นักเรียนได้เข้าใจเนื้อหาสาระที่เรียน	๔.๐๓	๐.๗๕	มาก
๗. มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายให้นักเรียนได้เข้าใจเนื้อหาสาระที่เรียน	๓.๕๒	๐.๗๘	มาก
๘.มีการเสนอแนะให้นักเรียนจัดกิจกรรมเสริมในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง	๓.๗๗	๐.๘๔	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	๓.๘๒	๐.๖๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรม โรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ๓.๘๕ ($\bar{X} = ๓.๘๒$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนสามารถนำความรู้ที่พระสอนศีลธรรมจัดกิจกรรมการสอนไปประยุกต์ใช้จริงได้ ($\bar{X} = ๔.๐๔$) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายให้นักเรียนได้เข้าใจ เนื้อหาสาระที่เรียน ($\bar{X} = ๔.๐๓$) จัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมที่ดีงาม ($\bar{X} = ๓.๘๕$) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายให้นักเรียนได้เข้าใจเนื้อหาสาระที่เรียน ($\bar{X} = ๓.๘๒$) จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = ๓.๘๐$) มีการเสนอแนะให้นักเรียนจัดกิจกรรมเสริมในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = ๓.๗๗$) ใช้กระบวนการสอนโดยให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงในห้องทดลอง ($\bar{X} = ๓.๕๗$) และจัดกิจกรรมแสดงการสาธิตโดยการจำลองเหตุการณ์ให้นักเรียนแก้ปัญหาตามสถานการณ์ ($\bar{X} = ๓.๕๖$) ตามลำดับ ตารางที่ ๔.๙ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรม โรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ด้านการวัดและประเมินผล	n=๒๗๕		ระดับของ ความคิดเห็น
	\bar{X}	S.D.	
๑. มีการประเมินผลระหว่างเรียนรู้เป็นระยะๆ ด้วยการถามให้แสดงความคิดเห็น	๓.๘๐	๐.๘๐	มาก
๒. มีการแจ้งผลให้นักเรียนทราบเป็นระยะ	๓.๗๒	๐.๘๑	มาก
๓. มีการเน้นการประเมินตามสภาพจริงที่สอน	๓.๘๕	๐.๘๕	มาก
๔. นักเรียนได้นำผล การประเมินผลไปแก้ไข ปรับปรุงการเรียนของตนเองอย่างต่อเนื่อง	๓.๗๗	๐.๘๒	มาก
๕. การวัดผลและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด	๓.๗๘	๐.๘๓	มาก
๖. การวัดผลและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด	๓.๘๒	๐.๘๐	มาก

ตารางที่ ๔.๕ ต่อ

ด้านการวัดและประเมินผล	n=๒๓๕		ระดับของ ความคิดเห็น
	\bar{X}	S.D.	
๑.นักเรียนรู้สึกพอใจในผลการประเมินการเรียนรู้ของตนเอง	๓.๘๕	๐.๘๔	มาก
๘.การสรุปทเรียนที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน	๓.๘๓	๐.๘๕	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	๓.๘๐	๐.๖๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรม โรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ มีการแจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบทุกครั้ง ($\bar{X} = ๓.๘๕$) นักเรียนรู้สึกพอใจในผลการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ($\bar{X} = ๓.๘๕$) การสรุปทเรียนที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน ($\bar{X} = ๓.๘๓$) การวัดผลและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด ($\bar{X} = ๓.๘๒$) มีการประเมินผลก่อนเรียนในการเตรียมผู้เรียน ($\bar{X} = ๓.๘๐$) นักเรียนได้นำผล การประเมินผลไปแก้ไข ปรับปรุงการเรียนของตนเองอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = ๓.๗๙$) มีการเน้นการประเมินตามสภาพจริงที่สอน ($\bar{X} = ๓.๗๗$) และมีการประเมินผลระหว่างเรียนรู้เป็นระยะๆ ด้วยการถามให้แสดงความคิดเห็น ($\bar{X} = ๓.๗๒$) ตามลำดับ

๔.๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรม โรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามเพศโดยการทดสอบค่าที่ (t-test)

ตารางที่ ๔.๑๐ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามเพศโดยการทดสอบค่าที (t-test)

ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ พระสอนศีลธรรม	ชาย		หญิง		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
๑. ด้านเนื้อหาการสอน	๓.๘๓	๐.๕๓	๓.๗๖	๐.๕๕	๑.๔๕	๐.๑๓
๒. ด้านวิธีการสอน	๓.๘๖	๐.๕๔	๓.๕๓	๐.๖๘	๓.๕๘	๐.๐๐*
๓. ด้านการใช้สื่อ	๓.๕๓	๐.๖๔	๓.๘๒	๐.๗๑	๑.๕๘	๐.๑๑
๔. ด้านการจัดการเรียนการสอน	๓.๕๖	๐.๕๖	๓.๗๓	๐.๖๓	๒.๓๒	๐.๐๒*
๕. ด้านการวัดและประเมินผล	๓.๕๑	๐.๖๓	๓.๗๖	๐.๖๖	๑.๗๘	๐.๐๗
ค่าเฉลี่ยรวม	๓.๕๑	๐.๕๐	๓.๗๔	๐.๕๕	๒.๔๖	๐.๐๑*

จากตารางที่ ๔.๑๐ เปรียบเทียบสภาพความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม พบว่าแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันในด้าน วิธีการสอน และด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔.๔ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way Analysis of Variance: ANOVA)

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามอายุ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way Analysis of Variance: ANOVA)

ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรม		SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านเนื้อหาการสอน	ระหว่างกลุ่ม	๐.๕๒	๒	๐.๒๖	๐.๘๗	๐.๔๑
	ภายในกลุ่ม	๘๒.๒๔	๒๗๒	๐.๓๐		
	รวม	๘๒.๗๖	๒๗๔			
๒. ด้านวิธีการสอน	ระหว่างกลุ่ม	๑.๑๓	๒	๐.๕๖	๑.๒๙	๐.๒๗
	ภายในกลุ่ม	๑๑๘.๔๘	๒๗๒	๐.๔๓		
	รวม	๑๑๙.๖๑	๒๗๔			
๓. ด้านการใช้สื่อ	ระหว่างกลุ่ม	๓.๘๑	๒	๑.๙๐	๔.๐๓	๐.๐๑*
	ภายในกลุ่ม	๑๒๘.๖๒	๒๗๒	๐.๔๗		
	รวม	๑๓๒.๔๔	๒๗๔			
๔. ด้านการจัดการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	๐.๓๐	๒	๐.๑๕	๐.๓๙	๐.๐๑*
	ภายในกลุ่ม	๑๐๕.๕๓	๒๗๒	๐.๓๘		
	รวม	๑๐๕.๘๔	๒๗๔			
๕. ด้านการวัดและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	๐.๒๘	๒	๐.๑๔	๐.๓๙	๐.๖๗
	ภายในกลุ่ม	๑๑๘.๖๘	๒๗๒	๐.๔๓		
	รวม	๑๑๘.๙๖	๒๗๔			
ค่าเฉลี่ยรวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๕๑	๒	๐.๒๕	๐.๘๗	๐.๔๑
	ภายในกลุ่ม	๘๐.๕๕	๒๗๒	๐.๒๙		
	รวม	๘๑.๐๖	๒๗๔			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามอายุ โดย

ภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ด้านการใช้สื่อ และด้านการจัดการเรียนการสอน

ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรม โรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม ตามวิธี LSD (Least significance difference)

อายุ	\bar{X}	อายุ ๑๔-๑๕ ปี	อายุ ๑๖-๑๗ ปี	อายุ ๑๘ ปีขึ้นไป
		๓.๕๕	๓.๖๕	๓.๖๕
อายุ ๑๔-๑๕ ปี	๓.๕๕	-	๐.๒๙	๐.๒๑
อายุ ๑๖-๑๗ ปี	๓.๖๕		-	๐.๐๘
อายุ ๑๘ ปีขึ้นไป	๓.๖๕			-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๒ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรม โรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม พบว่า แต่ละคู่ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๓ แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรม โรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามอายุ ด้านเนื้อหาการสอน ตามวิธี LSD (Least significance difference)

อายุ	\bar{X}	อายุ ๑๔-๑๕ ปี	อายุ ๑๖-๑๗ ปี	อายุ ๑๘ ปีขึ้นไป
		๓.๘๕	๓.๗๖	๓.๗๙
อายุ ๑๔-๑๕ ปี	๓.๘๕	-	๐.๐๘	๐.๐๕
อายุ ๑๖-๑๗ ปี	๓.๗๖		-	๐.๐๒
อายุ ๑๘ ปีขึ้นไป	๓.๗๙			-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรม โรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามอายุ ด้านเนื้อหาการสอน พบว่ารายคู่ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๔ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามเพศโดยการทดสอบค่าที

ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ	มัธยมศึกษา ๓		มัธยมศึกษา ๖		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
๑. ด้านเนื้อหาการสอน	๓.๘๐	๐.๕๗	๓.๗๗	๐.๕๐	๐.๔๖	๐.๖๔
๒. ด้านวิธีการสอน	๓.๖๕	๐.๖๕	๓.๕๘	๐.๕๘	๑.๒๔	๐.๒๑
๓. ด้านการใช้สื่อ	๓.๕๕	๐.๗๐	๓.๗๑	๐.๖๕	๒.๘๕	๐.๐๐*
๔. ด้านการจัดการเรียนการสอน	๓.๘๔	๐.๖๗	๓.๗๕	๐.๕๒	๐.๗๐	๐.๔๗
๕. ด้านการวัดและประเมินผล	๓.๘๑	๐.๗๐	๓.๗๕	๐.๕๖	๐.๒๗	๐.๗๘
ค่าเฉลี่ยรวม	๓.๘๒	๐.๕๘	๓.๗๓	๐.๔๖	๑.๔๒	๐.๑๕

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ ผลวิเคราะห์การเปรียบเทียบหลักความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามเพศ พบว่านักเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพระสอนศีลธรรมกรณีศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันด้านการใช้สื่อ

๔.๕ ข้อเสนอแนะของนักเรียนเกี่ยวกับแนวทางการสอนศีลธรรมในโรงเรียน

ผู้วิจัยได้สรุปวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ทั้ง ๕ ด้าน คือ เนื้อหาการสอน วิธีการสอน การใช้สื่อ การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ดังนี้

๑. ด้านเนื้อหาการสอน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนพบว่า มีการวางแผนการสอนทำให้นักเรียน เรียนเข้าใจเนื้อหาตามวัตถุประสงค์กำหนดการวางแผนก่อนเข้ามาสอน เอกสารประกอบเรียนการสอนมาด้วยสอนตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้รายวิชาพระพุทธศาสนา

๒. ด้านวิธีการสอน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนพบว่า มีการสอนมากกว่าการส่งใบงานให้นักเรียน มีความสนใจในการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา มีการตอบปัญหาได้อย่างชัดเจน และอธิบายเพิ่มเติมได้อย่างถูกต้อง

๓. ด้านการใช้สื่อ ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนพบว่า มีการกล้าแสดงออก เช่น สวดสรภัญญะ มีประสบการณ์เล่านิทานมากมาย มีลีลาการสอนสนุกสนานทำให้นักเรียนไม่เครียด

๔ . ด้านการจัดการเรียนการสอน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน พบว่า พระสอนศีลธรรมก็ควรมีวิธีการสอน โดยใช้หลักพุทธวิธีเป็นหลักการสอนเพื่อให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้นำไป ประพฤติปฏิบัติ

๕. ด้านการวัดและประเมินผล ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน พบว่าควรมีการประเมิน ในสภาพความเป็นจริง และมีการประเมินในกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น เพื่อ เป็นผลประโยชน์ต่อผู้เรียน

ตอนที่ ๔.๖ วิเคราะห์การศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะความคิดเห็นของนักเรียนที่ ต้องการให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

๑ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของนักเรียนมีความพึงพอใจต่อพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียน โดยวิเคราะห์จากแบบสอบถามที่นักเรียนให้ข้อมูลเพิ่มเติมมานั้น ผู้วิจัยได้ นำมาหาค่าทางสถิติร้อยละ ตามตารางที่ ๔.๑๕ – ๔.๑๖

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ที่มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

จำนวนนักเรียน N=๒๑๕

ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
๑. ด้านเนื้อหา	๗	๒.๑๔
๒. ด้านวิธีการสอน	๑๐	๓.๐๖
๓. ด้านสื่อการสอน	๗	๒.๑๔
๔. ด้านจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	๕	๑.๕๓
๕. ด้านการวัดผลและประเมินผล	๒	๐.๖๑

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า นักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค ใน ๕ ด้านจำนวน ๓๑ คน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามเรียงลำดับจาก มากไปหาน้อย คือ ด้านวิธีการสอนจำนวน ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๖นักเรียนผู้ตอบ แบบสอบถามด้านเนื้อหา และด้านสื่อการสอนจำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๑๔ นักเรียนผู้ตอบ

แบบสอบถามด้านคุณลักษณะของครู และด้านจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๕๓ คน นักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามด้านการวัดผลและประเมินผลจำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๖๑ คน

ตารางที่ ๔.๑๖ เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค ที่นักเรียนต้องการให้พระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนปรับปรุง ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์จากแบบสอบถามที่นักเรียนเสนอแนะมา ใน ๕ ด้าน จากจำนวนนักเรียน N=๒๗๕

แนวทางแก้ไข	จำนวน	ร้อยละ
๑. ด้านเนื้อหา	๓	๒.๑๔
๒. ด้านวิธีการสอน	๑๐	๓.๖๖
๓. ด้านสื่อการสอน	๓	๒.๑๔
๔. ด้านจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	๕	๑.๕๓
๕. ด้านการวัดผลและประเมินผล	๒	๐.๖๑

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า นักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหา และอุปสรรค ใน ๕ ด้านจำนวน ๓๑ คน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านวิธีการสอนจำนวน ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๖๖ นักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามด้านเนื้อหา และด้านสื่อการสอนจำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๑๔ นักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามด้านคุณลักษณะของครู และด้านจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๕๓ คน นักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามด้านการวัดผลและประเมินผลจำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๖๑ คน

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการเป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

๒. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

๓. เพื่อศึกษาแนวทางการสอน ของพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของนักเรียน

ส่วนที่ ๑ พบว่า เป็นหญิงส่วนมาก กำลังเรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๓ รองลงมา กำลังเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

๕.๑.๒ ส่วนที่ ๒ ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ทั้ง ๕ ด้านคือ ด้านเนื้อหา การสอน ด้านวิธีการสอน ด้านการใช้สื่อ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล การสอนพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านของพระสอนศีลธรรม มีดังนี้

๑.) ด้านเนื้อหาการสอน ของพระสอนศีลธรรม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากในโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ๓ ลำดับแรก คือ เนื้อหาสาระมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี เก่งและมีความสุข เนื้อหาสาระในการเรียนรู้เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน และเนื้อหา

สาระมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาชีวิต ส่วนข้อที่นักเรียนมีความเห็นน้อยที่สุด คือ เนื้อหาสาระที่ได้เรียนรู้กว้างเกินไปทำให้ยากต่อการค้นหาความรู้เพิ่มเติม

๒.) ด้านวิธีการสอน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ๓ ลำดับแรก คือ การแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ จัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ในการเรียนทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายขึ้น กำหนดเนื้อหาสาระในการสอนแต่ละครั้งได้เหมาะสมกับเวลาเรียน ส่วนข้อที่นักเรียนมีความเห็นน้อยที่สุด คือ นักเรียนได้เตรียมตัวก่อนมาเรียนด้วยการอ่านหนังสือล่วงหน้าสม่ำเสมอ

๓.) ด้านการใช้สื่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ๓ ลำดับแรกคือสื่อการเรียนรู้ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์การเรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพจริง ผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง สื่อการเรียนการสอนที่ใช้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่เรียนรู้ส่วนข้อที่นักเรียนมีความเห็นน้อยที่สุด คือ ใช้สื่อสิ่งพิมพ์หลากหลายในการเรียนรู้เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือเรียน ฯลฯ

๔.) ด้านการจัดเรียนการสอน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ๓ ลำดับแรก คือ นักเรียนสามารถนำความรู้ที่พระสอนศีลธรรมจัดกิจกรรมการสอนไปประยุกต์ใช้จริงได้ จัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมที่ดีงาม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายให้นักเรียนได้เข้าใจเนื้อหาสาระที่เรียน ส่วนข้อที่นักเรียนมีความเห็นน้อยที่สุด คือ จัดกิจกรรมแสดงการสาธิตโดยการจำลองเหตุการณ์ให้นักเรียนแก้ปัญหาตามสถานการณ์

๕.) ด้านการประเมินผลการสอน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ๓ ลำดับแรก คือ มีการแจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบทุกครั้ง นักเรียนรู้สึกพอใจในผลการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง การวัดผลและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด ส่วนข้อที่นักเรียนมีความเห็นน้อยที่สุด คือ มีการประเมินผลระหว่างเรียนรู้เป็นระยะๆด้วยการถามให้แสดงความคิดเห็น

๕.๑.๓ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรม โรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ประกอบไปด้วย ๓ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านเพศ โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และข้อ
ที่นักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันในด้าน วิธีการสอน และด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่ง
สอดคล้องสมมติฐานที่ตั้งไว้

๒. ด้านอายุ โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ด้านการใช้สื่อ และด้านการ
จัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓. ด้านชั้นเรียน พบว่า นักเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพระสอนศีลธรรมกรณีศึกษาไม่
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนมีความ
คิดเห็นแตกต่างกันด้านการใช้สื่อ ซึ่งสอดคล้องสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๔ แนวทางการสอนศีลธรรมในโรงเรียนสมุทรปราการ มีดังนี้

๑. ด้านเนื้อหาการสอน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนคือ มีการวางแผนการสอนทำ
ให้นักเรียน เรียนเข้าใจเนื้อหาตามวัตถุประสงค์กำหนดการวางแผนก่อนเข้ามาสอน เอกสาร
ประกอบเรียนการสอนมาด้วยสอนตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้รายวิชาพระพุทธศาสนา

๒. ด้านวิธีการสอน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนคือ มีการสอนมากกว่าการส่งใบ
งานให้นักเรียน มีความสนใจในการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา มีการตอบปัญหาได้อย่าง
ชัดเจน และอธิบายเพิ่มเติมได้อย่างถูกต้อง

๓. ด้านการใช้สื่อ ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนคือ มีการกล้าแสดงออก เช่น สวด
สรภัญญะ มีประสบการณ์เล่านิทานมากมาย มีลีลาการสอนสนุกสนานทำให้นักเรียนไม่เครียด

๔. ด้านการจัดการเรียนการสอน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน คือ พระสอน
ศีลธรรมควรมีวิธีการสอนโดยใช้หลักพุทธวิธีเป็นหลักการสอนเพื่อให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้นำไป
ประพฤติปฏิบัติ

๕. ด้านการวัดและประเมินผล ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน คือ ควรมีการประเมิน
ในสภาพความเป็นจริง และมีการประเมินในกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น เพื่อ
เป็นผลประโยชน์ต่อผู้เรียน

๕.๒ อภิปรายผล

การอภิปรายผลของการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงการศึกษากระบวนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยผู้วิจัยจะกล่าวประเด็นสำคัญและที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลดังนี้

๕.๒.๑ ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสมุทรปราการ

จากการศึกษาที่เกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยจึงสรุปเป็นภาพรวม ดังนี้

ข้อดีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเป็นพระที่มีความรู้ความสามารถในด้านหลักธรรม และสามารถอธิบายหัวข้อหลักธรรมได้อย่างชัดเจนถูกต้อง ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมกับเด็ก ที่เกิดจากการสอนศีลธรรมในโรงเรียนทำให้เด็กเยาวชนรู้จักพระพุทธศานานำสิ่งที่พระสอนไปใช้ในการดำเนินชีวิตขั้นพื้นฐาน มีพฤติกรรมการแสดงออกที่ดีงามมีกิจกรรมรยาทาเพื่อพัฒนาจิตใจเด็กนักเรียนนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญา กัณธิยะ ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม และการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม ด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมประกอบด้วย ปรัชญา คือ คุณธรรมนำความรู้ สร้างทักษะอาชีพ พัฒนาสังคม วิสัยทัศน์ คือ เสริมสร้างคุณธรรม ความรู้ พัฒนามาตรฐานอาชีพ อนุรักษ์สืบทอดศาสนพิธี พัฒนาคนดีมีคุณธรรม และสมานฉันท์ให้สังคมเป็นสุขตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านพันธกิจมุ่งที่จะปลูกฝัง และเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม บูรณาการระบบศาสนา วัฒนธรรมร่วมกับระบบการศึกษาพัฒนาจิตใจ และความสามารถให้เยาวชนร่วมพัฒนาสังคมและส่วนรวม และเป้าหมาย คือ การมุ่งที่จะพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ศีลธรรม โดยอบรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่เด็กและเยาวชน สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

๕.๒.๒ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรม โรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ประกอบไปด้วย ๕ ด้าน ดังนี้

ผลการสรุปการวิจัย การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ทั้ง ๕ ด้าน โดยภาพรวมพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันในด้าน วิธีการสอน และด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งผลการเปรียบเทียบจำแนกเพศ อายุ และชั้นเรียน ดังต่อไปนี้

๑. จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันในด้าน วิธีการสอน และด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องสมมติฐานที่ตั้งไว้

๒. จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ด้านการใช้สื่อ และด้านการจัดการเรียนการสอน

๓. จำแนกตามชั้นเรียน พบว่า นักเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพระสอนศีลธรรมกรณีศึกษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันด้านการใช้สื่อซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยมาก

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้สรุปวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ทั้ง ๕ ด้าน คือ เนื้อหาการสอน วิธีการสอน การใช้สื่อ การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ดังนี้

๑. ด้านเนื้อหาการสอน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนพบว่า ไม่ค่อยมีการวางแผนการสอนเท่าที่ควร ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ยาก ควรวางแผนการสอนก่อนเข้าสอน เอกสารประกอบการสอนให้ตรงตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา

๒. ด้านวิธีการสอน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนพบว่า มีการสอนมากกว่าการทำใบงานทำให้นักเรียนไม่สนใจในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา และก็ไม่ค่อยจะทำโทษนักเรียนที่ทำผิด เช่น คุยกันระหว่างที่พระสอนศีลธรรมกำลังสอนอยู่ และควรให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติด้วยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ “พระมหาไชยา ขยสิทธิ์ (เสนแสนยา)” ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาทัศนคติและความคาดหวังของครู และนักเรียนที่มีต่อบทบาทของพระภิกษุที่สอนธรรมศึกษา และศึกษาทัศนคติและความคาดหวังของพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาที่มีต่อความเหมาะสม

ของหลักสูตรธรรมศึกษา” พบว่า วิธีการสอนของพระภิกษุ นักเรียนธรรมศึกษา เห็นว่าวิธีการสอนของพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษามีความเหมาะสมในระดับเหมาะสมค่อนข้างมาก มีความคาดหวังต่อพระภิกษุในด้านการใช้อุปกรณ์การสอนที่หลากหลาย สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้สนุกสนานไม่เครียดกับวิชาการ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น และมีกิจกรรมร่วมอื่นๆ ในการเรียนการสอนวิชาธรรมะ

๓. ด้านการใช้สื่อ ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนพบว่า สื่อการสอนเป็นสิ่งมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นตัวกลางที่จะช่วยให้ การสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจความหมายของบทเรียนได้ตรงตามที่ครูผู้สอนต้องการ จะทำให้นักเรียนมีความสุขสนุกสนานในการเรียนทำให้นักเรียนไม่เครียด สอดคล้องกับงานวิจัยของ “พระครูเมตตามงคลวิศิษฎ์” ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายต่อบทบาทของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑ พบว่า การศึกษาด้านสื่อการเรียนการสอนนั้นอยู่ในระดับมากเหมือนกัน

๔ . ด้านการจัดการเรียนการสอน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน พบว่า พระสอนศีลธรรมควรมีจะวิธีการสอนโดยใช้หลักพุทธวิธีที่เข้าใจได้ง่าย ๆ เป็นหลักการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้นำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้

๕. ด้านการวัดและประเมินผล ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน พบว่าควรมีการประเมินในสภาพความเป็นจริง และมีการประเมินในกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น เพื่อเป็นผลประโยชน์ต่อผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ “พระปิยะ ปิยธมฺโม (เมฆแสน)” ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการสอน วิชาพระพุทธศาสนาของครูประจำการและครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอเมืองแพร่” พบว่า ด้านการประเมินผลการสอน พบว่าในภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้านเหมือนกัน

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยเชิงนโยบาย

๑. ด้านเนื้อหาการสอน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนควรมีการวางแผนการสอนให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของเนื้อหาในวิชาพระพุทธศาสนา

๒. ด้านวิธีการสอน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีกิจกรรมร่วมในการเรียนการสอนให้มากขึ้น

๓. ด้านการใช้สื่อ ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนควรรีใช้สื่อให้หลากหลายทั้งแบบธรรมชาติ และสื่อสมัยใหม่

๔. ด้านการจัดการเรียนการสอน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ควรสอนจากง่ายไปหายาก และสอนให้เด็กคิดวิเคราะห์ได้ด้วยตนเองเรียกว่า สอนให้คิดเป็นทำเป็น

๕. ด้านการวัดและประเมินผล ควรวัดผลและการประเมินผลตามสภาพความเป็นจริงในการเรียนการสอนตามหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนานี้ จะผสมผสาน ไปด้วยกับการจัดกิจกรรมเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนในสถานการณ์ที่ผู้เรียนปฏิบัติจริง โดยเน้นให้ครอบคลุมพฤติกรรมกรรมการแสดงออก

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะผลการวิจัยสามารถเขียนเป็นข้อเสนอแนวทางเชิงนโยบายได้ดังนี้
ผู้วิจัยได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่มีต่อพระที่สอนศีลธรรมในโรงเรียนสมุทรปราการ ได้ผลน่าสนใจมาก จึงคิดว่าควรจะมีการศึกษาประเด็นต่างๆ ตามลำดับดังนี้

๑. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อให้เด็กเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้

๒. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเทคนิคการสอน และการใช้สื่อที่เป็นต้นแบบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนพระพุทธศาสนาในโรงเรียน

๓. ควรศึกษารูปแบบการสอนที่ใช้สื่อเทคโนโลยีร่วมกับสื่อทางธรรมชาติ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนโดยธรรมชาติ

บรรณานุกรม

๑.ภาษาไทย

ข้อมูลทฤษฎีภูมิ

(๑) หนังสือ

กรมวิชาการ. คู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑.ฉบับปรับปรุง.

กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๓๓.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช,
๒๕๔๔.

_____ .กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช ๒๕๓๓,

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๓๘.

กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์. เทคโนโลยีเทคนิคศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาครุศาสตร์เทคโนโลยี
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๓๖.

กิดานันท์ มลิทอง. เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

กิตติมา ปรีดีดีลิก. การบริหารและนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: อักษรนิพนธ์
,๒๕๓๒.

_____ .การบริหารและการนิเทศเบื้องต้น, กรุงเทพ มหานคร: อักษราพิพัฒน์, ๒๕๓๒.

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. การพัฒนาหลักสูตร : หลักและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพ มหานคร : โรงพิมพ์
สินเพรส, ๒๕๓๘.

_____ .การพัฒนาหลักสูตร หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์สายส่ง
สุขภาพใจ, ๒๕๓๘.

ฉวย พร้อมมูล, เทคโนโลยีการสอน : การออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์
,๒๕๔๒.

ชลียา ลิ้มเปียกร. เทคโนโลยีการศึกษา. ธนบุรี : พิมพ์ลักษณ์, ๒๕๓๖.

ชวลิต ชูกำแพง. การประเมินการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,
๒๕๕๑.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิม. **จริยธรรมของเยาวชนไทย.**(กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๒๐.

_____ **จริยธรรมของเยาวชนไทย.** กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๒๐.

ทัศนีย์ สุขเมธี. **หลักการและการจัดการประถมศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๒
ทิสนา เขมมณี. **ศาสตร์การสอน องค์ความรู้การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.**
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

ธำรง บัวศรี. **ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและพัฒนา.** พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพฯ ฯ :พัฒนาการศึกษา, ๒๕๔๒.

เนาวนิตย์ ใจมั่น. **พระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาผู้เรียน.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

บุญมี แทนแก้ว. **จริยธรรมกับชีวิต.** พิมพ์ครั้งที่๓, กรุงเทพมหานคร : ธนะการพิมพ์, ๒๕๓๗.

บุญหนา จิมานั่ง และคณะ. **การประเมินประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๕.** กรุงเทพมหานคร : หจก.สามลดา, ๒๕๕๑.

ประเสริฐ ธรรมโฆหาร. **หลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม, ๒๕๔๒.

พรชูลี อาชวอำรุง และคณะ. **การศึกษาทบทวนโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน.** กระทรวงวัฒนธรรม กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๕.

พระเทพปริยัติโมลี,(ทองดี สุรเตโช). **หน้าที่ของคน.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เลี้ยงเชียง ๒๕๓๘.

พระเทพเวที, วรรณ สุตินิจิตร. **พุทธวิธีการสอน.** นครปฐม: ศูนย์ส่งเสริมและฝึกอบรมการเกษตรแห่งชาติ, ๒๕๔๐.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). **พุทธวิธีสอนของพระพุทธเจ้า.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๖.

พระธรรมปิฎก, (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). **การพัฒนาจริยธรรม.** กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม,

พระมหาบุญเลิศ อินฺทปญฺโญ และคณะ. **พระสอนศีลธรรม.** กรุงเทพมหานคร : หจก.เชน ปรีณัฐ, ๒๕๕๒.

พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). **คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่.** กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๗.

พระสิริมังคลาจารย์, มังคลัตถทีปนี ฉบับบาลี เล่ม ๒. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

พุทธทาสภิกขุ. เยาวชนกับศีลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๒ สุราษฎร์ธานี : ธรรมทานมูลนิธิ, ๒๕๓๗.

_____. ศีลธรรมกับมนุษยโลก. พิมพ์ครั้งที่ ๒ สุราษฎร์ธานี : ธรรมทานมูลนิธิ, ๒๕๓๘.

ภาดา กุสกุล, จริยศึกษา. นนทบุรี : สุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๖.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, เอกสารการสอนชุดวิชา วิทยาการสอน. พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๔๐.

ระวีวรรณ ศรีศรีรามคัน.รศ. เทคนิคการสอน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหารามคำแหง, ม.ป.พ

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. ๒๕๔๒, กรุงเทพมหานคร : ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์, ๒๕๔๖.

แรมสมร อยู่สถาพร. เทคนิคและวิธีการสอนในระดับประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘

แสง จันทร์งาม, “วิธีสอนของพระพุทธเจ้า”, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย ๒๕๔๐.

วิชาการ,กรม, คู่มือหลักสูตรพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓), กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๓๕.

วิทย์ วิศทเวทย์. จริยศาสตร์เบื้องต้นมนุษย์กับปัญหาจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๒.

วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช. คู่มือปฏิบัติงานพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาฯ, ๒๕๔๕.

สงบ ถักษณะ. จากหลักสูตร...สู่แผนการสอน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๓๕.

สนอง อินละคร. เทคนิควิธีการและนวัตกรรมที่ใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง. อุบลราชธานี : อุบลกิจออฟเซตการพิมพ์, ๒๕๔๔.

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า, (พิมพ์ ธรรมชโร), มงคลยอดชีวิต. กรุงเทพมหานคร : องค์การคำคุรุสภา ๒๕๒๖.

สมพงษ์ สิงหะพล. ศัพท์หลักสูตร เล่ม ๑. นครราชสีมา : สมบูรณ์การพิมพ์, ๒๕๔๒.

สมหวัง พิริยุวัฒน์. วิทยาการสอน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๐.

สาโรช บัวศรี. **จริยศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๖.

สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร : สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, ๒๕๔๒.

สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. **คู่มือการดำเนินงานโครงการ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ปีงบประมาณ ๒๕๕๐**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๐.

สิทธิศักดิ์ จุลศิริพงษ์. **หลักสูตรและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. นครราชสีมา : สถาบันราชภัฏ, _____ .**หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร**. นครราชสีมา : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๔๒.

สุคนธ์ สิ้นธพานนท์. **สุดยอดวิธีการสอน สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นำไปสู่บทบาท การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๕๒.

สุนีย์ ภูพันธ์. **แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร**. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์แสงศิลป์, ๒๕๔๖.

เสฐียร โกเศศ. **วัฒนธรรมเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ ๗, กรุงเทพมหานคร ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๒๔.

เสริมศรี ไชยสร. **พื้นฐานการสอน**. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์ลานนาการพิมพ์, ๒๕๓๕.

อมรา เล็กเริงสินธุ์. **การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายเอกสารตำราทางวิชาการ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๓๗.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. **หลักการสอน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๕.

อำนวยการ เดชชัยศรี. **สื่อการศึกษาพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร : ฟิสิกส์เซ็นเตอร์, ๒๕๔๒.

(๒) Inernet

เจียน วันทนิยตระกูล.ศศ. **การเขียนแผนการสอน คือภารกิจของครู**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.lanna.mbu.ac.th/artilces/PlanBU_Khean.asp [๑๖ มี.ค.๒๕๕๓]. ทีมพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์วิทยาลัยอิสลามศึกษา ม.อ.ปัตตานี. **จิตวิทยาการศึกษาอิสลาม**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.cis.psu.ac.th/depis/elearning/psychology/224info.html> [๑๖ มี.ค. ๒๕๕๓.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), “พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์”, [ออนไลน์]. พิมพ์ครั้งที่๑๐ พ.ศ.๒๕๔๖. แหล่งที่มา :

http://www.84000.org/tipitaka/dic/v_seek.php?text= อริยวัฑฒิ5 [๑๕ มีนาคม ๒๕๕๔].

(๓) บทความ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. แนวโน้มทางการวิจัยที่ศึกษาศาสตร์ควรมอง. เอกสาร
ประกอบการประชุมทางวิชาการ. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๓.

(๔) วิทยานิพนธ์

กันพิชญ์ ไยเสถียร. “ความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอน”. วิชาการประยุกต์
คอมพิวเตอร์กับงานสถิติของนักเรียนระดับชั้น ปวช. ๓ สาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ.
วิทยาลัยเทคนิคพังงา, ๒๕๕๓.

จินตนา จரியานนท์. “ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อพระสงฆ์ผู้สอน
วิชาพระพุทธศาสนาในเขตกรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

ดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต ๑”,
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๘. วาสนา ติงกาบ
โค. “การประเมินการ

ปรีชา กันธิยะ. การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม.
วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยสยาม,
๒๕๕๑.

ปัญญา จอมนาสวน. ความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้บริหาร ครู และนักเรียนเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริง และ
บทบาทที่คาดหวังของครูพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาจริยธรรมสำหรับนักเรียน
โรงเรียนในโครงการจริยศึกษา ศูนย์เผยแผ่ธรรม จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕.

พระครูธรรมศาสน โฆสิต (ภิญโญ/อนาลโย). “ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนวิชา
พระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของครู
มัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา”. วิทยานิพนธ์
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

พระครูเมตตามงคลวิศิษฐ์ (สงวนไว้). “ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายต่อ
บทบาทของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษากทม. กรุงเทพมหานคร เขต

๑. **วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.**
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

พระชาติ สิริจนโท (ศรีราชา). “ทัศนคติของครูและนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียน
เขตธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๓ **วิทยานิพนธ์
หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.** (บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑).

พระธีรชาติ ธีรวุโส. “การศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศึกษา ๒๕๔๔
สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม (วิชาพระพุทธศาสนา) ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครราชสีมา เขต ๑ **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา
บัณฑิต.**(สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา),
๒๕๔๘.

พระปิยะ ปิยธมฺโม (เมฆแสน). ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการ
สอน วิชาพระพุทธศาสนาของครูประจำการและครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
มัธยมศึกษาอำเภอเมืองแพร่” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.** (บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑).

พระมหาไชยา ชยสิทฺธิ (แสนแสนยา). “ศึกษาทัศนคติและความคาดหวังของครูและนักเรียนที่มีต่อ
พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา).**
(บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗).

พระมหาสมชาย ฐมฺวโร. ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชา
พระพุทธศาสนา ของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และครูประจำการในโรงเรียนเขต
ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.** (บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

วิภาวรรณ สิงห์พริ้ง, ทศนีย์ ตันติพิศาลกุล, อังสนา จันแดง และภูษงค์ แพรขาว. “ความพึงพอใจ
ของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนวิชาพื้นฐาน”. คณะวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, ๒๕๔๘.

๒. ภาษาอังกฤษ

Beauchamp George A, A Curriculum theory, ๔th (ed Itasca, III: F.E. Peacock, 1981).

ภาคผนวก ก

ภาคผนวก ก.

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง

ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรม โรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามนี้ มีจุดประสงค์เพื่อการวิจัย เรื่องความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

๒. สาระสำคัญของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอนคือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น

๓. ในการตอบแบบสอบถาม ขอความกรุณานักเรียนได้โปรดตอบข้อคำถามทุกข้อ ในการแปลผลวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะแปลผลโดยภาพรวมทั่วไปอีกทั้งคำตอบของนักเรียนจะถูกเก็บรักษาไว้เป็นความลับ ดังนั้นการตอบแบบสอบถามนี้ จะไม่มีผลเสียหายต่อตัวนักเรียนหรือโรงเรียนของนักเรียนแต่ประการใด

๔. เมื่อนักเรียนตอบแบบสอบถามเสร็จแล้ว กรุณาตรวจสอบดูอีกครั้งว่านักเรียนได้ตอบครบทุกข้อแล้วหรือไม่ แบบสอบถามที่ตอบครบทุกข้อเท่านั้น จะเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ และนำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้

ผู้วิจัยหวังว่าคงจะได้รับความร่วมมือจากนักเรียนด้วยดี และขอขอบคุณในความร่วมมือ อย่างดียิ่งจากนักเรียนทุกคน

พระมหานันต์ อมโร

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

๑. เพศ

๑.๑ ชาย

๑.๒ หญิง

๒. ปัจจุบันอายุ

๒.๒ ๑๔-๑๕ ปี

๒.๓ ๑๖-๑๗ ปี

๒.๔ ๑๘ ปีขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษา

๓.๑ มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๓

๓.๒ มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๖

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ข้อที่นักเรียนเห็นว่าตรงกับสภาพความเป็นจริง

ระดับคะแนน

- ๕ หมายถึง มากที่สุด
 ๔ หมายถึง มาก
 ๓ หมายถึง ปานกลาง
 ๒ หมายถึง น้อย
 ๑ หมายถึง น้อยที่สุด

ข้อ	๑. ด้านเนื้อหาการสอน	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑.๑	เนื้อหาสาระในการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับระดับชั้น เรียน					
๑.๒	เนื้อหาสาระมี วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี เก่งและมีความสุข					
๑.๓	เนื้อหาสาระมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและแก้ ปัญหาชีวิต					
๑.๔	เนื้อหาสาระสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้นักเรียนรู้จักการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง					
๑.๕	เนื้อหาสาระมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อมของนักเรียน					
๑.๖	เนื้อหาสาระยากในการเรียนแต่ละชั้นเรียน					
๑.๗	เนื้อหาสาระมีเนื้อหากว้างเกินไปทำให้ยากต่อการค้นหาความรู้เพิ่มเติม					
๑.๘	เนื้อหาสาระที่ได้เรียนรู้มากเป็นเหตุให้นักเรียนเรียนไม่ทันเพื่อน					

ข้อ	๒. ด้านวิธีการสอน	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๒.๑	การแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ					
๒.๒	กำหนดเนื้อหาสาระในการสอนแต่ละครั้งได้เหมาะสมกับเวลาเรียน					
๒.๓	จัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ในการเรียน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายขึ้น					
๒.๔	นักเรียนได้เตรียมตัวก่อนเรียนด้วยการอ่านหนังสือล่วงหน้าสม่ำเสมอ					
๒.๕	นักเรียนได้วางแผน การเรียนตามตารางที่กำหนดให้เป็นอย่างดี					
๒.๖	นักเรียนได้ศึกษาเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนทุกรายวิชาที่เรียนเป็นอย่างดี					
๒.๗	นักเรียนรับผิดชอบหน้าที่ของตนเองในการเรียนเป็นอย่างดี					
๒.๘	การจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน					
ข้อ	๓. ด้านการใช้สื่อ					
๓.๑	ใช้สื่อสิ่งพิมพ์หลากหลายในการเรียนรู้เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือเรียน ฯลฯ					
๓.๒	ใช้สื่อเทคโนโลยี ในการสอนทำให้เข้าใจง่าย					
๓.๓	นำสื่อที่มีอยู่ตามสภาพแวดล้อมท้องถิ่นหรือห้องเรียนมาใช้ สอนได้อย่างเหมาะสมกับรายวิชา					
๓.๔	การใช้สื่อการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหา					
๓.๕	สื่อการเรียนการสอนที่ใช้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่เรียนรู้					
๓.๖	ผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง					
๓.๗	สื่อการเรียนรู้ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์เรียนการรู้ด้วยตนเอง จากสภาพจริง					
๓.๘	สื่อการเรียนมีความทันสมัยสอดคล้องกับเหตุการณ์เกิดขึ้นในปัจจุบัน					

ข้อ	๔. ด้านการจัดการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๔.๑	จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง					
๔.๒	ใช้กระบวนการสอนโดยให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงในห้องทดลอง					
๔.๓	จัดกิจกรรมแสดงการ สาธิตโดยการจำลองเหตุการณ์ให้นักเรียนแก้ปัญหาตามสถานการณ์					
๔.๔	จัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมที่ดีงาม					
๔.๕	เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาและแสดงความคิดเห็นในห้องเรียนได้					
๔.๖	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่พระสอนศีลธรรมจัดกิจกรรมการสอนไปประยุกต์ใช้จริงได้					
๔.๗	มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายให้นักเรียนได้เข้าใจเนื้อหาสาระที่เรียน					
๔.๘	มีการเสนอแนะให้นักเรียนจัดกิจกรรมเสริมในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง					
ข้อ	๕. ด้านการวัดและประเมินผล					
๕.๑	มีการประเมินผลระหว่างเรียนรู้เป็นระยะๆด้วยการ ถามให้แสดงความคิดเห็น					
๕.๒	มีการแจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบทุกครั้ง					
๕.๓	มีการเน้นการประเมินตามสภาพจริงที่สอน					
๕.๔	นักเรียนได้นำผล การประเมินผลไปแก้ไข ปรับปรุงการเรียนของตนเองอย่างต่อเนื่อง					
๕.๕	การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด					
๕.๖	การประเมินผลการจัดกิจกรรมสอดคล้องกับในแผนการเรียนรู้ที่กำหนด					
๕.๗	นักเรียนรู้สึกพอใจในผลการประเมินการเรียนรู้ของตนเอง					
๕.๘	การสรุปบทเรียนที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน					

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาของพระสอนศีลธรรม

๑. ด้านเนื้อหาเป็นอย่างไร

.....
.....
.....

๒. ด้านวิธีการสอนเป็นอย่างไร

.....
.....
.....

๓. ด้านการใช้สื่อเป็นอย่างไร

.....
.....
.....

๔. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นอย่างไร

.....
.....
.....

๕. ด้านการวัดและประเมินผล

.....
.....
.....

ขอขอบคุณทุกคนที่ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ภาคผนวก ข

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

๑. ผศ.ดร. สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. ผศ.ดร. ชวาล ศิริวัฒน์ หัวหน้าภาควิชาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓. ผศ.สมหมาย คูยอดรัมย์ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๔. นายสุรต อัดนวนิช ผู้อำนวยการโรงเรียนสมุทรปราการ
๕. นายรัช โพธิ์แก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดแค

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์ คณะครุศาสตร์ มจร. โทร ๐๘๑-๖๒๘-๕๖๖๕

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ / ๓๓๘ วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ผศ. ดร. สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย

ด้วย พระมหากษัตริย์陛下 ญา อมโร นามสกุล สุฤทธิ รัชสประจําตัวนิติศ ๕๓๐๑๔๐๒๓๓๔ นิติศ
ปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย กำลังทําวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอ
เมือง จังหวัดสมุทรปราการ” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ และมีความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็น
ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ ดังนั้นทางโครงการ
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จาก
ท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปุ)

หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์ คณะครุศาสตร์ มจร. โทร ๐๘๑-๖๒๘-๕๖๖๕

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ / ๓๓๘ วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขออนุมัติครุภัณฑ์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ผศ. ดร. ขวาล ศิริวัฒน์

ด้วย พระมหากษัตริย์ ญา อมโร นามสกุล สุทธิร์ รัศประจําตัวนิติ ๕๓๐๑๔๐๒๓๓๔ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ และมีความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ ดังนั้นทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปุ)

หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษาระดับอุดมศึกษาและกิจการคณะสงฆ์ คณะครุศาสตร์ มจร. โทร ๐๘๑-๖๒๘-๕๖๖๕

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ / ๓๓๘ วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขออนุมัติโครงการตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ผศ. สมหมาย ดุยอัครมัย

ด้วย พระมหากษัตริย์ ญา อมโร นามสกุล สุฤทธิร์ รัศมีประจักษ์นิสิต ๕๓๐๑๔๐๒๓๓๔ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตร ดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามีพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ และมีความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ ดังนั้นทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญป)

หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษาระดับอุดมศึกษาและกิจการคณะสงฆ์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๐๗๕

คณะครูศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วัดศรีสุดาราม บางขุนนนท์ กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

โทร. / Fax. ๐-๒-๔๓๓-๖๕๘๘, ๐๘-๑๘๓๘-๒๔๑๖

๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน นายสุรต์ อัดนวนิช

ด้วย พระมหากษัตริย์ ญา อมโร นามสกุล สุฤทธิร์ หัสประจำตัวนิติ ๕๓๐๑๔๐๒๓๓๔ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ และมีความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ ดังนั้นทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปุ)

หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๐๗๕

คณะกรรมการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วัดศรีสุदारาม บางขุนนนท์ กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

โทร. / Fax. ๐-๒-๔๓๓-๖๕๘๘, ๐๘-๑๘๓๘-๒๔๑๖

๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขออนุญาตตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน นายวิชา โปธิ์แก้ว

ด้วย พระมหากษัตริย์ นาย อมโร นามสกุล สุฤทธิ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๓๐๑๔๐๒๓๓๔ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ และมีความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ ดังนั้นทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๒๓๖

คณะกรรมการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วัดศรีสุคนธ์ราม บางขุนนนท์ กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

โทร. / Fax ๐๘๕-๐๖๘-๔๕๓๓, ๐๘๓-๕๑๓-๖๑๕๒

๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีสมุทรปราการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๓๐ ชุด

ด้วย พระมหากษัตริย์ ญา อมโร นามสกุล สุทธิ รัชสประจำตวันนิต ๕๓๐๑๔๐๒๓๓๔ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็น ต้องเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๐๐๕

๑๕ มกราคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสมุทรปราการ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๒๖๕ ชุด

ด้วย พระมหากษัตริย์ ญา อมโร นามสกุล สุทธิ รัชต์ประจําตัวนิต ๕๓๐๑๔๐๒๓๓๔ นิตปริญญา โท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ดังกล่าว

ในการนี้ นิตมีความจำเป็น ต้องเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ โครงการหลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่าง ยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาคผนวก ค

หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ.๖๑๐๓.๓/๐๐๕

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วัดศรีสุदारาม บางขุนนนท์ กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

โทร. / Fax. ๐-๒-๔๓๓-๖๕๘๘, ๐๘-๑๘๓๘-๒๔๑๖

๑๕ มกราคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีสมุทรปราการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๓๐ ชุด

ด้วย พระมหากษัตริย์ อมโร (สุกฤษฎี) รัชสประจำตวันินิติต ๕๓๐๑๔๐๒๓๓๔ นิติตปริญญา โท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา กำลังทำวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรม โรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิติตมีความจำเป็น ต้องทดสอบเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปุย)

หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์

ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ที่ ศธ.๖๑๐๓.๓/๐๐๕

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วัดศรีสุदारาม บางขุนนนท์ กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

โทร. / Fax. ๐-๒-๔๓๓-๖๕๘๘, ๐๘-๑๘๓๘-๒๔๑๖

๑๕ มกราคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีสมุทรปราการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๓๐ ชุด

ด้วย พระมหากษัตริย์ อดโร (สุทนต์) รัชกาลที่ ๕๓๐๑๔๐๒๓๓๔ นิติตปริญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา กำลังทำวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิติตมีความจำเป็น ต้องทดสอบเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญบุ)

หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์

ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ : พระมหานันต์ อมโร (สุฤทธิ)
- เกิด : ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๓
- ภูมิลำเนา : ตำบลหนองห้าง อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ
- อุปสมบท : วันที่ ๒๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๔ ณ พันธสีมาวัดธารอุทุมพร ต. หมูสี
อ. ปากช่อง จ. นครราชสีมา
- การศึกษา : นักรธรรมชั้นเอก เปรียญธรรม ๓ ประโยค
: พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- สังกัด : วัดป่าเขาใหญ่ ตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
- หน้าที่การ : พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ครูสอนพระปริยัติธรรม
พระธรรมวิฑาการ กรรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม
- เข้าศึกษา : ๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๓
- สำเร็จการศึกษา : ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๕
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดพระสมุทรเจดีย์ ตำบลปากคลองบางปลากด
อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ
โทร. ๐๘๔-๑๖๖-๓๕๓๔ E-mail. anansabai@hotmail.com